

Møte tysdag den 29. mai kl. 13.20

President: J o r u n n R i n g s t a d

D a g s o r d e n (nr. 39):

1. Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om endringer i lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. (virksomhetsoverdragelse m.m.) (Innst. O. nr. 91 (2000-2001), jf. Ot.prp. nr. 79 (2000-2001))
2. Innstilling frå kommunalkomiteen om lov om fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser (inndelingslova) (Innst. O. nr. 86 (2000-2001), jf. Ot.prp. nr. 41 (2000-2001))
3. Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om endringer i lov 8. desember 1950 nr. 3 om norsk riksborgarrett (Innst. O. nr. 75 (2000-2001), jf. Ot.prp. nr. 49 (2000-2001))
4. Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Kristin Halvorsen om lov om endringer i lov 26. mars 1999 nr. 17 om husleieavtaler (husleieloven). (Dempe store husleieøkninger i leiemarkedet, sikre bedre botrygghet for leietakere og likestille brukerbetalingen i tvisteløsningsutvalget og forliksrådet) (Innst. O. nr. 94 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:83 (2000-2001))
5. Innstilling fra justiskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Per-Kristian Foss, Jørn L. Stang, Kristin Krohn Devold og Oddvard Nilsen om lov om endringer i lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (Gjeninnføring av 0,5 promillegrense) (Innst. O. nr. 96 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:77 (2000-2001))
6. Innstilling frå justiskomiteen om lov om endringar i domstolloven m.m. (den sentrale domstoladministrasjon og dommarane si arbeidsrettslege stilling) (Innst. O. nr. 103 (2000-2001), jf. Ot.prp. nr. 44 (2000-2001))
7. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 3. februar 1961 om ansvar for skade som motorvogner gjer (Innst. O. nr. 92 (2000-2001), jf. Ot.prp. nr. 67 (2000-2001))
8. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m. (Innst. O. nr. 90 (2000-2001), jf. Ot.prp. nr. 84 (2000-2001))
9. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon og i lov 30. april 1993 nr. 40 om registrert partnerskap (Innst. O. nr. 101 (2000-2001), jf. Ot.prp. nr. 71 (2000-2001))
10. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontorer m.m. (Innst. O. nr. 100 (2000-2001), jf. Ot.prp. nr. 83 (2000-2001))
11. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om organisert kampaktivitet som til-later knockout (Innst. O. nr. 98 (2000-2001), jf. Ot.prp. nr. 75 (2000-2001))
12. Referat

Presidenten: Representanten Per Sandberg vil setje fram to private lovframlegg.

Per Sandberg (Frp): På vegne av representanten John I. Alvheim og meg selv vil jeg fremme forslag om lov om endringer i lov av 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre § 3 og § 6, slik at saker om farskap skal avgjøres ved DNA-test, og om endringer i lov av 13. august 1915 nr. 6 om rettergangen i tvistemål § 412, slik at saker om farskap skal avgjøres etter reglene i barnelova.

Jeg vil også på vegne av representanten Per Roar Bredvold og meg selv fremme forslag om lov om endringer i lov om pengespill av 28. august 1992 nr. 103 § 10, slik at etter at det er foretatt fondsavsettelse, skal selskaps overskudd fordeles med en halvdel til idrettsformål og en halvdel til kulturformål.

Presidenten: Lovframlegga vil bli handsama etter reglementet.

S a k n r . 1

Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om endringer i lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. (virksomhetsoverdragelse m.m.) (Innst. O. nr. 91 (2000-2001), jf. Ot.prp. nr. 79 (2000-2001))

Presidenten: Ingen har bede om ordet.
(Votering, sjå side 579)

S a k n r . 2

Innstilling frå kommunalkomiteen om lov om fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser (inndelingslova) (Innst. O. nr. 86 (2000-2001), jf. Ot.prp. nr. 41 (2000-2001))

Presidenten: Etter ynske frå kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir avgrensa til 45 minutt, og at taletida blir fordelt slik på gruppene:

Arbeidarpartiet 10 minutt og dei øvrige gruppene 5 minutt kvar.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gitt høve til replikkordskifte på inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa.

Vidare blir det foreslått at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inn-til 3 minutt.

– Det er vedteke.

Ivar Østberg (KrF) (ordfører for saken): Gjeldende inndelingslov er foreldet på flere punkter og generelt lite tidsmessig. Loven gjelder etter sin ordlyd bare endring av kommunegrenser. Den omfatter ikke regler for endring av fylkesgrenser. Endringer av fylkesgrenser er blitt gjennomført ved analog bruk av loven, noe som er lite formålstjenlig.

Ved behandling av St.meld. nr. 32 for 1994-95, Kommune- og fylkesinndelingen, debatterte Stortinget den 7. juni 1996 Innst. S. nr. 225 for 1995-96. Både Regjeringen og Stortinget gav uttrykk for at det ikke var behov for en inndelingsreform. Stortinget tok spørsmålet om behovet for en revisjon av inndelingsloven til etterretning. Den 23. mai 1995 fremmet representanten Morten Lund i forbindelse med en debatt om sammenslåingsvedtak følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at fremtidige endringer i kommunestrukturen ikke skal omfatte kommuner hvor kommunestyret, eller innbyggerne i en folkeavstemning, har gått imot kommunesammenslutning.»

Dette er det konkrete grunnlaget for lovrevisjonen og samtidig det politiske grunnlaget fram til i dag. Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti står fortsatt på den samme politikken som i 1995. Alle partier gir uttrykk for at det er viktig å verne om lokaldemokratiet. Det er viktig å føre makt ut til folket. Det er derfor beklagelig at Høyre denne gangen ikke ønsker å stille seg bak forslaget fra de nevnte partier. Også Høyres medlemmer gir uttrykk for at erfaringene viser at man får best resultat gjennom frivillighet og ikke med tvang. Høyre forbeholder seg imidlertid retten til såkalt å skjære igjennom helt fastlåste situasjoner. Også Arbeiderpartiets medlemmer gir uttrykk for at det er nødvendig å stimulere til frivillige kommunesammenslutninger, slik at vi får sterkere kommuner som er i stand til å ta vare på flere oppgaver. Men i likhet med i 1995 ønsker altså Arbeiderpartiet å kunne påtvinge kommunesammenslutning når de finner dette formålstjenlig.

Hele komiteen står i hovedsak bak den nye inndelingsloven, en lov som er en klar prosesslov, og som tar for seg en rekke områder som dagens lov ikke omfatter. Foruten en rekke saksbehandlingsregler gir loven anvisning på hvem som har initiativrett i spørsmål om grensejusteringer og sammenslåinger. Loven tar for seg formål og virkeområde og kommer med en rekke nødvendige definisjoner. Lovens bestemmelser om saksforberedelse er både nyttige og gode, og komiteen hilser da disse bestemmelsene velkommen.

Loven vil også i motsetning til dagens lov ha bestemmelser når det gjelder fylker. Loven har bestemmelser for sammenslåing og deling av fylker, sammenslåing og deling av kommuner, justering av fylkesgrenser, justering av kommunegrenser og grensefastsetting. Videre har

den bestemmelser for virkninger ved grenseendringer og særlige regler for gjennomføringsfasen. Den regulerer også det økonomiske oppgjør etter grenseendringer og tar for seg økonomisk kompensasjon og økonomisk tilsyn.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti peker på den urimelighet som ble begått mot de kommuner som ble tvangssammenslått i 1991. Disse nye storkommunene fikk bare beholde basistilskuddene for alle kommunene i to år, og har tapt vesentlig i forhold til dagens regelverk. Disse partier har da også bebudet at de i forbindelse med behandlingen av kommuneproposisjonen vil fremme forslag om tapskompensasjon til kommunene Arendal, Fredrikstad, Hamar og Larvik.

Det behandlingen av denne loven dreier seg om, er hvilken politikk vi skal legge til grunn. Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at fremtidige endringer i kommunestrukturen ikke skal omfatte kommuner hvor kommunestyret, eller innbyggerne ved folkeavstemning, har gått imot kommunesammenslutning.»

Jeg tar opp dette forslaget. Forslaget dreier seg om å vise respekt i handling for lokaldemokratiet. Jeg beklager at Høyre og Arbeiderpartiet ikke kan støtte et slikt forslag, ikke minst at Høyre har endret kurs i denne sammenheng. At Arbeiderpartiet er for en politikk som uvegrlig vil føre til sentralisering, er intet nytt.

Presidenten: Ivar Østberg har teke opp det forslaget han refererte.

Berit Brørby (A) (komiteens leder): Det er en helt nødvendig fornyelse av inndelingsloven – kommune- og fylkesgrenseloven, kan vi vel også kalle den – vi nå skal vedta. Dagens lov fra 1956 er mangelfull, og den etterlater tvil om framgangsmåten i konkrete saker. Den loven vi nå skal vedta, er en lov som klargjør framgangsmåten og prosessen når det gjelder fastsetting av kommunegrenser og endringer i kommune- og fylkesinndeling.

Grensedragnings mellom kommuner, for ikke å si kommunesammenslåinger, er ofte kontroversielle og svært følelseladete. Derfor er det viktig å være veldig tydelig når det gjelder hvem som skal opptre som aktører, hva som er prosedyre for korrekt saksbehandling, hvem som kan treffe vedtak i ulike type saker, konsekvensene av endringene som foreslås, og gjennomføring.

Denne loven vil ikke påvirke antallet kommuner eller fylker. Hensikten med loven er å skape større forutsigbarhet for dem som måtte bli involvert i denne type prosesser, og en mer effektiv saksgang. Lokaldemokratiet blir styrket ved at en lovfester at kommunestyret bør innhente innbyggernes synspunkter på et aktuelt inndelings-spørsmål, og at kommunestyret selv avgjør hvilken metode som skal brukes. Men det gis ikke pålegg om lokale folkeavstemninger. Et forhold til som det er viktig å understreke, er at det skal gis statlig kompensasjon for bort-

fall av rammetilskudd ved f.eks. kommunesammenslåinger.

Til slutt til spørsmålet om tvangssammenslåing av kommuner. Loven gir Stortinget adgang til dette, men Arbeiderpartiet mener at det er viktigere å stimulere til frivillige kommunesammenslåinger enn å bruke tvang. Vårt motiv for at det på sikt kan bli færre og større kommuner er at de ved det blir mer robuste, og dermed kan ta på seg flere oppgaver – dette igjen for å ivareta den rollen vi mener kommunene skal ha, nemlig som det mest sentrale leddet i velferdssystemet vårt.

Sverre J. Hoddevik (H): Det er gledelig at stortingsflertallet nå bringer oss et betydelig steg videre i den ryddeprosessen som startet med Christiansen-utvalget tidlig på 1990-tallet.

Stortingsflertallet gikk nok litt i baklås i 1995, men likevel har den etterfølgende lovprosessen klargjort behovet og bildet med tanke på initiativrett og beslutningsmyndighet i de ulike inndelingssakene.

Noen av oss har vært litt opptatt av Stortingets overordnede ansvar. Departementet har til slutt påpekt det selvfølgelig i at Stortinget uavhengig av lovtekst også kan ha en initiativrett, om det skulle bli aktuelt.

Et enstemmig storting vedtar i dag en lovtekst med klar definisjon av hvilke inndelingssaker som skal til beslutning i regjering og i storting. Nå sier også flertallet at loven kan komme til anvendelse – en selvfølgelighet på mange måter, som mindretallet søker å forhindre med et ekstra forslag. Høyre har riktignok tidligere, som sagt i 1995, støttet et slikt forslag, nettopp for å understreke vårt engasjement for frivillighet når det gjelder strukturutviklinga i kommunesektoren. Og denne holdninga har Høyre fortsatt. Det har vel også Høyre dokumentert ved å være pådriver for ytterligere smøring i forhold til de frivillige prosessene gjennom å foreslå også regionaltilskuddet innlemmet i det gjeldende inndelingstilskuddet.

Likevel er det slik at helt fastlåste situasjoner kan kreve Stortingets medvirkning, noe lovteksten nå tar høyde for – en lovtekst som alle støtter. Men noen finner det hensiktsmessig å bedyre at § 4 ikke skal komme til anvendelse. Senterpartiet har også en frykt for departementets initiativrett. Høyre har ingen skrekk for utredninger. Vi har selvfølgelig respekt for beslutninger, og der skal vi påakte at vår medvirkning skal være ansvarlig, slik vår oppførsel i også mindre inndelingssaker i nyere tid har vist.

Det vises til fra saksordføreren og flertallet at dette er en prosesslov, altså at departementet kan la være å fremme saker som får en viss karakter som departementet finner uhensiktsmessig. Dette kan jo variere alt etter hvilket parti som sitter i regjering, men det må da heller ikke være tvil om at hvis Stortinget har den overordnede myndighet, kan også Stortinget etterspørre saker som eventuelt ikke når fram til Stortinget.

Det er ikke noen annen praktisk konsekvens i første omgang av denne lovbehandlinga enn at om det skulle være lokaldemokratisk motstand i en utredet prosess, vil det nå være iallfall et minstekrav til begrunnelse for den-

ne motstanden. I motsatt fall, hvis mindretallsforslaget blir vedtatt, vil vetoretten være absolutt – også en veto-rett uten medfølgende begrunnelse.

Torbjørn Andersen (Frp): Forslaget til ny inndelingslov, som vi behandler her i dag, betyr at vi får en langt klarere lov enn den gjeldende inndelingsloven. Den nye loven beskriver på en tydeligere måte prosessen, initiativrett, utredninger, saksforberedelser og avgjørelsesmyndighet i saker vedrørende kommunegrensejustering, kommunedeling eller kommunesammenslåing.

Denne lovreformen er både positiv og viktig. Fremskrittspartiet slutter seg derfor i all hovedsak til det foreliggende forslaget til ny inndelingslov. For Fremskrittspartiets del er det imidlertid viktig å understreke at enhver sammenslåing av kommuner bør baseres på frivillighet gjennom en bindende folkeavstemning i de berørte kommunene. Fremskrittspartiet er derfor sammen med Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og SV med på forslaget som slår fast at prinsippet om frivillig kommunesammenslutning, som Stortinget vedtok 1. juni 1995, fortsatt skal gjelde, og at fremtidige endringer i kommunestrukturen ikke skal omfatte kommuner hvor kommunestyret eller innbyggerne ved folkeavstemning har gått imot kommunesammenslutning.

Kommunesammenslutning er på en måte først og fremst en lokal sak, men det er selvsagt også en sak av stor nasjonal interesse. Det er derfor riktig at departementet tillegges initiativrett og saksutredningsmyndighet når det gjelder kommunesammenslåing. Dette er komiteen enig om.

Fremskrittspartiet er slett ikke noen motstander av at kommunestrukturen i Norge endres slik at vi får færre og større kommuner gjennom kommunesammenslåing. Selv om dette kanskje egentlig ikke er en del av debatten, vil jeg kort få nevne at etter mitt syn er antallet kommuner i dag – 435 – for høyt. Dessuten er flere kommuner i Norge altfor små målt etter folketallet. Når nær 250 kommuner har under 5 000 innbyggere, og rundt 320 kommuner har under 10 000 innbyggere, taler det sitt klare språk. Men selv om denne debatten primært ikke skal dreie seg om kommunesammenslåing, tar jeg dette med for å anskueliggjøre potensialet for denne nye inndelingsloven.

For øvrig støtter Fremskrittspartiet som nevnt i all hovedsak selve lovforslaget, etter å ha signalisert sine primære synspunkter i merknadene i innstillingen, der Fremskrittspartiet altså klart slår fast at kommunesammenslåinger skal være basert på demokratisk forankrede prinsipper gjennom bindende folkeavstemninger i de berørte kommunene.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Arbeidarpartiet stafestar i dagens tilråding at deira vektlegging av lokalt folkestyre og ønske om større politisk engasjement hjå innbyggjarane i det enkelte lokale miljø har si klare grense. Når det gjeld kommunestruktur, noko som er så sensitivt i høve til tilhøyrslø, noko som har så mykje å seia for den enkelte sitt engasjement, tar Arbeidarpartiet omkamp

i høve til 1995. I Regjeringa sitt forslag til inndelingslov vel Arbeidarpartiet å sjå vekk frå at eit breitt fleirtal i Stortinget 1. juni 1995 gjorde følgjande vedtak:

«Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at framtidige endringer i kommunestrukturen ikke skal omfatte kommuner hvor kommunestyret, eller innbyggerne i en folkeavstemning, har gått imot kommunesammenslutning.»

Høgre har snudd nå i vår og sikra fleirtal for at kommunar kan slåast saman med tvang, mot folkeviljen. Høgre talar ofte fint om valfridom, om tillit til enkeltmennesket, om behovet for å kvitta seg med statleg overstyring. Jan Petersen, som så ofte har halde fram fri vilje som grunnlag for kommunesamanslåing, er overkøyd.

Då dette forslaget var oppe til debatt i 1995, sa Jan Petersen m.a. følgjande:

«Jeg leser forslaget slik at det helt sentrale elementet i det er prinsippet om bruk eller ikke bruk av tvang ved kommunesammenslutninger, altså et vedtak her mot det som er det klare flertall i lokalsamfunnet. På dette punktet vil jeg for mitt vedkommende anbefale Høyres gruppe å stemme for dette forslaget som nå er fremlagt. Jeg mener det er viktig at vi i overskuelig fremtid ser det som ikke aktuelt å slutte sammen kommuner ved tvang.»

«Overskuelig framtid» – i dette tilfellet var «overskuelig framtid» å definera som seks år. Rett nok skal tvang berre brukast i spesielle tilfelle. Det blir meir enn spennande å følgja med på kva som skal definerast som spesielt i ei tid der Arbeidarpartiet stadig leitar fram nye stimuleringsiltak for å nå sitt mål om større kommunar.

Senterpartiet vil ikkje at Stortinget skal overkøyra den lokale folkeviljen i slike saker. Vi vil ikkje gjera endringar som skaper dårlegare vilkår for det lokale folkestyret, for folks tilhøyring, for moglegheiter til likeverdige velferdstenester, for kampen mot sentraliseringskrefter, for arbeid med å sikra full sysselsetjing gjennom kommunane si rolle som drivkraft for lokal utvikling. Vi er ikkje imot endring, men vi synest at endringar, grensejusteringar og også samanslutningar av kommunar skal vera baserte på lokale initiativ og lokal semje.

Mange kommunar har i dag utvikla eit godt interkommunalt samarbeid. Det synest vi er viktig. Det ynskjer vi å stimulera til. Det veit vi er eit svært godt alternativ i mange område til det å slå saman kommunar og på den måten medverka til større avstandar i mange tilfelle mellom dei som styrer, og dei som blir styrte. I mitt fylke er Nord-Jæren eit område der ein har ein felles arbeidsmarknadsregion, og der dette spørsmålet om samanslutning kjem opp med visse mellomrom, og der òg departementet har tatt initiativ til ei utgreiing i så måte. Då Høgre sitt landsmøtevedtak var klart, skreiv Stavanger Aftenblad på leiarplass:

«I Stavanger Høyre gleder man seg over vedtaket. Vi frykter at det fort kan slå tilbake. I det siste har det vært en positiv utvikling i retning større praktisk samarbeid mellom kommunene på Nord-Jæren. Dersom trusselen om tvang igjen skal brukes som et ris bak

speilet, kan det fort ødelegge tilliten og samarbeidsklimaet som er i ferd med å bygges opp.

Dessuten: Dersom storkommune virkelig er en god ide, hvorfor stoler man ikke mer på overbevisningens kraft?»

Karin Andersen (SV): Det viktigste med denne saken vi behandler nå, er at vi får på plass et ryddig og oversiktlig lovverk som skal regulere hvordan kommuner skal kunne slås sammen eller deles, eller hvordan man kan flytte grenser. Det er SV glad for.

Så skiller flertallet og Sosialistisk Venstreparti, sentrumpartiene og Fremskrittspartiet lag der det dreier seg om hvorvidt dette skal kunne skje med tvang eller ikke. SV er ikke imot kommunesammenslåinger, men vi mener at det er u hensiktsmessig og udemokratisk å gjøre det imot en klar folkemening. Derfor har vi funnet det riktig igjen å være med på å gi en politisk forsikring om at dette ikke skal skje. Men SV er uenig med Senterpartiet når Senterpartiet er imot å gå inn for det Regjeringen foreslår, nemlig at kommuner som slår seg sammen, skal få lov til å beholde inndelingstilskuddet i ti år. SV mener at det kan være fornuftig med en del endringer i kommunestrukturen, og vi syns det er veldig positivt at det nå blir lagt inn mekanismer som gjør at man ikke får en økonomisk baksmell når man velger å slå seg sammen. Det mener vi er et veldig positivt trekk med det forslaget Regjeringen har lagt fram.

Derfor velger SV sammen med sentrumpartiene og Fremskrittspartiet igjen å peke på den urimeligheten som ble begått mot Arendal, Fredrikstad, Larvik og Hamar da de ble tvangssammenslått. Det var ikke lite brudulje rundt de kommunesammenslåingene. Der var det svært delte meninger, og i ettertid har disse kommunene slitt veldig økonomisk. Nå er det slik at Regjeringen og flertallet er med på å legge om politikken. Man ønsker å bruke en annen teknikk når kommuner slår seg sammen. Denne nye politikken må jo bety at synet på hva som er rimelig og formålstjenlig i denne sammenheng, har endret seg. Det syns vi er viktig å slå fast. I den sammenheng ønsker vi å peke på at disse gamle urettene bør rettes opp. SV kommer til å fremme forslag om det i forbindelse med kommuneproposisjonen, og jeg regner med at det blir et forslag flere partier ønsker å stå sammen om. Det tror jeg også Regjeringen skulle vurdere seriøst, for det er ikke formålstjenlig at økonomien i en del av de kommunene som har gjort dette, skal være dårlig, og at det resulterer i et dårligere tilbud til befolkningen i de kommunene som har gjort det noen har tvunget dem til. Det syns ikke SV er noen særlig god politikk.

Vi vil gi støtte til de nye prinsippføringene som blir lagt her. Vi mener at de er riktige, og at det som sagt må føre til at man revurderer og retter opp igjen noen av de skjjevhetene som oppstod da det ble foretatt litt større kommunesammenslåinger forrige gang.

Statsråd Sylvia Brustad: Det er delte oppfatninger om behovet for en gjennomgang av kommunestrukturen her i landet. Det har vel debatten så langt vist. Men ikke

desto mindre er jeg glad for at det ser ut til at vi kan komme til enighet når det gjelder saksbehandlingsloven på dette området; det er jo det Regjeringa har fremmet forslag om.

Loven sier noe om framgangsmåten som skal følges hvis det blir aktuelt å gjøre endringer i kommuneinndelinga. Ellers er den, som det er sagt av flere her, verdinøytral og sier ingen ting om når det skal eller bør foretas endringer.

Gjeldende lov om kommune- og fylkesinndeling er fra midten av forrige århundre, fra 1956. Loven har gitt god og utfyllende veiledning på noen områder. Det økonomiske oppgjøret f.eks. er beskrevet i detalj. Samtidig lar loven andre og like viktige spørsmål stå uløst. Den sier f.eks. ikke noe om hvem som kan ta initiativ, hvem som er ansvarlig for utredning av saker, og hvordan endringer rent praktisk skal gjennomføres.

Forslaget til ny lov bygger på den tidligere loven, så langt den har fungert i praksis. Hvor det hittil har skortet på svar og klargjørende regler om framgangsmåten, er det nye regelverket blitt supplert og klargjort. Ingen er tjent med et lovverk som legger opp til krangel om prosess og beslutningsprosedyrer på et område som er ømtålig nok i utgangspunktet. Ønsket er at loven skal føre til større forutsigbarhet og enklere prosedyrer enn det som har vært tilfellet fram til i dag.

Jeg har merket meg at det er en viss uenighet i komiteen om hvordan vi for framtida bør forholde oss til stortingsvedtaket fra juni 1995. Alle partier er enige om at frivillighet fra kommunenes side er det beste. Og når enighet blant kommunene ligger til grunn for et forslag om sammenslåing, kan Regjeringa fatte vedtak i saken. Slik er det også i dag. Dersom det imidlertid er uenighet mellom aktuelle kommuner om å slå seg sammen, innebærer lovforslaget at saken fortsatt må legges fram for Stortinget, som selvsagt står helt fritt til å vurdere hva som er den beste løsningen.

Jeg er glad for at flertallet i komiteen er enig med Regjeringa i at det er viktig med gode økonomiske ordninger for kommuner som slår seg sammen. Inndelingstilskuddet betyr at ingen kommuner skal få reduserte statlige overføringer om de velger å slå seg sammen. Dette gjelder også for kommuner som etter sammenslåingen vil passere 3 000 innbyggere og derfor ikke lenger kvalifiserer for regionaltilskudd. Også merkostnadene ved selve sammenslåingsprosessen vil staten være med på å finansiere.

Både inndelingstilskuddet og delvis kompensasjon for engangskostnader vil med dette lovforslaget bli lovfestet, noe som vil gi kommunene som vurderer sammenslåing, en forutsigbarhet når det gjelder den framtidige økonomiske situasjonen for den nye kommunen.

Denne økonomiske tryggheten håper jeg skal bidra til at flere kommuner fordomsfritt vil vurdere sammenslåing som et alternativ når de diskuterer hvordan de i framtida skal sikre sine innbyggere et bredt spekter av gode velferdstjenester.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Fyrst til sjølve lova. Det går fram av innstillinga at Senterpartiet stør eit oppdatert lovverk når det gjeld fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser. Det det er usemje om, er kven som skal ta initiativ, og hovudpoenget – som eg allereie har berørt i mitt innlegg – kven som skal ta den endelege avgjerda når det er usemje internt mellom kommunar.

Etter vedtaket i dag har statsråden brei støtte i Stortinget for at departementet på eige initiativ kan vurdere grenseendringar og kommunesamanslåingar. Det er noko som Senterpartiet er sterkt imot. Vi meiner initiativet skal takast nedanfrå.

Eg vil gje statsråden høve til å seia noko meir om kva planar ho har i forhold til kommunestrukturen framover. Det kan jo sjå ut på måten ho legg opp arbeidet sitt på, som om ho har konkrete planar om å ta initiativ i retning større kommunar. Det ber både innretninga av kommuneøkonomien og initiativ ho har tatt i forhold til spesielle geografiske område, preg av, f.eks. det som ho har sett i gong på Nord-Jæren. Kva umiddelbare planar har ho der i retning ein annen struktur?

Statsråd Sylvia Brustad: Som sagt er denne loven helt nøytral i forhold til sammenslåingen av fylker og kommuner. Jeg har ingen liste som ligger klar oppe i Kommunal- og regionaldepartementet med hvilke kommuner jeg eventuelt skulle ønske å slå sammen. Jeg synes jo selvfølgelig fortsatt at frivillighet er det aller, aller beste. Denne loven og de endringer som blir vedtatt her i dag, indikerer jo ikke at det nå legges opp til noen stortilt tvangssammenslåing, bare så det er helt klart.

Når det gjelder Jæren og det samarbeid som nå er på gang der med støtte fra Kommunal- og regionaldepartementet, som også har vært etter innstilling i kommunalkomiteen, er jo det et forsøk på å få til et forpliktende samarbeid på tvers av kommunegrensene. Jeg håper virkelig at det vil resultere i noe konkret. Jeg tror at de prosesser som er på gang der, er positive, ikke minst også i debatten omkring arealbruk osv. Det har jeg store forhåpninger til.

Når det blir hevdet fra representanten Meltveit Kleppa her at kommuneøkonomien på en måte skulle være et bidrag til å få større kommuner, er det helt feil. Jeg har også hørt representanten Meltveit Kleppa si, både her og i andre sammenhenger, at vi legger opp til et opplegg som skal føre til mer sentralisering og større kommuner. Nå ligger jo kommuneproposisjonen til behandling her i huset, og vi får se hva som kommer ut av det.

Men jeg syns jo det er litt underlig at den kritikken kommer gjentatte ganger fra Senterpartiet, som selv for ikke så lenge siden hadde ansvaret for nettopp Kommunal- og regionaldepartementet. Det er iallfall et faktum at bevilgningene til kommuneøkonomien, både for det året vi nå er inne i, og det som er foreslått for neste år, er høyere enn det Senterpartiet selv foreslo mens de satt i regjering. Så det å koble det til at vi nærmest skulle ha et ønske om å få større kommuner ved det kommuneøkonomiopplegget vi har lagt fram, syns jeg mildt sagt virker meget underlig.

Ivar Østberg (KrF): Statsråd Brustad sa i sitt innlegg, og nå i replikkvekslingen understreket hun, at loven er verdinøytral. Det er jeg enig i. Jeg har beskrevet den som en prosesslov, og det har departementet også gjort. Jeg må presisere at den sier ikke noe om når man eventuelt skal sammenslå, og på hvilken måte, men er glad for de gode økonomiske ordninger med inndelingstilskuddet, som jo skal vare i ti år.

I 1991 var det en tvangssammenslåing. Stortinget klarte da i 1995 å ha to tanker i hodet samtidig. De sa både at politikken skal være at vi ikke skal tvangssammenslå, og at det selvfølgelig er Stortinget – det sa nemlig flertallet i juni – som skal ha den endelige avgjørelse, det er naturlig.

Er det da så urimelig å håpe på, når statsråden peker så tydelig på inndelingstilskuddet som vi jo fikk fram i forbindelse med en kommunesammenslåing i Vestfold, at den urett som ble begått mot Arendal, Fredrikstad, Hamar og Larvik – det er tidligere fremmet forslag om at de i hvert fall skal få en viss kompensasjon, og det ligger fortsatt innenfor tiårsgrensen, som et inndelingstilskudd skal vare – i hvert fall kunne godtgjøres med kompensasjon for tre år i tillegg, og ikke kun for de to årene som de fikk den gangen? Jeg kunne tenke meg å spørre statsråd Brustad om det er mulig å se med forventning fram mot en positiv holdning fra Regjeringens side i dette spørsmålet.

Statsråd Sylvia Brustad: Det er jo slik at når en vedtar nye ting, vil det alltid være grensetilfeller eller ting som har skjedd før, som en gjerne kunne ha gjort annerledes, og ofte er det jo ting som har skjedd, som også er bakgrunnen for at noe endres. Og slik er det vel også kanskje ved endringer i det økonomiske oppgjøret når kommuner slår seg sammen på ulikt vis.

Når vi har vært for å gjøre noe med det, er det fordi også vi har hørt ganske sterke argumenter fra kommuner der de har diskutert om de skulle slå seg sammen, og ett av argumentene mot det har vært at de taper penger på å gjøre det. Det er noe vi har tatt på alvor, og jeg er glad for at Stortinget har sluttet seg til det, slik at det nå i og for seg lønner seg å slå seg sammen, dersom kommunene finner det hensiktsmessig.

Men min holdning til det som skjedde for noen år tilbake, enten det er i Arendal, Fredrikstad eller Hamar, er at jeg vil nok ikke anbefale at vi gir den nye ordningen som nå skal gjelde framover, tilbakevirkende kraft overfor de kommunene. Det var vel også en debatt vi hadde, så vidt jeg husker, under behandling av kommuneøkonomien for i år, og vi har i hvert fall ikke for vår del endret syn på det på dette tidspunktet. Men jeg er glad for at vi nå får til et opplegg for framtida som er bedre enn det som har vært fram til nå.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Det er rett som statsråden seier, at sjølve lova er nøytral. Det som då er spørsmålet, er: Er det som statsråden og Arbeidarpartiet elles gjer, nøytralt i forhold til ein framtidig kommunestruktur? Det er det då så visst ikkje!

No er eg tilfreds med å ha fått klarlagt at det arbeidet som er sett i gong på Nord-Jæren, har som mål å styrkja det interkommunale samarbeidet. No er det frå før i dette området faktisk registrert over 50 samarbeidsprosjekt. Det kan heilt sikkert ha noko for seg å gjennomgå det som er etablert, og sjå på kva som elles trengst. Det synest nok eg at kommunane på Nord-Jæren så langt sjølve òg har vore veldig flinke til. Men det er bra at det ikkje er ein annan kommunestruktur som der er målet.

Når det då gjeld kommuneøkonomien og innretninga der, må eg seia at eg er særers overraska dersom vi har ein kommunalminister som ikkje er klar over korleis det elementet som heiter fjerning av tapskompensasjon, i seg sjølv blir oppfatta i forhold til å vera eit inngrep òg når det gjeld ein annan kommunestruktur. Det er altså eit bortfall av inntekter på til saman 2 milliardar kr, og der dei kommunane som blir mest ramma, er nokre av dei minste kommunane i dette landet. Besøk nokre av desse kommunane og spør om dei oppfattar dette som ei støtte til ein framtidig sameleis struktur, eller om dei oppfattar det som ein direkte beskjed om å søkja samarbeid med andre, særleg når ein elles òg legg opp til stimulering i den retninga.

Statsråd Sylvia Brustad: Jeg oppfattet det slik at så å si alle partier mener at når det gjelder kommunesammenslåing, er frivillighet det beste. Det flertallet kommer til å gjøre gjennom denne endring av loven, er å la det være opp til Stortinget å bestemme hvis Stortinget skulle mene det var riktig i enkelttilfeller å gjøre noe annet. Men å framstille det som om Arbeiderpartiet skulle være for en storstilt tvangssammenslåing av kommuner, blir selvfølgelig helt feil.

Når det så gjelder debatten om kommuneøkonomien, kommer vi tilbake til den, så jeg skal bare si et par setninger om det – det kan hende det blir litt mer – og det er følgende: Den debatten mener jeg ikke handler om hvor store eller små kommuner vi skal ha. Det den debatten handler om, og så når det her snakkes spesielt om tapskompensasjon, er om vi skal sette alle landets kommuner i stand til å tilby et mest mulig likeverdig tjenestetilbud. Og når vi vet at den viktigste forklaringa på ulike tjenestetilbud mellom kommunene i dag er inntektssystemet, har vi to muligheter. Den ene er å gå inn og gjøre endringer i inntektssystemet, slik Regjeringa nå har foreslått, og det andre er å ikke gjøre noen endringer i inntektssystemet og la det fortsette å være som nå. Og da er i hvert fall jeg helt sikker på at det viktigste er å sørge for at alle kommuner, store og små, blir satt i stand til å tilby sine innbyggere et mest mulig likeverdig tjenestetilbud. Men resten av den debatten regner jeg med at vi kommer tilbake til ved en ganske nær forestående anledning.

Torbjørn Andersen (Frp): Det denne loven legger opp til, er jo kommunesammenslåing. Hvis det ikke hadde vært det, hadde det neppe vært noen vits i å vedta denne nye loven her i dag. Så det er ingen hemmelighet at dette er et skritt på veien for å endre kommunestrukturen i Norge.

Jeg la merke til at statsråden sa noe sånt som – hvis jeg ikke husker feil: Jeg har ingen liste over kommunesammenslåing i departementet. Men før jeg går videre vil jeg bare minne om at Norge i 1837, da formannskapsloven ble innført, var delt inn i godt og vel 400 kommuner. Så foregikk det en kraftig deling av norske kommuner helt frem til 1930-tallet, da vi var oppe i nærmere 750. Deretter var det en storstilt kommunesammenslåing på 1960- og 1970-tallet, og antallet kom på begynnelsen av 1990-tallet ned i 435.

Det er klart at når vi har fått en slik lov, må det være visse ambisjoner om å slå sammen kommuner. Selv om dette kanskje ikke er en del av debatten, vil jeg utfordre statsråden på følgende: Synes hun det er altfor mange kommuner i Norge i dag? Kan hun si hva som er det riktige kommuneantallet i Norge? Er det 200 eller 250? Jeg har allerede signalisert fra mitt partis side at vi mener det er for mange kommuner i Norge, men at sammenslåing skal baseres på frivillighet. Nå ser det dessverre ut til at Arbeiderpartiet legger opp til at kommunesammenslåinger skal baseres på ufrivillighet.

Statsråd Sylvia Brustad: Jeg må bare gjenta at den loven som blir vedtatt her i dag, er helt verdinøytral i forhold til kommune- og fylkessammenslåinger. Jeg tror det er veldig viktig at vi har et lovverk som er oppdatert til den virkeligheten vi lever i i dag, og at det ikke blir store diskusjoner om prosesser, økonomi o.l. dersom det skal gjennomføres kommunesammenslåinger – og i første rekke dersom det skjer frivillig, som jeg oppfatter at de fleste partier er enige om er det aller beste. Det er det det er snakk om i dag. Og som jeg sa: Vi har ingen liste over kommuner som vi absolutt ønsker å slå sammen, men jeg registrerer med interesse at det foregår ganske mange interessante diskusjoner og prosesser i mange kommuner. Jeg håper og tror at de endringer vi gjør nå, bl.a. gjennom å endre de økonomiske vilkårene for sammenslåing, også vil bidra positivt der en mener at sammenslåing er riktig og til beste for innbyggerne, for på den måten å ha et best mulig tjenestetilbud.

Jeg tror ikke dagens kommunestruktur kommer til å se ut som nå om ti år. Men det er ikke det samme som å si, som det ble framstilt her av representanten Torbjørn Andersen, at vi nå har en lang liste med kommuner som vi ønsker å slå sammen. Frivillighet er det beste. Denne loven er som sådan helt nøytral, men den åpner for at Stortinget i helt spesielle situasjoner, dersom et flertall i Stortinget ønsker det, kan vedta noe annet. Men det er noe annet enn å si at vi nå skulle ha en lang liste med kommuner som står klar for sammenslåing.

Karin Andersen (SV): Statsråden nevner at det foregår en del arbeid både med forarbeider til kommunesammenslåinger og med en del initiativ for å få flyttet noen kommunegrenser.

En sak Stortinget har hatt på sitt bord før, har statsråden nå avgjort. Det hadde kanskje vært like greit å ta denne replikken til representanten Meltveit Kleppa, for hennes regjering gikk også inn for å flytte en grense mot

et kommunestyres klare tilråding. Det fortsetter nå denne statsråden med å gjøre, og derfor har jeg behov for å spørre statsråden, i og med at lovgrunnlaget for hvordan kommuner skal høres når det dreier seg om slike saker, er litt utydelig slik det står i lovforslaget. Er det slik at alle parter i en slik konflikt skal bli hørt? Er det slik at de skal bli veid likt? Og har Regjeringen sett for seg hvordan slike målinger av folkemeningen skal kunne foregå? For det kan gjøres på svært mange måter, og man kan få nesten de resultatene man vil, hvis man spør på finurlig nok måte. Jeg husker godt da saken mellom Sande og Vanylven var oppe da Bondevik-regjeringen satt, og vi skulle diskutere grenseregulering. Den gang var Arbeiderpartiet meget opptatt av at de metodene som man brukte for å uteske folkemeningen, hadde en sånn kvalitet at man var sikker på at resultatet man kom fram til, var saklig sett riktig, og at folkemeningen hadde kommet fram. Kan statsråden redegjøre litt for hvordan hun mener slike prosesser skal foregå når det dreier seg om å finne folkemeningen ved kommunesammenslåinger?

Statsråd Sylvia Brustad: Det kan jo hende at det er litt ulikt hvordan men velger å høre folk i kommunen, eventuelt i flere kommuner, alt avhengig av om det er grensereguleringer eller -justeringer mellom kommuner, eller om det er sammenslåinger osv. Jeg mener at man må ha et visst rom for kommunalt sjølstyre når det gjelder på hvilken måte man mener man best kan få innbyggerne i tale.

Når det gjelder den konkrete saken med Sande og Vanylven, så var ikke det noen enkel avgjørelse. Vi kjenner alle forhistorien til det. Men jeg føler meg helt trygg på at alle sider som bør gås igjennom i den saken, nå er gått igjennom, at alle de som har ment noe om saken, har fått lov til å gi uttrykk for det. Men det går ikke an å ta det utgangspunkt at alle på en måte skal veie likt. Hvis vi skulle hørt like mye f.eks. på Vanylven kommunestyre som på Sande kommunestyre, så ville det ikke blitt noe. Det er jo sånn at man må ta en avgjørelse, og da vil noen være fornøyd, og andre vil ikke være fullt så fornøyd. Men jeg føler meg trygg på, etter rundene med ytterligere utredninger som skjedde etter at saken var behandlet i Stortinget sist, at den beslutning som nå er fattet, er den riktige beslutningen, til tross for at jeg vet at det er uenighet mellom Sande og Vanylven om det. Men det jeg bl.a. har lagt vekt på, er hva flertallet i Åram krins sjøl mente om den saka, og også de mange som har ment noe i prosessen, så det føler jeg meg veldig trygg på. Jeg tror ikke det er en helt klar mal for hvordan man skal høre innbyggerne, det vil nok variere litt. Og jeg tror som sagt også at man må ha litt rom for lokalt sjølstyre på det området. Men det er veldig viktig at alle sider av saka kommer fram før beslutninger fattes, enten det nå dreier seg om reguleringer og justeringer, eller det eventuelt skulle dreie seg om sammenslåinger.

Presidenten: Replikordvekslinga er dermed avslutta. Dei talarane som heretter får ordet, har ei taltid på inn-til 3 minutt.

Sverre J. Hoddevik (H): Jeg har behov for å kvittere ut noen av de merknadene som gjennom debatten er knyttet til Høyres holdninger i denne saka, og da spesielt det som har blitt sagt fra Senterpartiet om dette med «overskuelig framtid». Høyre kan godt leve med at «overskuelig framtid» er seks år, i alle fall når det dreier seg om et verbalforslag knyttet til lovanvendelse av en lovtekst som hele salen er enige om innholdet av. Såpass betenkningstid på å reformulere seg synes vi skal holde. Jeg tør påstå at Jan Petersen i dette tilfellet ikke er overkjørt. Med all sannsynlighet vil Høyres leder være på plass i det nye stortinget og vil påakke at hans grunnholdning om frivillighet i strukturspørsmål vil bli fulgt som hovedregel også i kommende periode. Men når det er sagt, har vi forskjellig ønske i Senterpartiet og Høyre om behovet for en endring i kommunestrukturen basert på frivillighet, visst har vi det. Jeg kan referere til en ikke så gammel prosess i mitt eget fylke under Senterpartiets statsråttid, der det var anskueliggjort et betydelig innsparingspotensial som kunne komme innbyggerne til gode ved en frivillig kommunesammenslåing. Men hva var svaret til statsråden den gang? Jo, all innsparingseffekt skulle øyeblikkelig inndras til staten. Hva slags motivasjonsfaktor for en naturlig utvikling ligger det i en slik tilbakemelding fra et departement? Jeg bare lar spørsmålet henge i lufta. Det er klart at skal vi få en nødvendig utvikling, må vi også dyrke – la oss kalle det – de gulrøtter som vi har snakket om.

Så er det et kompetansebehov i norske småkommuner. Det er ikke så lett å sette fingeren på hvor inkompetansen sitter, men det er et kompetansebehov. Og det er et innsparingspotensial som kan komme innbyggerne til gode. Det skylder denne salen å påakke, og prøve på en smidig måte å bidra til at dette kan tas ut.

Så til slutt om interkommunalt samarbeid, som også vi i vårt landsmøteprogram snakker veldig engasjert om. Men det finnes en begrensning. Når vi ser alle de arter av interkommunalt samarbeid og selskapsdannelser vi har i dag, er det et klart symptom på at som hovedregel er norske kommuner for små i dag. Dette er symptomet, og det må vi ta innover oss. Hva slags direkte demokrati er det hvis dette skal være hovedbudskapet, at man skal gjøre synkrone og likelydende vedtak i alle kommuner for å komme noen vei, alternativt kjøre gjennom en selskapsdannelse. Når dette får et visst volum, er det ikke særlig bedre enn et flertallsdemokrati i en litt større kommune.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 2.

(Votering, sjå side 580)

S a k n r . 3

Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om endring i lov 8. desember 1950 nr. 3 om norsk riksborgarrett (Innst. O. nr. 75 (2000-2001), jf. Ot.prp. nr. 49 (2000-2001))

Presidenten: Etter ynske frå kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir avgrensa til 45 minutt, og at taletida blir fordelt slik på gruppene:

Arbeidarpartiet 10 minutt og dei øvrige gruppene 5 minutt kvar.

Vidare vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt høve til replikkordskifte etter dei enkelte innlegga, og at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Erna Solberg (H): Siden det fullt ut er enighet om de endringsforslagene som er fremmet fra Regjeringens side, tror jeg ikke det blir noen stor debatt. Grunnen til at jeg tar ordet, er at vi i innstillingen har fremmet et verbalforslag, som lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede organiseringen av en mer formell velkomstsereemoni knyttet til tildeling av norsk statsborgerskap og legge forslag om dette frem for Stortinget i tilknytning til nye endringer i statsborgerskapslovgivningen.»

Vi mener at det å få sitt statsborgerskap tildelt gjennom et brev i posten, slik det er i dag, ikke gir den riktige formelle eller høytidelige rammen rundt det å bli norsk statsborger. Vi mener det burde vært noe mer status knyttet til det. Vi synes også at det ville være naturlig at lokalsamfunnet benyttet denne anledningen til å ønske nye borgere velkommen til sin kommune eller til sitt sted.

Siden det bare er Fremskrittspartiet og Høyre som står bak dette forslaget, føler jeg ikke behov for at vi skal ta det opp til votering, men vil be om å få gjøre det om til et henstillingsforslag i Stortinget. Jeg vil begrunne det med at hvis vi får tid til å tenke litt mer gjennom dette, vil flere se at det kan være gode grunner for å gjøre dette til litt mer av en høytidsdag enn det det er i dag. I dag blir det som en hvilken som helst annen type tillatelse man måtte ha fått etter å ha søkt et offentlig byråkrati, og det er det faktisk ikke å få innvilget stemmerett og full medborgerskapsrett i den norske samfunnet. Jeg tror mange lokalsamfunn også hadde tjent på å vise dette overfor mange av dem som bl.a. har kommet som flyktninger til Norge, som faktisk ønsker å bli norske statsborgere, og som har sagt ja til et forpliktende liv i vårt samfunn. Vi ser jo at nesten 50 pst. av de som har kommet som flyktninger på humanitært grunnlag, som har oppnådd kriteriene for å kunne søke om statsborgerskap, faktisk gjør det. Jeg synes egentlig vi gjør for lite ut av det å få nye statsborgere. Vi har mange merkedager i livet, f.eks. dåp, konfirmasjon og andre ting som vi synes er viktig. Det er så viktig at det ikke lenger bare tilhører de religiøse seremoniene, men man lager borgerlige seremonier for dem som ikke tror på Gud, til tross for at dette opprinnelig helt klart er religiøse seremonier. Kanskje vi også burde hatt en litt større seremoni knyttet til det å bli norsk statsborger og det å få stemmerett i det norske samfunnet.

Presidenten: Presidenten oppfatar at representanten Erna Solberg har teke opp forslaget, men ynskjer å gjere det om til eit oversendingsforslag. Etter forretningsorden-

ens § 30 fjerde ledd blir forslaget å sende Stortinget, så presidenten vil minne representanten Erna Solberg om at det er i Stortinget forslaget må gjerast om til eit oversensforslag.

Lodve Solholm (Frp): Sjølv forslaget og lovteksten er vi ikkje ueinige om. Det er ein samrøystes komite som gjer innstilling om at desse lovendringane både er rette, og naudsynete.

I tillegg til det representanten Erna Solberg sa om ei ytre markering av at ein har oppnådd å få norsk statsborgarskap, er vi i Framstegspartiet av den meining at dei nye statsborgarane også burde erklære lojalitet til det nye fedrelandet sitt, erklære lojalitet mot Grunnlova vår, og også erklære lojalitet mot den samfunnsoppbygging, tradisjon og kultur som det norske samfunnet er bygt på. Dette synest vi er viktig, men vi ser at fleirtalet ikkje er villig til å gå inn på det no. Derfor er eg einig med representanten Solberg, at når dette forslaget kjem til Stortinget og skal handsamast der, vil vi gjere det om til eit oversendingsforslag, så det kanskje kan modnast i regjeringskvartalet. Det har skjedd før at forslag som ikkje har hatt fleirtal, har modnast i regjeringskvartalet og kanskje har kome tilbake og blitt noko av. For eg trur, som representanten Erna Solberg var inne på, at ei ytre markering av at ein har oppnådd norsk statsborgarskap, vil vere noko høgtidsamt og bety at ein har oppnådd noko som er litt spesielt i livet. Eg kan vise til at i USA er det ytre markeringar, og der har ein også lojalitetserklæringar til fedrelandet, grunnlova og samfunnsoppbygginga.

Med desse orda støttar Framstegspartiet også innstillinga.

Statsråd Sylvia Brustad: Det er to prinsipielt viktige forslag til endringer i statsborgerloven Stortinget har fått seg forelagt, og jeg er tilfreds med at innstillinga fra kommunalkomiteen er i overensstemmelse med Regjeringas forslag.

Jeg vil derfor nå bare nøye meg med å kommentere forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet, der Regjeringa bes utrede organiseringa av en mer formell velkomstsereoni knyttet til tildeling av norsk statsborgerskap, og at forslag om dette bør legges fram for Stortinget i tilknytning til nye endringer i statsborgerlovgivninga. Det er vist til at et offentlig utvalg har gjennomgått endringer av utlendingsloven. Utvalget som det vises til, avgav innstilling 21. desember i fjor, og ble ledet av høyesterettsdommer Jan Skåre. De har som kjent kommet med forslag til en helt ny statsborgerlov.

Etter at de nødvendige høringer nå etter hvert har vært foretatt, tar Regjeringa sikte på å komme tilbake til Stortinget med forslag til ny statsborgerlov. Forslaget om en egen velkomstsereoni vil bli vurdert i den sammenheng, derfor finner jeg det ikke naturlig å gå nærmere inn på det her og nå.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 3.

(Votering, sjå side 584.)

S a k n r . 4

Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Kristin Halvorsen om lov om endringer i lov 26. mars 1999 nr. 17 om husleieavtaler (husleieloven). (Dempe store husleieøkninger i leiemarkedet, sikre bedre botrygghet for leietakere og likestille brukerbetalingen i tvisteløsningsutvalget og forliksrådet) (Innst. O. nr. 94 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:83 (2000-2001))

Presidenten: Etter ynske frå kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir avgrensa til 45 minutt, og at taletida blir fordelt slik på gruppene:

Arbeidarpartiet 10 minutt og dei øvrige gruppene 5 minutt kvar.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gitt høve til replikkordskifte på inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa.

Vidare vil presidenten foreslå at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Første talar er komiteens leiar, Berit Brørby, på vegner av ordføraren for saka, som er medlem av Lagtinget.

Berit Brørby (A) (ordfører for saken): Det er helt riktig – saksordføreren er medlem av Lagtinget, derfor skal jeg si noen ord.

Kommunalkomiteen og Stortinget har i denne perioden behandlet husleieloven flere ganger, og alle partiene har klarert sine synspunkter både i forhold til husleieloven og tvisteløsninger.

Komiteen er selvfølgelig klar over at situasjonen på leiemarkedet er svært vanskelig både i antall boliger og rent prismessig. Flertallet, som består av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, viser til at forhold knyttet til utleieboliger og boligpolitiske virkemidler, også blir behandlet av det nedsatte Boligutvalget, som ennå ikke har avgitt sin innstilling. Når det har skjedd, vil Stortinget få seg forelagt en egen stortingsmelding om de boligpolitiske utfordringene.

I en særmerknad fra SV blir det hevdet at det er Regjeringens og flertallets politikk at husleien i mange utleieboliger bør økes kraftig. Debatten i Stortinget tidligere i dag om SVs forslag om å sikre varige rimelige husleier i sosiale utleieboliger, viser med all tydelighet at vi er uenige om virkemiddelbruken, ikke om målene. Arbeiderpartiet har et program for sosial boligpolitikk som skal gi resultater hvis kommuner og andre benytter seg av de virkemidlene vi har lagt fram, og som Stortinget har sluttet seg til. Men man kan alltid diskutere dimensjoneringen av de ulike virkemidlene.

SV sier videre at de ikke er imot den dereguleringen som har funnet sted, men at tidspunktet var feil, og at man burde vente til det var tilstrekkelig med boliger til de som må ha tilbud gjennom et skjermet leiemarked. Når vil det bli? Se hva som skjer f.eks. i Oslo. Her selges boliger som kommunen eier, til markedspris. Som

sagt er vi imot at kommunen selger sine boliger. Vi meiner rett og slett at de bør få en mer anstendig boligpolitikk.

Vår regjering har, som sagt, lagt til rette for virkemidler som kommunene bør benytte seg av. Fordi også Arbeiderpartiet er bekymret over utviklingen på boligmarkedet, har vi økt både rammene til Husbanken, tilskuddet til bygging av utleieboliger og kommunenes tilgang på etableringslån med 50 pst.

Med innstillingen følger et omfattende brev fra statsråd Brustad, der de forskjellige forslagene fra SVs Andersen og Halvorsen får bred omtale. Her er spørsmålet om klargjøring av gjengs leie omtalt. Påstanden fra Andersen og Halvorsen om at utleierens adgang til å kreve gjengs leie etter den nye loven er en utilsiktet uheldig konsekvens av den nye loven, blir tilbakevist. Bestemmelsen er bevisst utformet som den er, for å gi leierne bedre leieprisvern enn etter den gamle loven.

Leierens botrygghet er viktig. Vi tror at i de fleste tilfellene vil leieren få tilbud om fortsatt leie, uten at dette lovfestes. Vi er helt avhengige av det private utleiemarkedet. Men vi vil heller ikke gjøre lovverket slik at folk vegrer seg for å leie ut fordi det er skapt et inntrykk av at de aldri vil klare å få avvirket leieforholdet.

Flertallet går inn for at saken vedlegges protokollen. Vi får så se om det er aktuelt å se på denne delen av husleieloven når Boligutvalget er ferdig med sitt arbeid, og stortingsmeldingen legges fram.

Anita Apelthun Sæle (KrF): Vi har hatt ein brei debatt om husleie og marknadspris etc. tidlegare i dag. Også i denne saka kan vi seia at intensjonen er god – den er ofte det i SV sine forslag. Naturlegvis har vi eit problem når det å bu vert så dyrt at mange rett og slett ikkje har råd til eige tak over hovudet.

Når Kristeleg Folkeparti saman med eit fleirtal seier at «innføring av bestemmelser om leieregulering» eventuelt kan handsamast i samband med den komande stortingsmeldinga, som vert lagd fram etter at Bustadutvalet har gjeve si innstilling, er det ikkje fordi vi trur at strenge reguleringar av den generelle utleigemarknaden er løysinga på problema. Vi seier det fordi ei stortingsmelding jo kan ta opp dei aller fleste problemstillingane, og det gjev vi moglegheit til. Vi trur tvert om at for kompliserte og detaljerte pris- og detaljreguleringar av utleigeleilegheiter fyrst og fremst vil føra til at det vert færre utleigeleilegheiter, i tilfelle til skade for alle dei unge og nye på husmarknaden og for alle dei som av ein eller annan grunn må leiga og ikkje eiga.

Det einaste som på lang sikt kan gje ein generelt rimelegare utleigepris, er at det er nok utleigebustader. Kommunale utleigebustader er sjølvsagt viktig. Når 73 pst. av slike bustader har ei kostnadsdekkjande husleige, er det neppe dei som er prisdrivande. I så fall vil det innebera at offentlege bygningar vert mykje dyrare enn dei som vert bygde privat.

Vi har eit godt døme i Bodø på korleis ein kan få nok husvære. Der er Studentsamskipnaden nøgd med tilgangen og prisen på hyblane. I fjor fekk alle studentane i

Bodø utan problem hybel eller leilegheit til ein rimeleg penge. Forklaringa er at kommunen har stimulert private til å byggja og leiga ut bueningar. Det vert iallfall påstått.

Ein kommune som ynskjer å minka presset på bustadmarknaden, må i tillegg til kommunal bustadbygging leggja til rette for privat bustadbygging og gjera det gunstig og attraktivt å ha ein utleigedel i bustadhus. Det må sjølvsagt vera mogleg å kjøpa tomt sjølv i pressområde, men store ekstraavgifter for å ha fleire bustadeiningar, slik mange kommunar har, er negativt. Trenden er at vi bur meir åleine på eit større og større areal, samtidig som nokre er huslause.

Eg vil i denne samanhengen understreka at ein aktiv distriktspolitikk som motverkar at alle klumpar seg saman i bystrøk, er eit utmerkt tiltak for ein betre og billigare bustadmarknad.

Eg vil leggja til at krisa i bustadmarknaden, t.d. i Oslo, eigentleg er av gamal dato. Eg budde i Oslo den gongen prisane på leilegheiter var regulerte. Den gongen hindra ikkje det at marknaden verka. Men ein betalte «under bordet», og berre dei med pengar på bok eller dei med rike foreldre kunne få tak i ei leilegheit. Det lærte meg at det er fåfengt å forsøka å regulera vekk marknaden.

Eg anbefalar fleirtalet si tilråding.

Erna Solberg (H): SV foreslår her en strengere leieregulering enn det vi noen gang har hatt i Norge. De foreslår at man skal innføre en generell husleieregulering, eller avvik fra markedsleie, eller dagens definisjon av gjengs leie, for samtlige utleieboliger gjennom disse endringene i loven. Det er altså en sterkere regulering enn vi noen gang tidligere har hatt. Det er også en sterkere regulering enn det selv SV foreslo den gangen vi behandlet den nye loven om utleie av hus.

I tillegg: Hvis man går igjennom dette forslaget, er det altså et utstrakt byråkratisk forslag til fastsettelse av husleie, hvor bl.a. departementet årlig skal gjøre undersøkelser i leiemarkedet for å kunne fastsette en differanse til fradrag for en del av verdien, altså årlige undersøkelser som skal være veiledende for hvordan man kan definere gjengs leie på ett av to definerte områder.

I tillegg har jeg bare lyst til å si som et apropos til den debatten som delvis var i forbindelse med Dokument nr. 8:82 tidligere i dag – hvor Høyre i et tidligere utkast hadde skrevet at leien burde ligge under gjengs leie når huset er subsidiert, og det var da også et større poeng fra andre partier at det selvfølgelig måtte være kostnadsdekkende – at det er altså ingen ting i dette forslaget som faktisk sier at husleien i alle deler av landet skulle være kostnadsdekkende, dekket ved dette forslaget som er lagt inn.

At Høyre er mot dette forslaget fordi vi er mot leieregulering generelt, tror jeg ikke det er noen som er i tvil om. Jeg var egentlig ikke i tvil om at de andre partiene heller ikke ville åpne for denne typen reguleringer. Men jeg ble i tvil om det siden man foreslår å legge forslaget ved protokollen og henviser til at disse spørsmålene skal behandles av det nedsatte boligutvalget. Jeg trodde at det var enkelte ting som burde ligge fast i boligpolitikken. Én av dem er at vi etter en stor lovgjennomgang, som har

tatt mange år, har fått en ny husleielov, og at prinsippene for fastsettelse av husleie nå ligger noenlunde fast, og at ikke alle merkesteiner skal snus hele tiden. Jeg er derfor forbauset over at flertallet, inklusiv Fremskrittspartiet, velger å signalisere at man på en måte holder det åpent at man kan se på dette på nytt, ved at man vedlegger det protokollen og henviser til den fremtidige stortingsmeldingen. Hvis ikke det skal tolkes slik, synes jeg vi utøver en litt spesiell praksis for når vi vedlegger ting protokollen, og når vi faktisk avviser forslag. Derfor har Høyre foreslått at vi skal avvise dette forslaget. Substansen og innholdet i det er etter vår mening feil. Vi tror det ville gi helt feil utslag. Ett av problemene ville vært at der hvor man ikke har voldsomt press i markedsleien, ville dette kunne medført reguleringer som gjør at nødvendig vedlikehold ikke blir utført. Jeg har bodd i husleieregulert bolig og har opplevd at vinduet blåste ut om natten. Så jeg vet noe om hvordan dårlig regulering av husleier faktisk medfører dårlig standard i et «non profit» boligselskap. Det er derfor viktig å sikre at husleien faktisk også dekker nødvendig vedlikehold.

Jeg er helt sikker på at intensjonene fra SV er de beste. Men intensjonene her er faktisk at skal vi gjøre noe med utleieproblemene og få flere utleieboliger, så må det altså bygges flere boliger i Norge, også for utleieformål. Det er vi faktisk enige om alle sammen. Men å regulere mer i den massen som er, i forhold til pris, er et inngrep i forhold til eiendomsretten, men det er av erfaring også et system som skaper problemer ved at det verken er målrettet når det gjelder hvem man når med den typen reguleringer, og at vi fort får en situasjon hvor man fryser fast leien på et nivå som gjør at boligene forfaller.

Jeg vil få lov til å ta opp det forslaget som er inntatt i innstillingen.

Presidenten: Representanten Erna Solberg har teke opp det forslaget ho refererte til.

Torbjørn Andersen (Frp): Husleieloven er justert noen ganger i den senere tid for å møte uforutsette husleieøkninger. Men SV mener tydeligvis at dette ikke har vært nok. SVs kullsviertro på at politikerne i 2001 fortsatt kan regulere seg bort fra ethvert problem, slår altså ut i full blomst med dette forslaget.

Det å ha en ideologisk overbevisning om at politisk inngripen i form av reguleringer er et gode for utleiemarkedet, er i beste fall en tragisk misforståelse. Problemet er at det er nettopp denne typen reguleringer av utleiemarkedet som vi har hatt tidligere, og som SV nå vil gjeninnføre, som har skapt den ubalansen i leiemarkedet som SV nå bekymrer seg for.

Over lengre tid var det lite lønnsomt å satse på utleie på grunn av husleiereguleringer i deler av landet, inntil dette altså ble endret i 1999. Den strenge husleiereguleringens tid er forbi. Men denne reguleringen førte til at vedlikehold og nybygging til leieformål f.eks. var lite interessant, og vi fikk betydelige mangler innen utleiemarkedet. Når så disse reguleringene i all hovedsak ble opphevet for litt siden, er det naturlig at leienivået vil bli

justert opp til markedsnivå eller gjengs leie ganske raskt. Det var vel ingen som hadde trodd noe annet.

Økte leieinntekter vil igjen gjøre det mer attraktivt å satse på å bygge flere utleieboliger, slik at utleietilbudet vil øke og presset på leieprisene vil kunne stabiliseres etter hvert og kanskje også synke. Økt tilbud av utleieboliger må stimuleres av en markedsituasjon med riktige leiepriser, slik at det blir attraktivt å bygge flere utleieboliger, og man vil oppnå bedre markedsbalanse mellom tilbud og etterspørsel, som i seg selv er prisregulerende over tid. En slik naturlig markedsbalanse mellom tilbud og etterspørsel av utleieboliger er det nødvendig å tilstrebe. Men skal man – slik SV vil – igjen gripe inn og regulere seg tilbake til fortiden og forstyrre markedsmekanismene, vil man oppnå å redusere utleietilbudet på sikt.

SV bør ta innover seg at reguleringsfunksjonens tid er på hell, og at politikerstyrte reguleringer er markedet underlegent, også når det gjelder tilbud som har med boligutleie å gjøre. Heldigvis er flertallet så fornuftig at de innser at det reguleringsforslaget SV fremmer, er ufornuftig, og man avviser det. Og det kan faktisk de som SV prøver å hjelpe, være glad for, for SVs forslag ville ikke stimulere til utleietilbud i det hele tatt. Således er det et dårlig forslag etter intensjonene.

Når Fremskrittspartiet allikevel går inn for at forslaget vedlegges protokollen, betyr det at vi har et våkent sosialt øye for situasjonen for unge og vanskeligstilte på boligmarkedet, og vi vil med dette signalisere støtte til intensjonen i selve forslaget, men ikke gjennom de konkrete virkemidlene som SV foreslår.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Senterpartiet oppfatter forslaget som Odelstinget no har til behandling, som ei logisk oppfølging av Dokument nr. 8:82, eit forslag som er debattert tidlegare i dag, og som galdt eit regelverk som sikrar varig rimeleg husleige i sosiale utleiebustader. Vi oppfatter sjølvstakt at dette forslaget går noko vidare.

Her er det eit klart og stort behov for fleire utleiebustader. Her trengst det ein forsterka innsats. Det handlar både om eigna og rimelege tomter, det handlar om ein gjennomgang av kommunane sin økonomiske situasjon og dei moglegheitene dei i dag har til å prioritera utleiebustader i forhold til svært mange andre oppgåver som kommunane har, og som skal løysast med for knappe midlar, og det handlar om ein gjennomgang av låne- og tilskotsordningane i Husbanken.

Vi er med i det fleirtalet som avviser å gjera endringar no. Vi er med i det fleirtalet som anbefalar at dette Dokument nr. 8-forslaget blir lagt ved protokollen.

Her er det vist til dei endringane som skjedde i husleigelova i 1999. Eg vil ikkje vera hundre prosent trygg, som Erna Solberg er, på at alt som der skjedde, var den beste løysinga. Eg synest det er naturleg at dei problemstillingane som det framleis er aktuelt å drøfta, som er knytte til utleiebustader og bustadpolitiske verkemiddel, blir behandla i Bustadutvalet, og at dei òg ser på erfaringane knytte til dei endringane som skjedde i 1999. Det er bakgrunnen for at Senterpartiet ikkje avviser dette

forslaget i dag, men er med på å leggja det ved protokollen.

Karin Andersen (SV): Leiemarkedet er altfor tøft for ungdom og for folk med dårlig råd.

Da husleiereguleringsbestemmelsene ble opphevet i Stortinget for et par år siden, var SV det eneste partiet som stemte imot, og det var vi fordi vi så at det ikke var slik som regjeringen da sa i framlegget sitt, at de regnet med at det ikke skulle «få nevneverdige konsekvenser for de private parter», som det står i odelstingsproposisjonen. Det står til og med at for de leierne som etter hvert ikke kan betale de økte leieprisene, vil det for noen være et alternativ å flytte til en mindre og billigere bolig. Ja, hadde det vært så vel at det hadde vært mange billige boliger å flytte til, hadde ikke dette vært noe problem, men det er altfor få billige boliger. Og når flertallet nå igjen gjentar at vi må bygge flere boliger for at prisene skal gå ned, så sier jeg: Kom igjen! SV har fremmet forslag om det mange ganger. Men hver gang vi øker rammen, stemmer de som nå sier at vi skal bygge flere boliger, forslagene ned. Derfor mener SV at det er nødvendig å gjøre endringer i husleieloven, fordi husleieloven slik den er nå, virker prisdrivende. Husleieloven må jo fremme de samme politiske intensjonene som vi har ellers, nemlig at husleiene ikke må bli så høye at de stenger unge og vanskeligstilte ute fra boligmarkedet.

Vi har tatt fatt i noen punkter når det gjelder dette. Blant annet mener vi at det er behov for en annen definisjon av hva som er gjengs leie. Slik det er nå, kan gjengs leie til og med noen ganger bli høyere enn markedsleie, hvis man tenker seg en situasjon der markedsleien går ned. Systemet med gjengs leie skulle jo være slik at den til enhver tid lå litt under og skulle representere et litt mer sosialt leienivå enn markedsleie, jf. debatten i stad.

Det er kommunene som nå eier de fleste sosiale utleieboligene, og veldig mange av dem har valgt å gå fra det gamle systemet med generelle leiesubsidier og over på et nytt system med markedsleie/gjengs leie kombinert med kommunale bostøtteordninger. Det viser seg også i mange tilfeller at det på ingen måte veier opp.

Den bestemmelsen vi ønsker å foreslå når det gjelder gjengs leie, ser jeg at noen betegner som en byråkratisk ordning. Men poenget med den er at det ikke skal være hver enkelt leietaker som skal måtte finne ut hva som er gjengs leie, for det er nemlig veldig vanskelig. Det er det flertallet legger opp til nå, mens vi mener at myndighetene faktisk bør ha et visst ansvar for å være med og definere dette. For det som viser seg nå, er at til og med svært elendige husrom blir utleid til en svært høy pris, fordi man antar at markedet har en høy pris. Så her er den enkelte overlatt helt til seg sjøl og får overhodet ingen hjelp. Vi mener derfor at vi må lage et system der gjengs leie til enhver tid er lavere enn markedsleie, og få et system på det der også myndighetene har et ansvar for å overvåke leienivået og sørge for at det er en uholdbar inntans som kan fortelle hva markedsleie og gjengs leie er.

Vi ønsker også å få satt et tak på hvor mye husleiene kan øke i ett jafs. Da vi behandlet husleieloven forrige

gang, måtte vi jo behandle den to ganger i ettertid fordi det hele tida viste seg at det var store hull i den som flertallet i Stortinget ikke kunne sitte og se på var der. Ett av de hullene som ble tettet igjen, var at man med opphevingen av den milde reguleringen lagde et system der husleien ved første gangs skriving av ny kontrakt ikke kunne øke med mer enn 25 pst. Det var for å gjøre overgangen mildere. Nå ser vi at husleien for mange etter den nye husleieloven øker med både 100, 200 og 300 pst., og for veldig mange er jo dette en bombe under privatøkonomien. Vi mener faktisk at det er et samfunnsansvar å sørge for at ikke enda flere får problemer på leiemarkedet. Og vi mener at det er viktigere å sørge for at folk kan klare boutgiftene sine enn at den som leier ut, til enhver tid skal få lov til å ta ut markedspris. Det er ingen tvil om at bestemmelsene slik de er i dag, virker prisdrivende i markedet.

Så til forslaget om å gi leietakere et vern slik at de kan få skrive en ny kontrakt når boligen fortsatt skal leies ut. Jeg oppfatter at det er det forslaget som Regjeringen signaliserer mest positiv holdning til, og det er gledelig.

Til slutt vil jeg ta opp det forslaget som er inntatt i innstillingen.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har teke opp det forslaget ho refererte til.

Statsråd Sylvia Brustad: Odelstinget har, slik flere har sagt allerede, flere ganger i løpet av de siste par åra behandlet spørsmål om leie og leiefastsetting. For Arbeiderpartiet har botrygghet og vern mot urimelige leier stått sentralt i slike vurderinger. Etter at den nye husleieloven ble vedtatt, har vi derfor vært med på endringer som sikrer leiere mot urimelige leieøkninger i overgangen fra gammel til ny husleielov, og vi har også jobbet aktivt for etablering av alternative tvisteløsningsorganer som kan ta hånd om konflikter i forbindelse med leie og leieøkninger.

Husleietvistutvalget er nå etablert i Oslo, og behandlingstida der er kort. De signalene jeg hittil har fått om ordninga, er udelt positive. Husleietvistutvalget har imidlertid bare mottatt tre saker om leieøkning så langt, og dette gjelder spørsmål om kontraktene gir rett til regulering av gjengs leie nå. Husleienemnda i Oslo kommune har ikke mottatt noen saker om gjengs leie i inneværende år, og siden august 2000 heller ingen saker om leie i forbindelse med overgangen fra gammel til ny husleielov. Husleienemnda i Trondheim har hatt noen muntlige henvendelser om gjengs leie, men ingen saker er så langt brakt inn for nemnda.

I Bergen har en takstnemnd oppnevnt av byretten nylig tatt stilling til gjengs leie i 58 kommunale boliger – i det alt vesentlige spesialboliger for eldre og psykisk utviklingshemmede. 42 leiere fikk redusert leia med fra 150 til 900 kr pr. måned – snittet lå på 400 kr – og noen ganske få fikk redusert leia med 800–900 kr pr. måned. Ni leiere fikk stadfestet at de betalte gjengs leie, mens sju leiere fikk melding om at de betalte en leie som lå under gjengs leie.

Etter min vurdering indikerer disse opplysningene at den nye husleieloven, med etterfølgende justeringer, nå stort sett fungerer etter den intensjonen som et bredt flertall her i huset har hatt med lovrevisjonen. Tallene fra Bergen viser imidlertid at det var grunnlag for leiereduksjon i et ikke ubetydelig antall, og antall saker som er brakt inn for de ulike tvisteorganene, er selvfølgelig heller ingen garanti for at omfanget av problemene ikke er større. Etter at prøveprosjektet med Husleietvistutvalget i Oslo er evaluert, må vi etter min mening vurdere om det er ønskelig å utvide ordninga til også å gjelde andre byer, som f.eks. Bergen eller Trondheim.

Boligutvalget vil drøfte spørsmål om leie og leieøkninger i sin utredning. Etter dette skal Regjeringa legge fram sin boligmelding. På bakgrunn av utvalgets tilrådinger vil vi komme tilbake til Stortinget med en bredere vurdering av disse spørsmålene.

På denne bakgrunn og også under henvisning til mine vurderinger i brev av 11. mai i år til kommunalkomiteen, ser jeg ikke behov for ytterligere lovendringer på dette området nå. Jeg er også glad for å kunne registrere at det er bred politisk enighet om denne vurderinga.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karin Andersen (SV): Statsråden viser til noen av de sakene som har vært tatt opp, der leietaker har fått medhold og fått redusert leien sin. Det er bra at de ordningene vi har for dette, virker som de skal. Det er positivt. Situasjonen er nok slik at svært mange på leiemarkedet velger å betale en altfor høy pris fordi de ikke er kjent med de tvisteløsningsordningene vi har, eller fordi de ikke tør å ta en slik konflikt som det er, i redsel for å miste husværet og kanskje ende opp med en enda høyere husleie.

Men spørsmålet mitt går på konsekvensen av de lovendringene vi gjorde sist, og de lovendringene som både Regjeringen og flertallet nå motsetter seg. Og konsekvensen av det er at veldig mange leietakere må belage seg på betydelige leieøkninger, fordi etter hvert vil det jo være flere og flere som får tegnet nye kontrakter etter den nye husleieloven, og da er det gjengs leie og markedsleie som gjelder.

Da må jeg spørre om det er Regjeringens politikk. Mener virkelig statsråden at det nå er et politisk ønske om at husleiene i utleieboligene skal øke? For det er jo det som blir konsekvensen av det Regjeringen gjør, og også konsekvensen av at Regjeringen ikke er villig til å støtte noen av de forslag som SV fremmer, som ville gjort at leieøkningene hadde holdt seg på et langt lavere og mer fornuftig nivå. Hva er det som er bra med at husleiene øker så mye som de gjør i dag? Og hvorfor synes ikke Regjeringen at det er viktig å komme med konkrete tiltak som sørger for at dette ikke skjer?

Statsråd Sylvia Brustad: La meg igjen si at jeg tror vi er enige om målsettinga, men vi er også i denne saka litt uenige om virkemidlene. Det er selvfølgelig ikke noe poeng for arbeiderpartiregjeringa at man skal få høyest mulig pris for disse leilighetene. Det er ikke det som er

poenget, og det har jeg også sagt ganske klart tidligere i debatten i dag. Men jeg tror vi må erkjenne nødvendigheten av den omfattende debatten vi hadde her i huset om den nye husleiereguleringsloven, med to viktige presiseringer og justeringer i ettertid som jeg mener var helt nødvendige fordi vi oppdaget at det var ganske store hull i den loven vi først ble forelagt, og som vi vedtok. Bakgrunnen var jo at vi så helt klart at der det var sterkest regulering, var det svært dårlig vedlikehold, sånn at noen av boligene åpenbart hadde behov for et betydelig bedre vedlikehold enn det som var tilfellet. Da snakker vi bl.a. om private som leier ut. Det er jo klart at deres interesse for å vedlikeholde en bygning ikke vil være særlig stor hvis de ikke får litt høyere inntekter på den bygningen de eier. Det så vi også hadde skjedd i praksis i en del av de bygårdene som vi her snakker om. Derfor gikk vi inn for prinsippet om gjengs leie. Men her mener jeg også at det er grunn til å skille litt mellom private utleiere og kommunene.

Det er derfor vi sier at det er viktig at man går inn og justerer med bostøtte, både kommunalt og statlig og eventuelt også med hjelp fra sosialkontorene. Men det er altså ikke slik at vi har noe ønske om at prisene skal bli skyhøye – på ingen måte. Men jeg har tro på det husleietvistutvalget som nå er etablert i Oslo, og som har kort saksbehandlingstid. Jeg tror det kan være behov for å informere enda bedre om den ordninga, slik at flere vet at den eksisterer, men så langt har erfaringa med utvalget vært udelt positiv. Jeg tror enda flere saker kan bli løst gjennom å ta dem opp der.

Men jeg tror dessverre også på dette området at man med det forslaget som SV her har, som det er gode intensjoner bak, ikke vil oppnå det som egentlig er tanken bak det.

Karin Andersen (SV): Et av argumentene som ble brukt for å fjerne husleiereguleringsloven, var at det gikk ut over vedlikeholdet i en del utleieboliger. Men også innafor det systemet var det fullt mulig å ta det opp med husleienemndene å få økt husleia hvis husleia skulle gå til vedlikehold og oppussing av leieobjektene. Det var ikke alle som gjorde det, og det kan man jo beklage, men framstillinga om at det ikke var mulig da, er ikke riktig.

Det er heller ikke slik at når husleiene øker mye, øker kvaliteten på husværene tilsvarende. Der er det overhodet ingen nødvendig sammenheng. Nå tror jeg at svært mange av dem som leier ut boliger, har interesse av å holde bygningsmassen sin ved like, og at de nødvendigvis gjør det. Men økt husleie er ofte en god fortjeneste for dem som leier ut, og ikke noe mer enn det. Hvis man tar seg en liten tur og ser på Oslos utleieboligmasse, bør man ikke akkurat la seg imponere av kvaliteten på en del av den. Den står i hvert fall overhodet ikke i forhold til den prisen man må betale for å bebo disse husværene.

Jeg undrer meg litt over hvorfor statsråden legger så stor vekt på akkurat den sammenhengen, og hvordan hun på en måte kan si at det er viktigere at man åpner opp for langt større fortjeneste for dem som leier ut, enn å verge de på boligmarkedet som har størst problemer med å kla-

re de økte husleiene som har kommet, bl.a. som en konsekvens av oppheving av husleiereguleringsloven.

Statsråd Sylvia Brustad: Representanten Karin Andersen er jo godt kjent med den debatten vi hadde i flere runder her i huset da vi behandlet og vedtok den nye husleiereguleringsloven. Representanten er også godt kjent med at de justeringene vi gjorde, førte til at vernet for leietakerne ble betydelig sterkere enn det opprinnelig var lagt opp til, også ved at det er satt noen grenser i forhold til hvor stor økning det er lov å ta pr. år.

Det er klart at det er ingen automatikk her, at det å fortsatt stå på husleiereguleringsloven, slik flertallet nå gjør, automatisk vil føre til at vedlikeholdet på de stedene vi her snakker om, blir forbedret. Det er helt klart. Men jeg tror sjansen for at vedlikeholdet skal bli bedre, at det vil bli bedre opprustning av en del av disse leilighetene, er betydelig større med muligheten for å justere leien litt,

samtidig som man hjelper de som trenger det, via andre virkemidler enn ved å regulere leien til et så lavt nivå som SV her ønsker. Da er det i hvert fall ganske sikkert – det har praksis vist oss – at vedlikeholdet vil bli svært dårlig på mange av de stedene vi her snakker om.

For øvrig: Som jeg sa i mitt hovedinnlegg, går Boligutvalget gjennom dette. Vi følger selvfølgelig med i utviklinga, og så vil Regjeringa komme tilbake med ei melding til Stortinget, og så får vi på det tidspunktet se om det skulle være behov for noen endringer. Men jeg synes ikke at det nå, bare ganske kort tid etter at vi har vedtatt en ny lov, er behov for å gjøre noen endringer.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til replikk. Fleire har heller ikkje bede om ordet til sak nr. 4. (Votering, sjå side 585)

Tida for føremiddagsmøtet er omme. Forhandlingane vil no bli avbrotne, og nytt møte blir sett igjen kl. 18.

Møtet slutt kl. 15.

Møte tysdag den 29. mai kl. 18

President: J o r u n n R i n g s t a d

D a g s o r d e n :

Sakene på dagens kart (nr. 39)

S a k n r . 5

Innstilling fra justiskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Per-Kristian Foss, Jørn L. Stang, Kristin Krohn Devold og Oddvard Nilsen om lov om endringer i lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (Gjeninnføring av 0,5 promillegrense) (Innst. O. nr. 96 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:77 (2000-2001))

Presidenten: Etter ønske frå justiskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir avgrensa til 45 minutt, og at taletida blir fordelt med 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til ein av dei uavhengige representantane.

Vidare vil presidenten foreslå at det ikkje blir gitt høve til replikkar etter dei enkelte innlegga, og at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Første talar er Finn Kristian Marthinsen på vegner av saksordføraren, som er medlem av Lagtinget.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Saksordfører for dette private lovforslaget har vært Åse Wisløff Nilssen, som presidenten redegjorde for er medlem av Lagtinget.

I juni 2000 vedtok Stortinget å senke promillegrensen for fører av motorvogn til 0,2.

I dag har vi igjen promillegrensen til debatt. Representantene Foss, Krohn Devold og Nilsen, fra Høyre, og Stang, tidligere Fremskrittspartiet, vurderte det tydeligvis som meget velbegrunnet å foreslå å heve promillegrensen tilbake til 0,5, til tross for at den nye promillegrensen på 0,2 bare hadde fungert i ti uker. Som argument for det påståtte behovet for omkamp om promillegrensen har de henvist til uttalelser fra politimestrene i Utrøndelag, Troms, Bergen, Lillehammer og Kristiansand og lederen i Politiets Fellesforbund. Det hevdes at den nye promillebestemmelsen vil ta ressurser fra viktige politioppgaver, og at rettsvesen og fengselsvesen vil bli ytterligere belastet.

Når vi ser på statistikken over politiets kontrollinnsats i første kvartal i år, kan vi slå fast at forslagsstillerne har vært for raske med sin negative dom. For det statistikken viser, er at ruskontrollen har økt, først og fremst som følge av økning i Utrykningspolitiets innsats. Politidistriktene hadde i gjennomsnitt redusert antall timeverk brukt til ruskontroll. Videre er det en halvering av førerkortbeslag de to første månedene i år, sammenliknet med samme periode i fjor.

Flertallet i komiteen mener derfor at det allerede nå er rimelig å anta at lovendringen har ført til at færre reelt sett kjører med promille. Det tyder på at lovendringen har hatt den tilsiktede virkningen.

Derfor er det fristende i forhold til arbeidet med denne saken og den debatten vi nå har, å sende i retur en setning fra Krohn Devolds innlegg i forrige promilledebatt, 6. juni i fjor:

«Jeg tror det vil bidra til å svekke folks oppfatning av at vi faktisk driver med seriøse ting i dette huset.»

Kristelig Folkeparti, og flertallet i komiteen, er meget tilfreds med at politidirektøren har vært så klar på at politidistriktene fortsatt skal ha høy aktivitet i trafikksikkerhetsarbeidet, og at håndhevelsen av den nye promillegrensen skal følges lojalt opp. Det skulle da også bare mangle!

Politidirektoratet har gitt melding om at man vil følge utviklingen nøye og evaluere både politiets innsats og effekten av lovendringen. Det er viktig at det følges opp, og Kristelig Folkeparti merket seg at mange av politidistriktene hadde en saklig og meget god kampanje i desember mot ruspåvirket kjøring.

Den største forskjellen på flertall og mindretall i denne saken er faktisk det prinsipielle om alkohol og bilkjøring.

Flertallet mener at en promillegrense på 0,2 gir et klart og tydelig signal om at alkohol og bilkjøring ikke hører sammen. Det er det lett for alle å forholde seg til, og det har da også kommet mange tilbakemeldinger om at det oppleves positivt at det nå ikke lenger går an å spekulere i hvor mye man kan drikke før man setter seg bak rattet.

Målsettingen om at ingen skal bli drept eller livsvarig skadd i trafikken, er lagt til grunn i trafikksikkerhetsarbeidet, og senkingen av promillegrensen til 0,2 er et viktig ledd i dette arbeidet.

Høyre og Fremskrittspartiet hevder at en promillegrense på 0,2 griper sterkt inn i befolkningens alminnelige handlefrihet og levevaner, og at det å drikke litt før man kjører, er så befestet i folks bevissthet at det kan undergrave folks respekt for promillelovgivningen generelt å senke promillegrensen til 0,2. Den vedtatte senkingen av promillegrensen er faktisk karakterisert som gal og uforstandig. Det er sterk kost, spesielt sett i forhold til at et stort antall personer blir skadd eller drept som følge av ulykker der promillekjørere er innblandet. Det anslås at ved 7–10 pst. av personskadene og 25 pst. av de trafikkdrepte er det en promillekjører innblandet.

Bilkjøring og alkohol er bokstavelig talt en livsfarlig kombinasjon. Med en promillegrense på 0,2 får vi klare holdninger, og som lovgivere skal vi gi klar melding om at alkohol og bilkjøring er sosialt uakseptabelt å kombinere.

Komiteens flertall bifaller derfor ikke forslaget om å heve promillegrensen igjen.

Det viser seg også at salg av alkoholfritt øl har steget etter 1. januar inneværende år, og det viser jo at det finnes gode og tilgjengelige alternativer til alkohol.

Astrid Marie Nistad (A): Det er berre eit år sidan Stortingets fleirtal sette ned promillegrensa til 0,2 ved kjøring av motorvogn.

Når det vart gjort endringar i vegtrafikkloven i fjor, var det heile 64 år sidan Noreg hadde vedteke det fram-

(Astrid Marie Nistad)

synte lovforslaget vi hadde fram til då. At vi i desse 64 åra har hatt ei rivande utvikling i vegtrafikken, og ikkje minst i nye og raskare bilar, er ein realitet. Difor endra vi også promillegrensa til 0,2.

Det som er underleg, er at Høgre, med justiskomiteens leiar, Kristin Krohn Devold, går i spissen for å gå attende til 0,5 promillegrensa fordi nokre politimeistrar prøver å underslå den faren det er med å køyre bil i alkoholpåverka tilstand. I tillegg må det vere utruleg pinleg for komiteens leiar at loven frå første stund har virka til sitt føremål, det har all kontroll vist i ettertid.

I fjor uttalte eg at når vi har sett grensa til 0,5 promille, har vi lov til å drikke litt, og det er eit signal om at det ikkje gjer noko om ein spekulerer i kor mykje dette «litt» er. Det er ikkje tvil om at med den promillegrensa kunne også grensa tøyast utover 0,5 promille.

Med den korte tida som loven har verka, ser vi at det er færre som køyrer med promille, sjølv om kontrollane har vore fleire i denne perioden. Det fortel at færre sjansar på kor mykje dei kan drikke. Med andre ord: Den preventive rolla som var tiltenkt med nedsett grense, har fungert. Dette burde òg gitt forslagsstillarane eit hint om at dei burde trekt saka før ho kom til salen. Det er viktigare at færre og færre køyrer bil påverka av alkohol eller andre rusmiddel, enn at vi har ein lov som gir rom for eit såkalla kalkulert alkoholinnhald.

Arbeidarpartiet går sterkt ut og meiner at alkohol og bil ikkje høyrer saman. Det inneber at vi må ta konsekvensen av det, også når vi utformar vårt regelverk i forhold til dei måla vi har sett oss. At Høgre har som mål å fremje eit forslag for å sende ut andre signal til landets befolkning ein gong i året i kvar stortingsperiode, får vere Høgre si sak. Eg trur slike signal berre er med på å understreke kor lite opptatt Høgre og deira justispolitiske talskvinne er av å få redusert talet på ulukker og skader i trafikken, eller for den del å gjere fleire borgarar til lov-brytarar fordi dei trur dei er under den «kalkulerte» grensa.

Eg vil på nytt nemne at i fjor gjekk dei aller fleste høyringsfråsegnene inn for å senke promillegrensa til 0,2. For oss i Arbeidarpartiet har det vore viktig å få sendt ut eit eintydig signal til alle som fører motorvogn: Ikkje køyr med promille! Eg vil gjerne understreke at det ikkje er ut frå eit moralsk ansvar for å nå alkoholpolitiske mål, men for å sikre trafikantane tryggare forhold på vegane. Det er ikkje tvil om at det kostar samfunnet dyrt å få ei utvikling der fleire og fleire vert skadde i trafikken.

At folk tek dette på alvor, ser vi også gjennom ulike endra forbruksmønster. Det er ikkje lenge sidan at vi kunne lese i avisene at bryggeria selde langt meir lettøl enn tidlegare, eit positivt utslag som sannsynlegvis har sin bakgrunn frå vår endra lovgiving. For Arbeidarpartiet er det som sagt viktig at vi har eit lovverk som tydeleg gir eintydige signal, i dette tilfellet at det ikkje går an å kombinere alkohol eller andre rusmiddel med bilkøyring – eit viktig signal til alle oss, og eit godt signal til våre barn og vår ungdom.

At Høgre vel ei anna linje når det gjeld å sende ut signal til folket, får som sagt vere opp til Høgre, men ein

treng ikkje å gjere det demonstrativt ved å ta opp eit lov-endringsforslag kvart år for å få det nedstemt. Det kan gi det motsette inntrykket hos folk flest, at lovverk kan ein tøye så langt som råd er, og kalkulere med at det går bra i dei fleste saker.

Arbeidarpartiet tek sterk avstand frå å synleggjere vår politikk på ein slik måte. Vi vil at folk skal føle at det ikkje er rom for å «kalkulere» innanfor lovverket til kvar tid.

Bjørn Hernæs (H): Det er helt riktig at dette er en omkamp, i hvert fall et forsøk på en omkamp, i forhold til et forslag som ble nedstemt for relativt kort tid siden.

Jeg skal nøye meg med noen forholdsvis få bemerkninger. Jeg tror at særlig det siste innlegget, men også delvis ordbruken fra Finn Kristian Marthinsen, understreker at flertallet har en dårlig sak. Å mistenkeliggjøre Høyres holdning i denne saken i forhold til trafikksikkerhet og det signalet at alkohol og bilkøyring ikke hører sammen, kan ikke oppfattes på noen annen måte enn at man ikke har relevante argumenter å forholde seg til.

Jeg har lyst til å fastslå at det finnes ingen instanser av noe i nærheten av vitenskapelig art som kan føre bevis for at det er noen trafikksikkerhetsmessig risiko ved kjøring med en promille på mellom 0,2–0,5. Derimot er det en relativt dramatisk økning i faren fra 0,5 og oppover mot 1 promille.

Jeg synes det er nokså ubehagelig i det hele tatt å bruke noe så alvorlig som trafikkskadde og trafikkdrepte i denne argumentasjonen, men når det legges opp på den måten, blir jeg nødt til å nevne at den tragiske statistikken over drepte i trafikken for 1998, 1999, 2000 og de fire første månedene i år viser henholdsvis 83 drepte, 70 drepte, 90 drepte og 88. Antall drepte gikk altså opp fra 70 til 90 ett år, det er to færre i år, altså rent tilfeldig utslag.

En av våre viktigste innvendinger er at man bruker vegtrafikkloven som et alkoholpolitisk virkemiddel istedenfor å bruke ressursene til politiet til å sette inn tiltak som virkelig kan gjøre noe for å redusere det store antall trafikkofer. Det er sikkert til glede for de bryggeriene som lager alkoholfritt øl, at de får øket salget sitt, men det bør altså ikke være noe mål å bruke det som argument i en sak som har med trafikksikkerhet å gjøre. Under behandlingen av innstillingen forrige gang fikk vi fra Riksadvokaten, fra Advokatforeningen, fra Politiets Fellesforbund, fra LO og ikke minst fra Statens retts toksikologiske institutt klare bevis for at en ved denne type meget lave alkoholkonsentrasjoner ikke har noe vitenskapelig belegg for å hevde at dette er trafikforebyggende og fører til færre ulykker. Jeg skjønner godt at de som har en forholdsvis fundamentalistisk holdning til avholdsbevegelsen, ønsker å bruke denne loven til å fremme avholdssaken, men det er altså nokså unfair å bruke trafikksikkerhet og den uendelige lidelsen som følger med trafikkskader, som begrunnelse for å forfekte et rent alkoholpolitisk syn.

Tor Nymo (Sp): Jeg skal være kort, da jeg føler at representanten Marthinsen på en grundig måte har redegjort for flertallets syn.

Forslaget er altså et forsøk på omkamp etter at et flertall, hvor Senterpartiet var med, vedtok innføring av en promillegrense på 0,2 for førere av motorvogn. Loven trådte i kraft 1. januar 2001.

Flertallet viste den gang til at formålet med å innføre en lav promillegrense var

- å gi et tydelig signal om at alkohol og bilkjøring ikke hører sammen
- å styrke trafikksikkerheten og få ned antall ulykker

Det er all grunn til å glede seg over at vesentlig færre kjører i alkoholpåvirket tilstand. Det er vi overbevist om kan henføres til den nye promillegrensen på 0,2.

I første kvartal i år har politiet totalt brukt 33 pst. flere timeverk enn i fjor på å foreta promillekontroller, viser tall fra Politidirektoratet. Men antallet bilførere som har fått beslaglagt førerkortet for promillekjøring, har gått ned med 33 pst. I første kvartal i fjor var det 860 bilførere som fikk beslaglagt førerkortet for å ha kjørt i påvirket tilstand, tilsvarende tall i år er 673, skriver ukeavisen Folkets Framtid.

Ikke minst diskusjonen rundt innføringen av en ny grense for alkohol i blodet for bilførere tror vi i Senterpartiet har bidratt til mindre fyllekjøring. Det har hatt en positiv effekt bare det at det har vært fokusert på forsiktighet med kombinasjonen alkohol og bilkjøring.

Videre er vi i Senterpartiet mest glade for at lovendringen er motivert ut fra den holdningsmessige siden. Det håper vi også kan være begrunnelse for trafikksikkerhetsbidrag i fremtiden.

Til slutt: I Senterpartiet mener vi at det er riktig å legge til grunn en målsetting om at ingen skal bli drept eller livsfarlig skadd i trafikken. Senkingen av promillegrensen til 0,2 er et ledd i dette arbeidet.

Jørn L. Stang (uavh): Forslaget om gjeninnføring av 0,5 promille er basert på vedtaket fattet 6. juni i fjor. Det handler igjen om hvilke handlinger som skal medføre straff og bøter i Norge. Etter at den nye promillegrensen trådte i kraft ved nyttår, har politidistriktene her i landet halvert arbeidet med promillekontroller, da holder jeg Utrykningspolitiet utenfor. Det er flere politimestre som vil ha tilbake den tidligere velfungerende promillegrensen. Reaksjonene har kommet fra Bergen, Tromsø, Lillehammer og Kristiansand, for å nevne noen. Jeg vil hevde det samme som flere i politiet gjør, nemlig at den nye grensen ikke samsvarer med all ressursbruken. Det er forståelig når det viser seg at bilister med høy promille kan gå fri, fordi politiet må konsentrere seg i større grad om de som har en promille som ligger i grensesonen mellom 0,2 og 0,5. Man bruker tid og penger på å kontrollere bilister i grenseland med promille oppad til 0,5, noe som i første rekke kun har en akademisk interesse, spesielt for partier som Kristelig Folkeparti.

Begrunnelsen for innføring av ny promillegrense på 0,2 er uvanlig slett, sett i sammenheng med norsk lovendring. Endringen er dertil ledsaget av vilkårlighet i straffeutmålingen. Stortingets flertall er også advart av fagfolk og av tunge høringsinstanser. Men de har talt for døde ører, spesielt overfor Arbeiderpartiet og Senterpar-

tiet, som ikke har de helt prinsipielle og protestantisk religiøse holdninger, noe Kristelig Folkeparti forståelig nok er sterkt knyttet til, mer enn disse to partier. Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil nok hevde at man ønsker å få ned trafikkulykkene med lavere promillegrense som et slags alibi for å forsvare det knappe flertall som står bak disse partiets holdninger i promillegrensedebatten. Forskning viser at senking av promillegrensen fra 0,5 til 0,2 ikke har noen som helst dokumentert innvirkning på trafikksikkerheten. Det finnes overhodet intet grunnlag i faktamaterialet for at kjøring med lav promille på opptil 0,5 øker ulykkestallet. Verken i Sverige eller i Danmark, som har senket sine promillegrenser til henholdsvis 0,2 og 0,5, har det medført noe signifikant utslag i forhold til antall trafikkulykker.

De europeiske land ønsker en felles promillegrense på 0,5. Bli dette felles ønsket vedtatt i EUs organer, må både Norge og Sverige, som er med i Schengen- og EØS-avtalen, med stor sannsynlighet harmonisere promillegrensene til vedtatt EU-nivå.

Det er all grunn for Norge til å revurdere lovvedtaket fra i fjor. Hvor Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet befinner seg nå når eventuelt direktivet kommer, er høyst usikkert.

I dag kan en danske som blir tatt for lavpromille på norske veier, slippe forholdsvis billig unna. Dersom dansken ikke vedtar forelegget, kan han begjære saken behandlet etter en mildere og langt mer menneskelig dansk lovgivning. På grunn av felles nordiske bestemmelser vil en danske faktisk kunne bli dømt i Danmark for promillekjøring etter norske lover, men dansken vil ikke få inndratt førerkortet. Først når man overstiger 1,2 promille, blir man i Danmark dømt for «spirituskørsel», og får førerkortet inndratt. Det heter seg at det er deilig å være norsk i Danmark, men det er greit å være dansk i Norge.

Det hersker også store uklarheter om hva slags straff bilister med lav promille skal ilegges i Norge, bortsett fra ileggelse av ulike skyhøye bøter som slår vilkårlig ut fra sted til sted, fordi det ikke finnes felles direktiver på området. Straff kan veksle etter geografi, men også etter myndighetspersoners ulike holdninger. Dette er ikke likhet for loven, uten at det ser ut til å bekymre det politiske flertallet nevneverdig.

Kriminalisering av en normal, ikke-skadelig atferd undergraver rettsbevisstheten og utgjør et sløseri med politiets og skattebetalernes ressurser, idet man er langt mer opptatt av mer graverende kriminalitet. Merarbeidet fører sannsynlig til at etterforskning av langt mer alvorlig kriminalitet blir skadelidende. Det er feil å ta folk med promille under 0,5 når det ikke er den som forårsaker ulykker i trafikken.

Det er et faktum at verken flertallet blant politikere eller byråkrater har evne til å få gjort noe med den bekymringsfulle økningen av bilførere som kjører i narkotika- og pillerus. De som kjører påvirket av andre stoffer enn alkohol, rammes ikke av den nye promillegrensen, og her er paradokset. Dette er ikke blitt endret på ennå, noe som beviser at det er helt spesielle hensyn som vektlegges når det gjelder innføring av ny promillegrense i

forbindelse med alkohol, og at avgjørelsen ikke bestandig baseres på logikk.

Hermed vil jeg ta opp det forslaget som er fremsatt av de fire representantene.

Presidenten: Representanten Jørn L. Stang har teke opp det forslaget han refererte til.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Representanten Hernæs uttalte at flertallet har en dårlig sak. Ja, det er vel slik, som det heter, at angrep er det beste forsvar.

Det som har skjedd etter at den nye promilleloven har trådt i kraft, taler i hvert fall ikke til fordel for forslagsstillernes synspunkter. Og det som er sagt i debatten, ble også sagt i juni i fjor, slik at det er ikke kommet noe nytt til torgs. Det eneste som er nytt siden forrige debatt, er at vi har høstet noen erfaringer med bruken av 0,2-promilleloven, og den har altså, slik det er påpekt, ført til at man har hatt færre beslag av førerkort – dvs. fra folk som kjører med høy promille – til tross for at man altså har hatt mange flere kontroller. Jeg sier ikke at det er et direkte utslag av denne loven, men det taler til fordel for denne loven. Det taler i hvert fall ikke til fordel for den som var.

Det er heller ikke bevist noen risiko, hevdes det, ved kjøring med promille i området mellom 0,2 og 0,5. Jeg er ikke så sikker på om det er Stortinget som skal drive med bevisførselen i denne saken, Stortinget skal drive med lovgivningen i denne saken. Det som i hvert fall er helt sikkert, er at å si at å kjøre med en styrepromille er OK, det er et forferdelig dårlig signal å gi! Man sier noe om at om du har litt promille – du kan kjøre helt opp til 0,45 – ja, da er det OK, og du er kanskje en bedre sjåfør. Vi ønsker ikke å gi et sånt signal. Det er et farlig signal å gi, fordi vi befinner oss i et grenseområde.

Det bør heller ikke være noe mål å bruke alkoholfritt øl som en form for målestokk på effekten av 0,2 promille. Nei, vi har heller ikke gjort det. Vi har ikke trukket noen konklusjoner, men vi har antydnet at de som ønsker å gjeninnføre 0,5-promillen, de har en dårlig sak i forhold til disse fakta som er lagt på bordet i løpet av de få månedene som denne loven har fått virke.

Og så henleder man til politiets ressursbruk. Det samme gjorde man før loven ble innført. Jeg skjønner ikke hvordan man kan holde på med det, når politiet beviselig har brukt mye mindre ressurser. Hvorfor skal man holde på å mase om det?

Og så sier man at man også er bekymret for EU og felles promillegrense. I samferdselsministerens brev, som er vedlagt innstillingen, viser han til at vår nasjonale promillelovgivning i dag er i samsvar med den foreslåtte rekommendasjonen.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 5.

(Votering, sjå side 585)

S a k n r . 6

Innstilling frå justiskomiteen om lov om endringar i domstoloven m.m. (den sentrale domstoladministrasjon og dommarane si arbeidsrettslege stilling) (Innst. O. nr. 103 (2000-2001), jf. Ot.prp. nr. 44 (2000-2001))

Presidenten: Etter ynske frå justiskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir avgrensa til 55 minutt, og taletida blir fordelt slik:

Arbeidarpartiet 15 minutt, dei andre gruppene 5 minutt kvar og 5 minutt til ein av dei uavhengige representantane.

Vidare vil presidenten foreslå at det ikkje blir gitt høve til replikkar etter dei enkelte innlegga, og at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Astrid Marie Nistad (A) (ordfører for saka): På kort tid har Stortinget gjennomført store administrative strukturendringar for domstol og politi.

I dag handsamar vi endringar i domstoloven som gjeld den sentrale domstoladministrasjonen og dommarane si arbeidsrettslege stilling.

Proposisjonen er ei oppfølging av Domstolkommisjonen sitt arbeid med NOU 1999:19, Domstolane i samfunnet.

I dag er den sentrale administrasjonen av dei alminnelige domstolane lagd til Justisdepartementet.

Regjeringa Stoltenberg foreslår at det vert oppretta ein domstoladministrasjon utanfor departementet med eit eige styre. Dette støttar ein samla komite, men det skal framleis ligge eit ansvar hos ein parlamentarisk ansvarleg, men Justisdepartementet skal ikkje lenger ha alminnelig instruksjonsrett over domstoladministrasjonen eller den einskilte domstolen i administrative spørsmål.

Regjeringa skal ved kgl. resolusjon i unntakstilfelle kunne instruere domstoladministrasjonen og dens styre.

Domstolkommisjonen føreslo at prinsippet om uavhengige domstolar burde grunnlovfestast. Regjeringa har ikkje følgd opp denne tilrådinga. Ein samla komite er samd om at dette ikkje trengst. Komiteen peikar på at ein ikkje treng svekke dagens oppfatning av føresegnene i Grunnlova og den konstitusjonelle sedvaneretten med å foreslå ei slik endring. Dessutan syner ein samla komite til at domstolane sin fridom som dømmende makt alt er uttrykkelig inkorporert i norsk rett ved menneskerettsloven.

Komiteen er som sagt samd med Regjeringa i at det er trong for eit klårare skilje mellom domstolane og statsforvaltninga. Slik endring i strukturen ser vi også at fleire andre demokratiske land har gjennomført i den seinare tida. Stortinget får gjennom årleg budsjetthandsaming høve til å fastlegge mål og rammer for domstolane, og styring utover det vert å gjere gjennom lov og forskrift eller plenarvedtak frå regjering til storting.

Styret får eit sjølvstendig ansvar. Komiteens fleirtal, medlemmene frå Arbeidarpartiet, Høgre, Kristeleg Folke-

parti og Senterpartiet, er samde om at styret skal vere samansett med to representantar frå ålmenta, som Stortinget vel, og to advokatar frå privat eller offentleg sektor og tre dommarar. Desse siste fem vert å nemne opp av Regjeringa.

Framstegspartiet og representanten Stang har eit anna forslag, som eg går ut frå dei gjer greie for sjølve.

Domstoladministrasjonen skal leiast av ein direktør som får ansvaret for å leie arbeidet med lokale, rekneskap, budsjettildeling og budsjettoppfølging. Dagleg utviklingsarbeid overfor domstolane bør ligge til den nye domstoladministrasjonen. Komiteen har peikt på, som ei forenkling, om ikkje Etterutdanningsrådet for dommarar, Opplæringsrådet for funksjonærar i domstolane, Fagbokutvalet og Studiepermisjonsutvalet kan slåast saman og arbeide ut frå retningslinjer frå domstoladministrasjonen og rapportere til den same. Komiteen ser det som naturleg at alle desse analoge oppgåvene i forhold til tilsette i domstolane med fordel kunne handsamast under eit sentralt sekretariat som f.eks. personaladministrasjonen i domstolane.

Komiteen er samd i at arbeidet med klage- og disiplinærspørsmål for dommarar vert overført til Tilsynsutvalet for dommarar.

Når det gjeld den framtidige organiseringa av IT-arbeidet i domstoladministrasjonen, har komiteen merka seg at departementet vil vurdere nærare å etablere større grad av samarbeid eller fellesskap innanfor IT-området i justissektoren. Her har komiteen peikt på at på eit så stort og spesialisert arbeidsområde som går føre seg ved domstolane, bør ein bygge opp IT-kompetansen nær domstoladministrasjonen. Det er viktig å ta i bruk nytt og moderne utstyr og slik få ein slagkraftig administrasjon så fort som mogleg. Det vil kunne forenkle og standardisere arbeidet effektivt for framtida.

Det er viktig å få ein kvalitativ god administrasjon ved den nye domstoladministrasjonen. Ved lokalisering til Trondheim må alle som arbeider i Justisdepartementet og RIFT og som vert råka av omorganisering og nytt stadval, få tilbod om arbeid, for fleirtalet, som er samansett av Arbeidarpartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Senterpartiet, følgjer opp Regjeringa sitt forslag om å plassere den nye domstoladministrasjonen i Trondheim.

Framstegspartiet og representanten Stang foreslår Oslo med hovudvekt på kostnad og manglande fagmiljø i Trondheim.

Fleirtalet ser det heller som ein stabilitet for det nye fagmiljøet som vil verte etablert i Trondheim, og at det er ein viss avstand som vil vere nyttig for det framtidige sjølvstendet ved domstolane. Det oppnår ein ikkje nødvendigvis med at alle går i det same fagmiljøet til dagleg.

Det er ein samla komite som går inn for eit nytt innstillingsråd for dommarar, der kompetansen til å nemne opp dommarar skal ligge til Kongen i statsråd, og at hovudprinsippa i ei slik ordning vert lovfesta. Det bør også vere Kongen som på fritt grunnlag nemner opp alle medlemmene til innstillingsrådet.

Innstillingsrådet får ansvar for innstilling i utnemningssaker og konstitusjonar utover eit år, endeleg av-

gjerd i konstitusjonar under eit år samt i alle konstitusjonar som vert gjevne i tillegg til fast dommarstilling. Innstillingsrådet får òg ansvar for stillingane som omfattar Høgsterett.

Når det gjeld stillinga som justitiarius i Høgsterett, skal Regjeringa kunne stå friare, og det er difor ikkje naturleg at denne stillinga vert handsama av innstillingsrådet. Fleirtalet, medlemmene frå Arbeidarpartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Senterpartiet, er samde i at innstillingsrådet skal ha sju medlemmer, der alle er juristar.

Framstegspartiet og representanten Stang meiner at ein skal legge til grunn det same prinsippet som dei målber ved oppnemninga av styret for domstoladministrasjonen.

Vidare peikar ein samla komite på prinsippet om at det ikkje skal vere fleire dommarfullmektigar enn det er faste dommarar ved domstolane. For å bøte på mangel på dommarar ved enkelte domstolar vert det lovfesta ei avgrensing av ordninga med at dommarar frå første instans vert tilkalla til teneste i lagmannsrett, og at pensjonerte dommarar kan verte nemnde opp som ekstraordinære lagdommarar. Det må opprettast eit tilstrekkeleg tal nye lagdommarstillingar. Dommarane sine sidegjere mål har vore omtalt i pressa ei tid, og for at domstolane skal ha si udiskutable stilling også i framtida, er komiteen samd i at reglane for sidegjere mål vert fastsett i lov for dommarar.

Komiteen er samd om at det er naudsynt å ha eit eige organ for klage- og disiplinærordning, og stør forslaget om å opprette eit tilsynsutval for dommarar, men at mynde til å utnemne dommarar, suspendere dommarar samt ta ut straffetiltale framleis skal ligge til Kongen i statsråd.

Det er ei omfattande endring som her vert gjord for den framtidige administrasjonen for landets domstolar. Ein reknar med at det er trong for 65 stillingsheimlar, og at det er trong for monalege midlar i omstillings- og nyetableringsfasen.

Eg vil som saksordfører oppsummere det slik: Vi står overfor ei spennande utvikling for domstolane og dommarane med denne nye strukturen. Dommarar vil treffe mange avgjerder også i framtida, både i små og store saker. Men felles for alle er at dei vil vere avgjerande for enkeltmenneske, utan omsyn til byrd, og det vil vere avgjerande for samfunnet si oppfatning av det arbeidet som vert utført. Det vert avgjerande for om vi vil ha eit rettferdig domstolsystem som dømmer den enkelte etter gjeldande lov også i framtida. Skal vi bevare vårt demokrati, er dette viktig for den samfunnsutviklinga vi også ønskjer for framtida, nemleg at lov og rett skal gjelde for liten som for stor i samfunnet vårt. For å oppnå det målet må vi til kvar tid ha ein tidsriktig administrasjon.

Med den nye føreslegne strukturen på domstoladministrasjonen har domstolane si frie stilling i dag i alle fall vorte styrkt.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Saksordfører Astrid Marie Nistad har hatt en grundig gjennomgang av alle de vesentlige punktene i det som er til behandling i denne saken nå.

Kristelig Folkeparti støtter alle de momentene som har vært tatt fram, og jeg føler derfor ikke noe behov for

å forlenge denne debatten ytterligere annet enn at jeg vil si: Vi slutter oss helt og fullt til alle flertallsmerknadene som saksordføreren har redegjort for.

Jan Simonsen (Frp): Saksordføreren har på en utmerket måte redegjort også for mindretallets synspunkt.

Fremskrittspartiet har sammen med den uavhengige representanten Jørn Stang et par avvikende forslag. Det dreier seg om sammensetningen av domstoladministrasjonen og enkelte utvalg hvor Fremskrittspartiet mener at det er mer naturlig at Høyesterett oppnevner medlemmer enn at Regjeringen gjør det.

Fremskrittspartiet og den uavhengige representanten Jørn Stang er også av den oppfatningen at domstoladministrasjonen bør plasseres i Oslo – i landets hovedstad – istedenfor i Trondheim. Jeg ser argumentet om at en uavhengig domstoladministrasjon bør plasseres i avstand fra departementskontorene. Men det betyr ikke nødvendigvis at det er nødvendig å plassere administrasjonen i en annen by. Oslo har det største juridiske fagmiljø i landet. Her ligger Universitetet, og her ligger også Høyesterett.

Jeg vil ta opp forslagene fra Fremskrittspartiet og representanten Jørn Stang som er referert i innstillingen.

Presidenten: Jan Simonsen har teke opp dei forslaga han refererte til.

Tor Nymo (Sp): Ot.prp. nr. 44 for 2000-2001 representerer en milepæl for norske domstoler. Domstolenes selvstendighet blir vesentlig styrket. Den norske stat blir videre utbygget som en rettsstat.

Domstolkommisjonen var splittet i spørsmålet om den sentrale domstoladministrasjonen. Regjeringen har i proposisjonen foretatt beskjedne endringer i forhold til kommisjonens flertallsforslag, noe som er helt underordnet i forhold til det som Senterpartiet anser for å være hovedpunktene, nemlig at

- domstoladministrasjonen blir skilt ut fra Justisdepartementet
- den får et eget styre
- departementets instruksjonsmyndighet faller bort

For alle de øvrige spørsmålene, som også er viktige, var Domstolkommisjonen i det alt vesentlige samlet om utnevning av dommere, om midlertidige dommere, om dommernes sidegjøremål og om ny klage- og disiplinærordning for dommere. Det er derfor ingen overraskelse at departementet i hovedtrekk har fulgt Domstolkommisjonens argumentasjon og forslag.

Det er særdeles positivt at Justisdepartementet framlegger et så prinsipielt syn på behovet for et klarere skille mellom domstolene og regjeringskontorene. Proposisjonen framhever sammenhengen mellom uavhengigheten i den dømmende virksomheten og uavhengigheten i administrativ henseende. Begrunnelsen for en større uavhengighet også administrativt er i særlig grad at dette støtter opp om og synliggjør utad uavhengigheten i dommerarbeidet.

Departementet påpeker også, etter mitt syn med rette, at det utad kan framstå som prinsipielt mindre heldig at

staten som blir representert av Regjeringens forvaltning, er part i et stort antall rettssaker, samtidig som forvaltningen er administrativt overordnet domstolene. Likeledes anser jeg det som realistisk når departementet legger til grunn at en egen administrasjon vil ha økt legitimitet overfor domstolene. Den vil derfor kunne arbeide med større forståelse og aksept hos dommerne, og dermed med større effektivitet.

Jeg tilføyer gjerne noen argumenter som er kommet mer i bakgrunnen i proposisjonen, men som jeg anser som vesentlige. Det har i de siste par tiår skjedd en aktiv utbygging av domstoladministrasjonen i departementet. Dette har vært verdifullt, men gir samtidig departementet en løpende innflytelse på domstolenes virksomhet som før var fremmed.

Så vil jeg ta med kontrollfunksjonen. En av domstolenes viktigste oppgaver er å kontrollere at regjeringen og regjeringens kontorer handler lovmessig. En god kontroll forutsetter et mest mulig uavhengig kontrollorgan. Stortinget har to grunnlovfestede kontrollorganer overfor forvaltningen – Riksrevisjonen og Sivilombudsmannen. Men det ville være fremmed for norsk tankegang om Riksrevisjonen eller Sivilombudsmannen skulle være administrativt styrt fra et departement.

I proposisjonen fremheves sterkt behovene for åpenhet, innsyn og domstolenes tillit i samfunnet. På denne bakgrunn er det naturlig å etterlyse en omtale av hvor viktig informasjonsvirksomhet vil være for den nye domstoladministrasjonen.

Så til slutt. Saksordføreren har på en utmerket måte synliggjort komiteens behandling i innstillingen og understreket den store grad av enstemmighet som preger innstillingen. Jeg vil derfor berømme departementets solide håndverk som kommer til uttrykk i proposisjonen, og gjerne også det grundige arbeid som er gjort av Domstolkommisjonen nedfelt i NOU 1999:19.

Odd Einar Dørum (V): Konklusjonen først. Venstre slutter seg til flertallet på alle punkter. Vi synes det er foretatt en grundig avveining av de hensyn som skal tas, både i arbeidet fra departementet og fra komiteen. Jeg skal ikke utdype de ulike punktene, bortsett fra å nevne to. Jeg synes at de resonnementer som er gjort i forhold til Grunnloven, er viktige, men jeg deler den konklusjonen som er trukket både i framlegget fra departementet og fra komiteens side.

Så vil jeg gå inn på et forhold som ikke er direkte drøftet, og som ikke berører ordningen i seg selv, verken ordningen med innstillingsorgan eller ordningen med styre, men det er et forhold som jeg for min del vil legge fram fra Stortingets talerstol og fram for offentligheten. Det gjelder evnen og viljen til å rekruttere dommere med en slik sosial og faglig bredde at man etterpå kan nikke og si at klokskapen er blitt befordret til fedrelandet. Det er ikke gitt at det skal være slik. Alle yrkesgrupper, selv yrkesgrupper som bærer et så stort ansvar som dem vi snakker om her i dag, og hvor det er mange framifrå representanter innenfor standen, har et særlig ansvar når man får den friheten til å foreta – la meg kalle det – den

form for selvjustis, selvrekruttering og kvalitetssikring som ligger i at vi får en fornuftig bredde. Jeg er noe kjent med slike hensyn – ikke tilknyttet saken i dag, men tilknyttet f.eks. spørsmålet om utnevning av høyesterettsdommere – og jeg synes det er viktig at dette blir sagt fra Stortingets talerstol.

Noen vil spøkefullt kunne si at hvis man tegnet en liten geografisk omkrets i Norge, og jeg skal ikke engang plassere den på kartet, ville man finne en sjenerende høy konsentrasjon av norske dommere. Jeg har ikke ut fra min livserfaring konstatert at det har gått ut over intelligensen eller dømmekraften, ei heller evnen til å holde faglig standard, men det er i seg selv ikke en ideell situasjon. Derfor er det svært viktig at man bærer med seg inne i sitt hode det som ikke kan skrives noe sted, men som jeg foretrekker å tale åpent om, at man i rekruttering, innstillingsarbeid, kaller på mennesker som bærer med seg bredden i dette norske samfunnet. Og ikke minst er det viktig at mennesker som skal være dommere, bærer med seg en sosial innsikt som gjør at man skjønner de ulike sosiale forhold i dette landet, og ikke bare deler av det. Nå er det ikke gitt at det skal bli slik, men jeg føler et sterkt behov for å understreke det. Intet av det jeg nå har sagt, strider på noe som helst punkt mot det som er framlagt av departementet, og det strider ikke mot noe som er framlagt av komiteen, men jeg følte et sterkt behov for å understreke det.

Jeg vil for min del på vegne av partiet Venstre si at vi, så langt det er mulig med den åpenhet og det innsyn som vi vet det skal legges opp til, vil følge nettopp denne siden av utviklingen når vi får den ordningen som et stortingsflertall, med Venstres støtte, vil stemme gjennom her senere i dag.

Ågot Valle (SV): SV støtter prinsippet om å fristille den sentrale administrasjonen fra Justisdepartementet for å gjøre domstolene mer uavhengige enn i dag. Dette er i tråd med ønsket om mest mulig skille mellom den utøvende makt og den dømmende makt i forhold til maktfordelingsprinsippet. Derfor støtter SV flertallet på alle punkter, også på dette punktet.

Det jeg vil kommentere videre, er det faktum at justiskomiteen går imot prinsippet om at domstolenes uavhengighet skal inkorporeres i Grunnloven. Der kom vi altså fram til motsatt konklusjon av det jeg forstår Venstre har gjort. Hovedbegrunnelsen for dette synes å være at justiskomiteen ikke ønsker å grunnlovfeste kun en del av maktfordelingsprinsippet, altså domstolenes uavhengighet i forhold til den lovgivende og utøvende makt.

En av rettssikkerhetsgarantiene i Den europeiske menneskerettighetskonvensjon artikkel 6 er at domstolene skal være uavhengige og upartiske.

SV går inn for en inkorporering av domstolenes uavhengighet i Grunnloven fordi dette kommuniserer rettsstilstanden best. Uskreven konstitusjonell sedvane og menneskerettighetslovens henvisning til Den europeiske menneskerettighetskomisjon er ikke kommunikasjonsmessig godt nok og gjør dermed prinsippet utydelig, mener vi. De viktigste sidene ved statsformen må kunne

kommuniseres med folk flest gjennom Grunnloven og ikke via jurister med statsforfatningsrett som særlig nedslagsfelt. Nå omhandler jo ikke saken i dag akkurat dette, men når hele Grunnloven nå skal gjennomgås, vil vi be om at hele maktfordelingsprinsippet utredes og kommer til uttrykk i Grunnloven. Vi kommer tilbake til prinsippet om domstolenes uavhengighet i dette arbeidet når saken kommer opp på nytt.

Statsråd Hanne Harlem: Det er prinsipielt viktige endringer Odelstinget i dag behandler. Jeg er derfor glad for at de forslagene som er lagt fram av Regjeringen, har samlet en så bred politisk tilslutning.

Det mest omfattende og prinsipielle forslaget i proposisjonen gjelder den framtidige organisering av administrasjonen av landets domstoler. Det har vært Regjeringens ønske å legge fram et forslag som tydelig markerer domstolenes uavhengige stilling i samfunnet, men som samtidig får fram at domstolsektoren også i framtiden skal og må ha en nær tilknytning til samfunnet for øvrig. Et særdeles viktig stikkord er «tillit».

Regjeringen har ønsket å tydeliggjøre et klarere skille mellom domstolene og departementene. Det er et viktig prinsipp at det er klare skiller mellom våre tre statsmakter. Det forslag Odelstinget i dag behandler, understreker dette skillet.

Med forslaget har vi også ønsket å etablere en ny og mer uavhengig domstoladministrasjon som vil kunne ha større legitimitet og gjennomslagskraft i forhold til den enkelte domstol. Jeg tror at en mer uavhengig domstoladministrasjon vil gi en bedre og riktigere styring av domstolene i framtiden.

Forslaget innebærer at den direkte instruksjonsmyndighet Justisdepartementet i dag har i forhold til administrative forhold ved den enkelte domstol, faller bort. Domstolene skal selvfølgelig fortsatt være underlagt demokratisk kontroll. Men det skal gjøres ved generelle regler, enten gjennom lov og forskrift eller gjennom den foreslåtte ordning, der det gis sentralt fastsatte retningslinjer for domstoladministrasjonens virksomhet gjennom Stortingets behandling av den budsjettproposisjon Regjeringen fremmer på dette området.

Forslaget må også ses i sammenheng med organiseringen av den øvrige justisforvaltning. Etter etableringen av Politidirektoratet ved siste årsskifte og etter endringene i administrasjonen av kriminalomsorgen er domstolene i dag en av de siste større landsdekkende offentlige virksomheter som administreres direkte fra et departement. Når man da tar i betraktning domstolenes spesielle statsrettslige stilling og funksjon og den frihet og selvstendighet domstolene skal ha, ville det være en særdeles dårlig løsning å videreføre en ordning med fortsatt sentral administrativ styring av domstolene direkte fra Justisdepartementet.

Jeg har merket meg at komiteen mener at det er viktig at det bygges opp IT-kompetanse nær domstoladministrasjonen. Jeg er enig i at domstolenes spesialiserte arbeidsområde forutsetter inngående kjennskap til og forståelse for domstolenes behov for IT og bruk av IT. Dette beho-

vet må også i framtiden defineres av domstoladministrasjonen. Det er imidlertid i alles interesse at ressursene utnyttet best mulig, og derfor har Justisdepartementet bedt direktørene i IT-enhetene for politi, kriminalomsorg og domstol å vurdere muligheten for å sammenslå utvalgte IT-funksjoner i justissektoren. Jeg skal likevel ta med meg Stortingets synspunkter i den endelige vurdering av det forslag de kommer fram til.

I proposisjonen foreslås det også endringer på andre områder. Det foreslås en ny ordning for dommerutnevnelser og ny klage- og disiplinærordning for dommere. Det foreslås å lovfeste regler for dommernes adgang til å påta seg sidegjøremål og regler for bruk av midlertidige dommere. Også dette er forslag som har samlet bred politisk støtte.

Jeg har imidlertid lyst til å understreke at man etter min oppfatning nå får en arbeidsordning og ansvarsdeling i forhold til dommerutnevnelser som på en god måte understreker domstolens selvstendige stilling i samfunnet, samtidig som man beholder prinsippet om at dommere utnevnes av Kongen i statsråd. Jeg synes det også passer godt med det temaet representanten Dørum tok opp, nemlig behovet for en bred rekruttering av dommere. Det er et viktig element, idet det fortsatt er viktig at dommere utnevnes av Kongen i statsråd.

For publikums tillit til domstolene er også forslaget om ny klage- og disiplinærordning og reguleringen av dommernes adgang til å påta seg sidegjøremål viktig. Jeg er overbevist om at dette er viktige skritt for å styrke åpenheten i samspillet mellom domstolene og deres brukere. Sammen med regulering av bruk av midlertidige dommere vil det bidra til å styrke tillit til og kvalitet i domstolene.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 6.

(Votering, sjå side 586)

S a k n r . 7

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 3. februar 1961 om ansvar for skade som motorvogner gjer (Innst. O. nr. 92 (2000-2001), jf. Ot.prp. nr. 67 (2000-2001))

Ane Sofie Tømmerås (A) (ordfører for saken): Denne saken viser at det stadig kommer noe godt fra EU. Lovendringene som vi her går inn for å gjøre i bilansvarsloven, er først og fremst for å tilpasse norsk rett til EØS-retten. Men det er også en høyst betimelig og rimelig endring.

Konsekvensene av lovgivningen vår i dag slår ut urimelig strengt, og dessuten har Høyesterett slått fast at § 7 tredje ledd i bilansvarsloven om medvirkning er i strid med EØS-direktivet om motorvognforsikring. Justisdepartementet har vurdert resten av bilansvarsloven utover § 7 tredje ledd og kommet fram til at det også i § 10 trengs en endring.

Dødsfallene og skadene i trafikken er dessverre uhyggelig mange, og en altfor stor andel av disse skadene er forårsaket av at føreren av bilen er rusa. Det fins flere virkemidler for å hindre fyllekjøring og annen kjøring i rus. Vi har hyppige kontroller, vi gir bøter, vi straffer dem som kjører i rusa tilstand, vi tiltaler til og med for uaktsomt drap dersom uaktsomheten har vært grov nok til det, og vi har, som vi nettopp har diskutert her i dag, gått inn for en lavere promillegrense og dessuten det som det dreier seg om her, avkorting eller ingen utbetaling av forsikringssummen dersom en har kjørt i rusa tilstand. Denne avkortingen er også i tråd med den alminnelige erstatningsrett når det gjelder medvirkning, slik at det dermed blir redusert erstatningsutbetaling.

Men bilansvarsloven § 7 tredje ledd går lenger enn den vanlige erstatningsretten og kriteriene for medvirkning. Dette ekstra kravet til aktsomhet i bilansvarsloven skal fortsatt gjelde for den rusa føreren, men for passasjerene som sitter på, skal det etter det nye forslaget bare gjelde når vedkommende har medvirket med vilje eller ved uaktsomhet, og ikke når vedkommende bare kan bebreides litt for å ha medvirket til kjøring i rus.

Komiteen mener at det er rimelig med et slikt skille i graden av bebreidelse mellom den som faktisk har kjørt, og passasjerene som har sittet på, men det er også rimelig at passasjerene skal få avkorting, eller at utbetalingen faller helt bort, dersom vedkommende har medvirket til skaden. Vi vet jo at særlig i ungdomsmiljøer kan det ofte være passasjerene som har vel så stor skyld i den fyllekjøringen som skjer, fordi de legger press på føreren.

Videre endrer vi som sagt bilansvarsloven § 10 som vil sette den skadede i en gunstigere stilling i forhold til forsikringsutbetalingen når bilen som har forårsaket skaden, har vært uforsikret. Når skadede er eier eller fører av bilen, får man i dag ikke utbetalt forsikring i det hele tatt. Dette lempet vi nå på, og sier at man ikke skal få utbetaling bare når man har tatt plass i bilen av fri vilje og visste at bilen ikke var lovlig forsikret. Det betyr at vi likestiller føreren, eller eieren, med passasjerene i uforsikret bil etter dagens regler. Bevisbyrden i forhold til om den som har blitt skadet, visste at bilen ikke var lovlig forsikret, ligger hos Trafikkforsikringsforeningen. Det mener også komiteen er god forbrukerpolitikk. Vi vet at det er mange i dag som stanger hodet kanskje ikke i veggen, men i forsikringsselskapene, når de prøver å få utbetalt forsikring de mener de har krav på.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 7. (Votering, sjå side 593)

S a k n r . 8

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemann m.m. (Innst. O. nr. 90 (2000-2001), jf. Ot.prp. nr. 84 (2000-2001))

Presidenten: Ingen har bede om ordet. (Votering, sjå side 594)

S a k n r . 9

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon og i lov 30. april 1993 nr. 40 om registrert partnerskap (Innst. O. nr. 101 (2000-2001), jf. Ot.prp. nr. 71 (2000-2001))

Presidenten: Etter ønske frå familie-, kultur og administrasjonskomiteen vil presidenten føreslå at debatten blir avgrensa til 45 minutt, og at taletida blir fordelt slik på gruppene:

Arbeidarpartiet 10 minutt, dei andre gruppene 5 minutt kvar.

Vidare vil presidenten føreslå at det blir gitt høve til replikkordskifte på inntil 3 replikkar med svar etter innlegg av hovudtalarar frå kvar partigruppe, og inntil 5 replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringska.

Vidare blir det føreslått at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Frank Willy Larsen (A) (ordfører for saken): Alle barn har krav på sikre og trygge juridiske rammer rundt sin oppvekst. Denne tryggheten må omfatte alle, uavhengig av hvilken familiesituasjon barna vokser opp i.

Barn i familier med foreldre som lever i registrert partnerskap, har de samme behov for juridisk trygghet ved skilsmisse og død som barn i familier som består av to ektefeller. Barn i registrerte partnerskap har ikke nødvendigvis denne tryggheten i dag, og det er med bakgrunn i denne erkjennelsen at regjeringen Stoltenberg har fremmet forslag om stebarnsadopsjon i registrerte partnerskap.

Et grunnleggende vilkår for å gjennomføre alle adopsjoner er at adopsjonen skal være til gagn for barnet. Det er barnets beste som skal settes i fokus. Denne rettigheten er også nedfelt i FN's konvensjon om barns rettigheter. Arbeiderpartiet mener at med det forslaget som Odelstinget nå har til behandling, imøtekommer man disse kravene. Forslagene om å tillate stebarnsadopsjon er til barnets beste.

I Ot.prp. nr. 71 foreslås endringer i adopsjonsloven og partnerskapsloven. De foreslåtte endringer innebærer at det gis adgang til stebarnsadopsjon i registrerte partnerskap, med mindre barnet er adoptert fra en fremmed stat som ikke tillater slik adopsjon. Dette siste forbeholdet, altså holdningen til barnets opprinnelige hjemland, er nødvendig, fordi vi i dag vet at en rekke stater ikke tillater denne form for adopsjon. Heldigvis er det slik at holdningene til partnerskap er under stadig forandring rundt omkring i verden, og den foreslåtte lovteksten imøtekommer behovet for fleksibilitet når det gjelder eventuelle endringer i holdninger hos de land vi samarbeider med.

Det virker som om det har sneket seg inn en misforståelse hos enkelte når det gjelder realitetene i denne sa-

ken. Det er ikke slik at med de endringer som nå foreslås, kan man adoptere et barn mot den ene biologiske forelderens vilje. Adopsjonsloven § 7 første ledd sier helt klart at den som er under 18 år ikke kan adopteres uten samtykke fra den eller dem som har foreldreansvaret. Denne bestemmelsen foreslår man ingen endring av, selvfølgelig.

Hensikten med stebarnsadopsjon er at barn skal sikres retten til å ha to juridiske foreldre også i de tilfeller hvor den ene av foreldrene er død, forsvunnet eller av andre grunner ikke kan eller vil delta i oppfostringen av barnet, samt å sikre barnet juridisk ved f.eks. dødsfall i registrert partnerskap.

Det er Arbeiderpartiets oppfatning at barnet har alt å profitere på en slik ordning som det her legges opp til, bl.a. ved at barnet får to juridiske foreldre og gjennom disse et bredere og større nettverk gjennom steforeldrenes slekt.

Sosialistisk Venstreparti har i løpet av behandlingen av proposisjonen fremmet et forslag som Arbeiderpartiet oppfatter som et forslag om generell adopsjonsrett for homofile og lesbiske. Sosialistisk Venstreparti blir etter all sannsynlighet stående alene om dette forslaget.

Arbeiderpartiet har i sitt program følgende formulering:

«Arbeiderpartiet vil gå gjennom dagens adopsjonslovgivning og praksis. Ett siktemål med en slik gjennomgang er at samlivsform og seksuell identitet ikke i seg selv skal være et hinder for ... adopsjon.»

Dette betyr at Arbeiderpartiet i løpet av neste periode vil foreta en utredning som eventuelt kan danne grunnlaget for en beslutning i Stortinget, i tråd med intensjonene i SV's forslag. Arbeiderpartiet ønsker større kunnskap og en bredere gjennomgang av sakskomplekset før vi går inn på et slikt vedtak.

Jeg gjentar enda en gang: I Arbeiderpartiets arbeid med denne type spørsmål vil vi sikre oss at vi fatter vedtak som er basert på et solid og nyansert kunnskapsgrunnlag. Og da kan vi ikke stemme for SV's forslag, slik det er fremmet i dag.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ågot Valle (SV): Det var greit at Frank Willy Larsen, som er saksordfører, også gjorde rede for vårt forslag. Det kan jeg også gjøre seinere.

Vi deler det synspunktet at alle skal ha rett til å kunne leve opp i trygge forhold. Vi deler også det perspektivet at barns beste skal være utslagsgivende hele veien. Vi er sikkert helt enige om at det at vi ikke kunne ha åpnet for stebarnsadopsjon til nå, er et uttrykk for en lang, lang historie om diskriminering av homofile og lesbiske. Denne diskrimineringa vil etter i dag vare ved, også på grunnlag av det som Stortinget foreslår. Vi støtter stebarnsadopsjon, men det er et stykke veg til å oppheve diskrimineringa, og vi syns også det er ulogisk, fordi:

Enslige kan i dag adoptere. Hvis man er to av samme kjønn, er det altså verre enn å være én av det samme kjønn i forhold til å adoptere. Homofile kan bli fosterfor-

eldre i dag, men de kan hindres i å adoptere selv om dette er til barnets beste. Med andre ord: Barnet vil ikke kunne få de samme rettighetene i forhold til rettssikkerhet og i forhold til å arve som barn som adopteres av heterofile fosterforeldre.

Jeg har skjønt det sånn at Arbeiderpartiet signaliserer veldig utad at de er for alles rett til å kunne bli vurdert som adopsjonsforeldre, og det er jo det vi går inn for i vårt forslag. Da fatter og begriper ikke jeg hvorfor Arbeiderpartiet stemmer imot det som en skulle tro de var for. Eller er det Arbeiderpartiet som ikke er modent nok til å ta en såpass moden avgjørelse i dag?

Frank Willy Larsen (A): Representanten Valle sier at hun «fatter og begriper ikke» Arbeiderpartiets standpunkt, så jeg får vel gjøre et fattig forsøk på å klare opp i det.

Ot.prp. nr. 71, den saken vi nå har til behandling, er en sak som handler om barns rettigheter først og fremst. Generell adopsjonsrett for homofile og lesbiske handler om voksnes rettigheter. Vi har ment at å blande sammen de to sakene – på den ene siden barns rettigheter, som vi behandler i dag, og så den retten til generell adopsjon som angår voksne – ikke gagnar saken for noen av partene. Det er i grunnen en vurdering som jeg skulle ønske at også SV tok innover seg noen ganger.

Vi har en klar formulering i partiprogrammet vårt om at vi ønsker en vurdering, og jeg sa i innlegget mitt at Arbeiderpartiet i neste periode vil skaffe seg større kunnskap om generell adopsjon. Den kunnskapen som da framskaffes, skal danne grunnlag for en eventuell beslutning som er i tråd med – håper jeg – det som er intensjonene i SVs forslag i dag.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til replikk.

Ola T. Lånke (KrF): Kristelig Folkeparti går imot de endringsforslag som er fremmet av Regjeringen i Ot.prp. nr. 71. Begrunnelsen for dette er ikke at vi mener dagens lovverk er godt nok og på en god måte sikrer barn som bor sammen med en av sine foreldre og dennes registrerte partner. Begrunnelsen er imidlertid at Kristelig Folkeparti ikke kan slutte seg til den måte Regjeringen foreslår å sikre de aktuelle barnas juridiske rettigheter på. Derfor har Kristelig Folkeparti fremmet et eget forslag.

Kristelig Folkeparti mener det er viktig å ta innover seg helheten når det gjelder adopsjon. Adopsjon er ikke en lettvinnsak verken for den som gir fra seg barnet, eller for den som overtar ansvaret for et barn. Adopsjon har dessverre i altfor stor grad blitt en kampsak for voksne, et spørsmål om voksne menneskers rettigheter. Den vinklingen er det grunn til å ta sterk avstand fra.

Fokus må hele tiden være på barns behov og rettigheter. Etter hvert vet vi ganske mye om hva barn trenger av nødvendige rammer og av emosjonell kvalitet. Forslaget i proposisjonen har et sterkt fokus på å sikre barna juridisk, og det er bra. Men jeg vil understreke at stebarns-adopsjoner ikke bare har en juridisk side. Det handler også i vesentlig grad om barns behov for tilhørighet og opplevelse av identitet.

Kristelig Folkepartis hovedinnvending mot Regjeringens forslag til lovendringer er at det fokuseres for lite på den følelsesmessige siden av adopsjon. Det er to forhold jeg vil gå litt grundigere inn i:

1. Svakheter ved stebarns-adopsjon
2. Alternative måter for å sikre barn juridisk, økonomisk og følelsesmessig på, på kort og lang sikt

Adopsjonsloven av 1917 åpnet for stebarns-adopsjon. Det var en svært viktig og nødvendig ordning for barn som ble født utenfor ekteskap, eller opplevde skilsmisse. Begge deler var den gang svært stigmatiserende. Jeg vil påstå at behovet for stebarns-adopsjon er blitt mindre – i takt med samfunnsutviklingen siden 1917. Det har f.eks. i flere tiår vært likestilling i forhold til rettigheter for barn født i og utenfor ekteskap. Utbygging av rettigheter for foreldre og barn over tid har gjort det mulig å sikre barns rettigheter uten å ta det dramatiske skritt å adoptere.

Jeg viser her til barnelovens regler om fostringsplikt og reglene om testament i arveloven. Noen grep kan gjøres innen dagens lovverk – i stedet for stebarns-adopsjon – samtidig som det oppnås at barnet beholder sine bånd til den biologiske familie.

Oh her er jeg inne på det sentrale poeng: Enhver adopsjon – og stebarns-adopsjon – er en livslang og dermed også svært dyptgripende endring av barnets slektsforhold. Dette gjelder både i forhold til den av barnets biologiske foreldre som ikke lenger skal være forelder i juridisk forstand og heller ikke en del av barnets familie, og i forhold til den som gjennom adopsjon blir den nye forelderen, og som dermed samtidig gir barnet en helt ny familie og slekt.

En stebarns-adopsjon, i likhet med andre adopsjoner, er ugjenkallelig og kan ikke omstøtes i ettertid. Jeg har merket meg Statens Ungdoms- og Adopsjonskontors beskrivelser av stebarns-adopterte som tar kontakt med kontoret etter at de har blitt voksne. Det er ikke uvanlig at de som voksne er dypt ulykkelige over den beslutning som ble tatt om adopsjon mens de selv var barn. SUAK sier at det de fleste av disse fremholder, er at de som barn verken var i stand til å ta innover seg eller fullt ut forstå alle de juridiske og følelsesmessige sidene ved adopsjon.

I stebarns-adopsjonssaker må en grundig vurdere hva som er til gagn for det barnet det her og nå dreier seg om. Det finnes det ikke gode fasitsvar på, men før en adopsjonsbevilling gis, må det tas stilling til hva som er til barnets beste på kort og lang sikt.

Kristelig Folkeparti mener at dersom de foreslåtte endringene i adopsjonsloven og partnerskapsloven blir vedtatt, og barnet ut fra dette vil få to foreldre av samme kjønn, vil disse vurderingene bli særlig vanskelige. Jeg vil også understreke den verdi det representerer å ha både en mor og en far.

For å oppsummere: Kristelig Folkeparti mener at lovverket kan forbedres på en del felter slik at de aktuelle barn kan sikres bedre juridisk, men uten at en går til det skritt å åpne for utvidet bruk av stebarns-adopsjon. Barneloven og arveloven kan f.eks. endres slik at de blir mer i tråd med dagens behov.

En kan tenke seg at en rekke personer som lever i partnerskap, ville finne det mer hensiktsmessig både for seg selv og barnet om de juridiske og økonomiske forholdene mellom vedkommende og barnet ble klarere og bedre definert i barneloven og arveloven fremfor å gjøre stebarnsadoptsjon til eneste mulige måte å sikre dette på. På den måten ville en unngå å bryte de juridiske og familiemessige båndene, og man ville sikre forholdet mellom barnet og steforelderen også i tilfeller hvor biologisk mor eller far motsetter seg stebarnsadoptsjon. Dette ville kunne sikre de juridiske og økonomiske forholdene mellom barnet og steforelderen i langt flere saker enn det de foreslåtte endringene av partnerskapsloven og adopsjonsloven kan.

På den bakgrunn vil jeg ta opp forslaget Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet har fremmet i innstillingen.

Presidenten: Ola T. Lånke har teke opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Per Sandberg (Frp): En skulle kanskje ikke tro det var nødvendig for meg å ta replikk på representanten Lånke, i og med at vi, for å si det slik, står sammen i tykt og tynt i denne saken. Og jeg mener egentlig at representanten Lånke holdt et meget interessant og godt innlegg, som Fremskrittspartiet fullt ut stiller seg bak.

Det som får meg til å lure litt på hva som er intensjonene med Kristelig Folkepartis argumenter i denne saken, går litt tilbake i tid. Jeg skal spørre ganske enkelt og direkte. Kristelig Folkeparti stod jo sammen med flertallet da det ble åpnet for at enslige skulle få lov til å adoptere. Mitt spørsmål blir ganske enkelt: Hva er forskjellen på den argumentasjonen som Lånke nå bruker i sitt innlegg, og den argumentasjonen som Kristelig Folkeparti hadde da de stod sammen med flertallet i Stortinget for ikke så lenge siden og åpnet for at enslige skulle få lov til å adoptere?

Ola T. Lånke (KrF): Representanten Sandberg sier at Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet står sammen i tykt og tynt. Det må i hvert fall føyes til «i denne saken». Men det er riktig, vi står sammen om det aller meste på dette området.

Når det gjelder det spørsmålet han stilte, er det klart at dette er en litt annen sak. Det som ble vedtatt om rett til adopsjon for enslige, gir en veldig trang åpning. Det gir nærmest bare i teorien en åpning for at enslige kan adoptere, slik vi ser det. Vi har her valgt en litt annen vinkling, fordi vi ser at det finnes muligheter til å ta andre grep.

Når det gjelder stebarnsadoptsjon, tror jeg, som jeg også understreket i mitt innlegg, at denne saken er kommet i et litt annet lys med årene. Behovene for dette er mindre. Verdien av å se på de følelsesmessige og biologiske bånd er blitt styrket. Det er ikke spørsmål om, hva skal vi si, å løse enkelttilfeller, men det er spørsmål om å etablere et lovverk for framtiden som skal regulere forholdet for barn i en slik situasjon. Jeg tror at adoptivbarn

er spesielt sårbare. De trenger et spesielt vern, og i den sammenheng har Kristelig Folkeparti nå valgt å legge fram et forslag hvor vi ønsker å få se på muligheter til å styrke sikkerheten og tryggheten for barna innenfor den biologiske konteksten. Det er grunnen til at vi har gått inn på dette forslaget. At det fortsatt kan være en åpning for at man kan foreta stebarnsadoptsjon også i disse tilfellene, utelukker jeg ikke, men i denne sammenheng har vi valgt å fokusere på mulighetene for å gi et bedre og mer helhetlig grep lovmessig når det gjelder stebarnsadoptsjon.

Ågot Valle (SV): Representanten Lånke sa, hvis jeg nå ikke husker helt feil, at vi ikke måtte blande sammen voksnes rettigheter og barns rettigheter. La det være helt klart at det for oss alle sammen, enten det gjelder å gå inn for stebarnsadoptsjon eller å gå inn for å utvide rettighetene, må være barnas beste som er retningsgivende hele veien. Men la meg også si at de holdningene som man signaliserer overfor voksne i denne sammenhengen, også vil være holdninger som man signaliserer overfor barn, og som rammer barn og ungdom som viser seg å ha en homofil eller lesbisk legning.

Jeg vil faktisk berømme Kristelig Folkeparti for at de gikk inn for ensliges rett til å bli vurdert som adopsjonsforeldre. Jeg vil også berømme Kristelig Folkeparti for å ha vært til stor hjelp i forbindelse med å få fram den stortingsmeldinga som vi skal behandle på torsdag. Men ser ikke representanten Lånke følgende inkonsekvens: Vi åpner altså for ensliges rett til å kunne bli vurdert som adopsjonsforeldre. En enslig adopterer et barn. Så viser det seg at han eller hun er homofil eller lesbisk og får en partner. Hvordan vil Kristelig Folkeparti stille seg i en slik sak? Ville det ikke være til barnets beste at det da kunne bli adoptert av steforelderen?

Kan representanten Lånke også kommentere følgende tankerekke: En forelder er bra. To foreldre av samme kjønn som den ene som er bra, er ikke bra. Det er verre en én forelder. Det er jo logikken dersom man ikke åpner for at homofile og lesbiske kan bli vurdert på lik linje med enslige. Jeg vil gjerne ha et lite svar på det.

Ola T. Lånke (KrF): Jeg sa i mitt innlegg at jeg tror det beste for barnet er at det har både en mor og en far. Jeg har ikke sagt at en homofil eller lesbisk er uegnet som omsorgsperson. Jeg tror at homofile og lesbiske kan være gode omsorgspersoner. Jeg tror ikke det har noe med seksuell legning å gjøre. La det bare være slått fast!

Det som er vårt utgangspunkt her, er at vi ønsker å sikre et lovverk som ikke bare ivaretar de juridiske og de økonomiske sidene av et adoptivforhold, men som også trekker inn de biologiske båndene. For jeg tror man har blitt mer oppmerksom på de båndene i den senere tid enn man har vært før. Og da synes vi det er galt å gå den motsatte veien.

Jeg har ikke utelukket muligheten for at en homofil eller lesbisk i et registrert partnerskap kan bli vurdert – det har jeg ikke sagt – men vi snakker om veldig få adoptivbarn. Ifølge stortingsmeldinga som vi skal behandle

på torsdag, var det, så vidt jeg kan huske, registrert ca. 34 barn med foreldre i registrerte partnerskap. Hvor mange av dem som kunne være aktuelle for stebarnsadoptsjon, vet jeg ikke, men vi snakker om veldig få. Vi innretter altså ikke et lovverk etter det, men mener at vi i hvert enkelt tilfelle må ta stilling til hvem som eventuelt vil være best egnet til å overta omsorgen for et barn som måtte miste alle, og som står i en slik situasjon. Det vi da trenger, er å finne noen som i en sårbar situasjon for et adoptivbarn kan erstatte det hjemmet som er tapt. Og da mener vi at vi må se på lovverket. Da er det for så vidt irrelevant å svare på det spørsmålet som Ågot Valle stilte til slutt, fordi vi først og fremst ønsker å se på de biologiske båndene.

Anders Hornslien (A): La meg først begynne med å si at det ikke er en homosak vi behandler i dag – for dem som måtte tro det – vi behandler en lov som tar utgangspunkt i at det er en del barn som lever med to foreldre av samme kjønn. Det er en virkelighet som er der. Og så diskuterer vi noen ytterst få tilfeller hvor den ene biologiske eller den rettmessige, lovmessige, ene av foreldrene går bort, og hvorpå et barn da skal ha rett til å beholde sine stabile omgivelser. Det er det vi diskuterer i dag. Det er altså ikke en homosak, som det ofte blir betegnet som. Det er en sak som nettopp tar utgangspunkt i barns beste, dvs. at barn skal kunne ha en rettighet til å vokse opp i de omgivelsene som for et barn er de tryggeste og mest stabile. Det er det dreier seg om.

Derfor er jeg enig med representanten Sandberg i at det var et interessant innlegg som representanten Lånke holdt, men om det var så godt, som han også sa, er jeg mer usikker på. For spørsmålet er: Hva vil representanten Lånke gjøre med de få barna som havner i denne situasjonen, og hvor det åpenbart er til barnets beste at det får bli i det hjemmet som det har vokst opp i? Det er spørsmålet. Mener representanten Lånke at det vil være riktig å ta et barn bort fra et trygt og stabilt hjem, et hjem hvor barnet har lyst til å være, og hvor det har de beste muligheter til å få en god oppvekst? Mener representanten Lånke dette? Det er mitt første spørsmål.

Det andre spørsmålet, som jeg syns blir mer alvorlig, og som jeg nå syns krever et svar, er: I sitt innlegg fokuserte representanten Lånke også på de følelsesmessige aspektene det er for et barn å vokse opp i et slikt hjem. Vil representanten Lånke presisere hvilke følelsesmessige aspekter ved å vokse opp i et slikt hjem det er han sikter til?

Ola T. Lånke (KrF): Jeg er glad for representanten Hornsliens innledning, for jeg synes at han slo fast noe som vi deler. Det er hensynet til barns beste, og at dette ikke er en homosak. Det er jeg faktisk helt enig i. Jeg er også glad for at han sa at han syntes det var et interessant innlegg. At han fant det godt, hadde jeg vel heller ikke ventet, så slik sett godtar jeg det.

Men han stiller meg to spørsmål. Hva vil jeg gjøre i de få tilfellene det er snakk om? Ja, det er jeg ikke sikker på om det er opp til meg å avgjøre. Jeg har for så vidt svart

på det spørsmålet allerede i mitt tidligere innlegg, at dette er en sak som andre må vurdere i hvert enkelt tilfelle. I noen tilfeller vil det kanskje finnes løsninger utenom det registrerte hjemmet. I noen tilfeller vil det kanskje være den eneste mulighet, og da vil vi antakeligvis godta en stebarnsadoptsjon. Det snakkes ikke her om registrert partnerskap. Jeg tror jeg vil si det samme også om et heterofilt forhold hvis det finnes biologiske bånd som det er viktig å knytte opp mot.

Når det gjelder de følelsesmessige aspektene, er det klart at det er et vanskelig spørsmål. Det er noe som må ses i et langtidsperspektiv. Når vi lytter til SUAKs rapport om hvordan de opplever voksne som er blitt adoptert, og som forteller om hva de har opplevd og om de eventuelle feil som er blitt gjort tidlig i disse menneskenes liv, er det klart at det ikke er noe enkelt spørsmål. Jeg tror at følelsesmessige bånd finnes i flere retninger her, og at barnets eget votum eller eget syn også må lyttes til. Her tror jeg ikke det går an for en politiker på Stortingets talerstol å gi en oppskrift på hva som vil være det beste i enkelttilfeller. Det vi ønsker å slå fast, er at barnet skal ha en mor og en far, og at det er biologiske bånd som vi ikke må hoppe bukk over, og som vi må forsøke å sikre ivaretagelsen av gjennom det lovverk som vi nå skal forsøke å gjøre noe med.

M o r t e n L u n d hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Trond Helleland (H): Høyre støtter forslaget om å gi adgang for stebarnsadoptsjon i registrerte partnerskap. Saksordfører Frank Willy Larsen holdt et godt innlegg der han gikk gjennom hovedbegrunnelsene, og jeg vil gå ganske raskt gjennom noen av våre kommentarer.

Forslaget bygger på gjeldende bestemmelse om at den ene partner med samtykke fra den andre kan adoptere dennes barn. Det er imidlertid presisert at dette ikke gjelder barn som er adoptert fra en fremmed stat som ikke tillater slik adopsjon.

For Høyre er det, som det virker som det er for de fleste, viktig at hensynet til barna går først. Når eksempelvis en biologisk mor som lever i registrert partnerskap, har barn med en ukjent far, og barnet vokser opp med mor og partneren, vil det være helt naturlig dersom mor dør, at partneren blir gitt mulighet for å adoptere barnet. Jeg kan ikke skjønne representanten Lånkes påpeking av det følelsesmessige og komplikasjoner knyttet til dette når det i de fleste tilfellene vi snakker om, gjelder en ukjent, f.eks. en sæddonor eller en ukjent far. I dette tilfellet vil det være helt unaturlig ikke å gå inn for adopsjon.

Det er viktig å understreke at hensikten med stebarnsadoptsjon er at barn skal sikres retten til å ha to juridiske foreldre også i de tilfellene hvor den ene av foreldrene er død, forsvunnet eller av andre grunner ikke kan eller vil delta i oppfostringen av barnet. Høyre er av den oppfatning at denne grunnleggende retten også må gjelde for

barn i registrerte partnerskap, og støtter derfor Regjeringens forslag til endringer i loven.

Vi understreker betydningen av at alt internasjonalt adopsjonsarbeid må basere seg på gjensidig respekt for det enkelte lands lovgivning, og støtter med bakgrunn i dette at det i loven nedfelles et unntak for stebarnsadopsjon når det gjelder utenlandsadopterte barn som kommer fra et opprinnelsesland som ikke tillater en etterfølgende stebarnsadopsjon i registrert partnerskap. Den foreslåtte lovtekst gir tilstrekkelig fleksibilitet i forhold til at holdninger knyttet til stebarnsadopsjon og registrerte partnerskap er i stadig forandring.

Det har under behandlingen av saken kommet innspillet fra mange om at man bør se på ulike deler av adopsjonsloven, noe som også representanten Lånke var inne på i sitt innlegg, knyttet til stebarnsadopsjon på generell basis. Jeg er av den oppfatning at det naturlige må være å gå gjennom adopsjonsloven på generelt grunnlag og ikke å ta opp problemstillinger som ikke er relatert til stebarnsadopsjoner for dem som lever i registrert partnerskap, ved denne korsvei.

Høyre vil støtte Regjeringens forslag til lovendring. Vi er opptatt av at dette nå blir gjort på en måte som gjør at stebarnsadopsjon blir sett på som naturlig i de tilfeller hvor den ene partneren går bort. Der barnet har vokst opp i et hjem med to foreldre av samme kjønn, vil det være helt unaturlig å gå imot muligheten for adopsjon.

Presidenten: Ingen har bedt om replikk.

Per Roar Bredvold (Frp): Ot.prp. nr. 71 handler om adopsjon i registrert partnerskap.

Forslaget går ut på å innføre en ny bestemmelse i adopsjonsloven om at den ene partner i et registrert partnerskap med samtykke fra den andre kan adoptere dennes barn. Det foreslås en ny bestemmelse, § 5 a, i adopsjonsloven som vil regulere adgangen til stebarnsadopsjon både i ekteskap og i registrert partnerskap. Forslaget bygger på gjeldende bestemmelse om at den ene ektefelle med samtykke fra den andre kan adoptere dennes barn. Adgangen til stebarnsadopsjon i registrert partnerskap foreslås å gjelde både foreldrenes biologiske barn og adoptivbarn, med mindre adoptivbarnet er adoptert fra en fremmed stat som ikke tillater slik adopsjon.

Fremskrittspartiet er svært skeptisk til lovforslaget hvor den ene partner skal få anledning til å adoptere den andres barn på samme måte og vilkår som for personer som har inngått ekteskap etter ekteskapsloven.

Fremskrittspartiet vil anta at det vil være relativt sett få tilfeller hvor stebarnsadopsjon i sammenheng med partnerskap er aktuelt. Spørsmålet har i hvert fall i dag større prinsipiell enn praktisk betydning.

Et hovedmotiv for lov om partnerskap har vært å likestille homofile og heterofile med hensyn til juridiske rettigheter og plikter inngåelse av ekteskap medfører. Når det gjelder adopsjon, må en likevel legge størst vekt på hensynet til barnet.

Ved stebarnsadopsjon vil juridiske bånd til den opprinnelige slekten falle bort. Barnet vil komme i den noe

spesielle situasjon at det får to foreldre av samme kjønn. Fremskrittspartiet ser at dette kan skape følelsesmessige reaksjoner hos barnet og virke fremmed for utenforstående. Det er viktig at en er oppmerksom på dette.

Fremskrittspartiet registrerer at det er foreslått at adgangen til stebarnsadopsjon i partnerskap ikke skal gjelde for barn som er adoptert fra utlandet. Vi er enig i at dette kan stride mot moral og rettsoppfatninger fra enkelte giverland.

Fremskrittspartiet er av den oppfatning at det normalt vil være til beste for barnets utvikling å vokse opp med både en mor og en far. Selvsagt kan også homofile/lesbiske i partnerskap være utmerkede omsorgspersoner og foreldre. Imidlertid mangler det noe i et barns oppvekst-situasjon dersom begge foreldre er av samme kjønn. At barn med aleneforeldre heller ikke har foreldre av begge kjønn å forholde seg til, og at denne mangelen kan kompenseres på forskjellig vis, også i partnerskap, rokker ikke ved det prinsipielle i dette synspunkt. Fremskrittspartiet mener at ved adopsjon bør derfor det normale være at barnet som adopteres, får best mulige omsorgspersoner av begge kjønn til foreldre.

Dog kan det muligens være tilfeller hvor stebarnsadopsjon for par som lever i partnerskap, kan være en løsning. Et slikt tilfelle kan være hvor barnets ene forelder er død eller ukjent, og hensynet til barnets beste taler for en slik løsning. Her beveger vi oss inn i et område som er svært vanskelig. Det essensielle må og skal være en løsning som er til beste for barnet. Alt annet er saken ivedkommende.

For et barn som vokser opp hos en forelder som lever i partnerskap, vil den andre biologiske forelderens dessuten representere det kjønn som mangler i barnets familiesituasjon, og denne forelderens vil dermed kunne være av særlig stor betydning for barnet. En adopsjon fører til at barnet ikke bare mister arverett etter den biologiske forelderens og dennes slekt og at denne forelderens forsørgeransvar opphører, men vedkommende forelder mister også retten til samvær med barnet.

Fremskrittspartiet vil stemme imot loven i sin helhet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anders Hornslien (A): Det vektlegges hele tiden fra denne talerstolen hva som er til barnets beste. Da skjønner jeg ikke hva som er så vanskelig med denne saken. Hva er det som gjør denne saken så vanskelig for Bredvold hvis det er barnets beste som ligger til grunn for hans vurderinger? Hvis det er en vurdering som tilsier at dette er riktig å gjøre for barnets beste, hva er det da som gjør at saken er så vanskelig, annet enn en problematisering rundt forhold som har utenforliggende karakter rett og slett, det at man er redd for reaksjoner. Man skriver f.eks. i merknadene til Fremskrittspartiet:

«Ved stebarnsadopsjon vil juridiske bånd til den opprinnelige slekten falle bort. Barnet vil komme i den noe spesielle situasjon at det får to foreldre av samme kjønn.»

Det vi snakker om her, er ikke at barnet vil komme i en slik situasjon. Det er allerede i en slik situasjon. Ergo faller jo på en måte argumentasjonen til Fremskrittspartiet noe ut av virkeligheten allerede der. Men så fortsetter man merknaden ved å skrive følgende:

«Disse medlemmer ser at dette kan skape følelsesmessige reaksjoner hos barnet og virke fremmed for utenforstående. Det er viktig at en er oppmerksom på dette.»

Det er derfor jeg på en måte utfordrer motstanderne av denne endringen litt. For nå må vi snart få et svar på hva disse setningene egentlig betyr. Hva er de følelsesmessige reaksjoner vi snakker om her? Er det fordommer som vi har som vårt fremste mål fra denne talerstol og i denne sal å motvirke, man er redd for? Er det det man er redd for? Eller hva er det som ligger i dette begrepet «følelsesmessige reaksjoner» og redsel for det utenforstående?

Så godtar jeg faktisk ikke det som er blitt sagt herfra, at det er umulig å si noe om, for så lenge man skriver dette i merknads form, må man også kunne begrunne hvorfor man skriver det. Hva er de følelsesmessige konsekvensene av dette? Det synes jeg faktisk at vi har et krav på å få vite. Jeg synes også at man skal kommentere dette at hvis det er til barnets beste, hvorfor vil man ikke da åpne for en lovgivning som sikrer nettopp barnets beste?

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg takker for replikken. Den lyder litt rart, for representanten Hornslien hadde også en replikk tidligere i dag i samme sak, da han sa at dette ikke skulle være en homodebatt, men jeg synes nesten at det er det det legges opp til nå.

For Fremskrittspartiet er det viktige her, og det eneste viktige, barnets rettigheter. I den situasjonen som vi dessverre lever i i dag, er ofte mangel på identitet av de store problemene. Barna rives fra det ene ytterpunkt til det andre. Da det vi ser på som det mest naturlige med trygge og stabile foreldre, er en mor og en far, synes vi det er best slik som det er. Vi har ikke sagt at ikke to av samme kjønn i et forhold kan være gode omsorgspersoner og kan være gode foreldre, men vi ser det som mest naturlig at det er en mor og en far til stede der det er mulig.

Frank Willy Larsen (A): Jeg har også lagt merke til at Fremskrittspartiet ved representanten Bredvold understreker at det er hensynet til barnets beste som gjør at Fremskrittspartiet lander på det standpunktet som man gjør i denne saken.

Jeg har også selvfølgelig lagt merke til de formuleringer som Fremskrittspartiet bruker i saken, formuleringer som at det er «betenkelig å innvilge adopsjon til partner av samme kjønn». Det skaper «følelsesmessige reaksjoner» og det kan virke «fremmed» for andre, og at barnet vil kunne komme i «den noe spesielle situasjon at det får to foreldre av samme kjønn».

Da blir mitt spørsmål til representanten Bredvold: Oppfatter ikke Fremskrittspartiet at man med de holdningene som Fremskrittspartiet gang på gang framfører fra denne talerstolen, legger stein til byrden for de barna som

allerede i dag lever i familier hvor man har foreldre av samme kjønn? Det virker som om Fremskrittspartiet ikke tar innover seg at det er det som er virkeligheten, og at det er den virkeligheten som denne odelstingsproposisjonen forsøker å forholde seg til.

Per Roar Bredvold (Frp): Nok en gang vil jeg prate om barnas rettigheter, barnas beste. Og det er to ting: Det er barnas beste, og det er de voksnes beste. I denne saken er det barnas beste vi skal prate om, og deres følelser. Og vi har kanskje kommet i en litt spesiell situasjon. Kanskje har vi to virkeligheter, to virkelige verdener vi lever i. Kanskje har Arbeiderpartiet sitt syn på virkelighetens verden og vi vårt.

Vi ønsker at det som vi har, skal bestå. Vi ønsker et familiemønster slik som vi har det i dag, med en mor og en far, i de situasjoner det er mulig. Fremskrittspartiet viderefører sin familiepolitikk i denne saken, slik vi gjør i andre saker, og jeg vil bare nevne at vi var imot partnerskapsloven.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Eg må seia at jo fleire svar me får, jo meir usikker vert eg på kva mindretallet meiner i denne saka. For det representanten Bredvold sa i førre replikk, var at me tykkjer det er betre det vert sånn som det er. Ja, sånn som det er, er jo at eit barn bur med far og far sin partnar eller mor og mor sin partnar, og det er snakk om å sikra dette for framtida. Då vil det jo vera aktuelt dersom den som er biologisk far eller mor og ikkje bur med barnet, er einig i det, ikkje er til stades eller er død.

Eg har lyst til å spørja om eit heilt konkret eksempel, for eg forstår ikkje. Me må anten snakka forbi kvarandre, eller så er det noko Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti meiner som dei ikkje seier. Eg får litt kjensle av at «me veit det, men me likar det ikkje»-argumentasjonen i dette.

For eksempel bur Ole hos far og partnar. Mor til Ole er død, biologisk far er sjuk, og far og far sin partnar ynskjer å sikra at Ole skal verta buande i denne heimen sjølv om far skulle verta sjukare og eventuelt døy, for nemleg å sikra akkurat stabilitet framover for Ole. Og for å komplisera det heile kan eg til og med seia at familien til mor til Ole har dei god kontakt med, og dei er veldig positive til dette. Det er altså ein måte å sikra ungen både plikt og rett til å verta buande hos den som har fungert som biologisk forelder saman med far.

Korleis ville Framstegspartiet stilla seg til ein slik situasjon? Ville ein seia nei, for det vert plutsleg feil? Då gjev ein altså eit signal til alle ungar som bur saman med homofile foreldre, om at dette er feil, det er så belastande at me vil ikkje godta det offisielt. Me kan sjå gjennom fingrane med det dersom det er uformelt, men me vil ikkje formalisera det og dermed tryggja situasjonen for barnet.

Per Roar Bredvold (Frp): Representanten Starrfelt tok for seg ett eksempel, men det er ikke et typisk eksempel, det er heller et unntak.

Slik det tidligere ble nevnt i salen, var det kanskje 34-35 barn som levde i en slik situasjon. Hvor mange av disse det er aktuelt for med denne type adopsjon, vet vi ikke. Dermed er det vanskelig. Og det må være feil å endre et lovverk på grunn av unntakssituasjoner.

Fremskrittspartiet ønsker en generell politikk og et generelt lovverk som beskytter alle barn uansett. Dette bygger bl.a. på FNs barnekonvensjon og menneskerettigheter. Vi ønsker ikke å «adoptere» Arbeiderpartiets familierpolitikk, som er med på å flytte grenser.

Presidenten: Replikordskiftet er slutt.

Anne Enger Lahnstein (Sp): La meg først vise til saksordførers innlegg, som jeg synes var et godt innlegg.

Og så vil jeg kommentere litt av det Hornslien har sagt her i dag. Hornslien slår fast at dette er en barnesak og ikke en homosak. Det er jeg enig i. Men så spør Hornslien: Hvorfor er det vanskelig? Og det vil jeg svare litt på, for jeg synes dette er en vanskelig sak selv om jeg altså er kommet til at jeg vil støtte SVs forslag.

Det spørsmålet vi drøfter i dag, er jo krevende fordi det rører ved dype følelser i oss, det angår verdier og holdninger og endringer av slike holdninger gjennom de siste ti år. Det er krevende fordi det utfordrer vår respekt for andres integritet og anerkjennelse av alle menneskers mulighet til å være seg selv. Og sist, men ikke minst er det krevende fordi det dreier seg om barn – små, sårbare og omsorgstrengende barn som vi vil gjøre det beste for. Vi kan ikke gjøre noen urett i disse sakene; det er for store og for viktige saker til det.

La meg slå fast, som de andre her, at det er barnets beste og barnets behov som er utgangspunktet, og som er avgjørende i disse sakene. Derfor er det ingen som har *rett* til å adoptere, men vi drøfter altså hvem som skal ha mulighet for å bli vurdert som adopsjonsforeldre. Alle adopsjoner må være individuelle.

Fordi barnets beste er utgangspunktet, kunne man kanskje tenke seg at det beste er at det er to juridiske foreldre, en mor og en far. Da ville jo alle være glade og fornøyde. Hvis livet var så enkelt! Men livet er ikke så enkelt. Mange barn lever i dag med en forelder. Mange barn opplever at man lever med flere familier og i ulike forhold. Og så har vi altså barn som lever sammen med en mor eller en far som er homofil, og så kommer situasjonen opp som vi drøfter i dag.

Så er det slik med holdninger til homofili at det har endret seg mye gjennom tidene – de siste tidene, veldig kort tid har dette endret seg på. Og det er veldig bra. Så kan man kanskje si som Arbeiderpartiet: La oss stoppe med stebarnsadoptsjon. Det er rimelig akseptert blant folk. Problemene er nemlig ikke, tror jeg, den lille familien med to foreldre av samme kjønn og et barn, for de vil kunne ha det utmerket i et stabilt, omsorgsfullt og kjærlighetsfullt forhold. Problemet er alle oss andre rundt. Og det kan vi ikke overse. Derfor så tror jeg at det ikke blir så veldig mange tilfeller av stebarnsadoptsjon og heller ikke adopsjon for homofile, som etter mitt syn bør vurderes som adopsjonsforeldre på linje med heterofile, for jeg

tror ikke at omsorgsevnen er avhengig av seksuell legning.

Man kunne kanskje si som Arbeiderpartiet: La oss ta oss mer tid, få mer kunnskap om stebarnsadoptsjon før vi eventuelt går videre. Det er mye forstand i det å bruke mer tid. Samtidig tror jeg at man av og til faktisk må sette ned foten og si: Jeg mener det blir urett mot enkeltmennesker, mot enkelte barn, mot enkelte fosterforeldre til og med, som kanskje har påtatt seg ansvaret for et sårbart barn som trenger spesielle tiltak, som har sosiale problemer. Det står ikke fosterforeldre eller adopsjonsforeldre i kø for å ta seg av barn med spesielle behov. Kanskje er det en tante, en som lever i et partnerskap, som tar seg av gutten, stiller opp hele tiden, år etter år, og så sier samfunnet: Dere skal få bli fosterforeldre for vi trenger innsatsen deres, men dere kan aldri bli adopsjonsforeldre. Jeg synes det er galt. Jeg synes det er riktig av oss å si: Barnets beste er det som avgjør, og så får vi innrette lovverket sånn at i de tilfellene hvor det er det beste for barnet at disse to kan få adoptere, så sier vi ja til det. Vi åpner for det. Ikke fordi det blir mange tilfeller, for det tror jeg ikke, men fordi det faktisk er rett.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Eg er samd i ganske mange av dei refleksjonane som representanten Lahnstein hadde, og er samd i at dette er ei vanskeleg sak. Men nettopp difor må det vera lov å spørja litt om kva det er som er vanskeleg når ein er så redd for å opna for adopsjon for dei få som det gjeld. For dei handlar det om tryggleik og rettferd. Om det er 34 eller 430 av dei, tykkjer eg er heilt uinteressant. For dei det gjeld, vil det bety noko.

Så seier Anne Enger Lahnstein at det kan vera rett å stoppa, som Arbeidarpartiet. Nei, Arbeidarpartiet stoppar ikkje, men me tek denne saka no, og så har me sagt at me skal greia saka ut vidare. Me har faktisk ei relativt forpliktande programformulering når det gjeld dette, som me skal bruka neste periode på å finna nærare ut av. Dette er kjensleladde spørsmål, der det er ein balanse mellom det å påverka haldningar og ikkje provosera dei så kraftig at ein får motreaksjonar. Det har skjedd veldig mykje positivt i haldningane overfor homofile dei siste åra. Det er eg veldig glad for. Me må passa på at me ikkje går så fort fram at eit fleirtal i befolkninga protesterer og går imot det. Men eg trur at dette vil gå vidare, og at det i neste sving vil opna seg moglegheiter for meir generell rett til å verta vurderte som adopsjonsforeldre. Eg ser òg ein logisk samanheng mellom det og rett til adopsjon for einslege.

Eg er interessert i å høyra kva Senterpartiet eigentleg meiner. Senterpartiet har laga eit program. I mitt distrikt melder ganske mange seg ut av Senterpartiet fordi dei ikkje likar desse vedtaka om adopsjon, og det vert sagt frå våre lokale representantar at nei, dei er ikkje for dette – då meiner eg ikkje det representanten Lahnstein og senterpartifolk i salen vil gjera i dag, for då galdt det førre programmet. Men kan veljarane venta at Senterpartiet

samla går inn for rett til adopsjonsvurdering av homofile i neste stortingsperiode?

Anne Enger Lahnstein (Sp): Nå vil det bli et stort flertall i Odelstinget i dag for stebarnsadoptsjon. Senterpartiet har et program, som er gjengitt i innstillingen, for neste periode. Jeg har også i innstillingen skrevet at prinsippet med barnets beste er utgangspunktet for vurderingen av alle som ønsker adopsjon, at jeg ikke kan se at seksuell legning i seg selv er et hinder for en slik vurdering, og viser til programmet hvor det heter «at homofile skal ha mulighet til å adoptere på samme vilkår som heterofile».

Nå er det er flere i Senterpartiets stortingsgruppe og av våre kandidater som har reservert seg mot dette. Det blir selvsagt akseptert i Senterpartiet. Det er også slik at dette forslaget som blir fremmet av SV i dag, men oversendt Stortinget, regner jeg med, vil man kunne forholde seg til. Det er klart at man går til valg på dette, men det er også åpning for reservasjoner. Det er også slik at mange av oss ser på dette som et samvittighetsspørsmål. I denne saken tror jeg ingen vil kunne bøye seg for et program hvis man f.eks. ikke er enig.

Ellers var Oddbjørg Ausdal Starrfelt inne på noen refleksjoner rundt dette at man ikke skal gå for fort fram. Det har vært mitt dilemma også, for jeg har møtt reaksjoner ute som gjør meg ganske sikker på hva som er svaret på Hornsliens spørsmål: Hva er vanskelig? Jo, det er folks holdninger til dette. Og et barn som vokser opp i et miljø og møter dette, får det ikke lett. Det er kanskje ikke barnets beste. Men det finnes altså tilfeller hvor vi må gå foran. Jeg er også av dem som mener at man ikke kan godta urett fordi det skal modnes hele veien. Jeg har lyst til å sitere fra biskop Gunnar Stålsetts vigselstale. Han sa at vi skal ikke være for tålmodige på vegne av dem som lider urett.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Ågot Valle (SV): La meg først slå fast at vi alle sammen snakker om barns beste, men det er også klart at dette er en homosak. Det å ikke bli utsatt for diskriminering daglig, er en grunnleggende menneskerettighet. Det å bli akseptert uavhengig av seksuell legning henger sammen med at alle mennesker er like mye verdt. Ut fra denne innfallsvinkelen om at alle mennesker er like mye verdt, foreslår SV at lesbiske og homofile skal få rett til å bli vurdert som adopsjonsforeldre på lik linje med enslige og heterofile.

Det er positivt at Regjeringa ønsker å åpne for en mulighet for at barn av lesbiske og homofile skal kunne bli sikret en fortsatt tilknytning til sitt oppvekstmiljø gjennom en stebarnsadoptsjon. Men det å akseptere en stebarnsadoptsjon er etter min oppfatning bare et lite skritt på veien til det å akseptere lesbiske og homofile som hele mennesker, på lik linje med heterofile par som ønsker å adoptere et barn. Regjeringas forslag er inkonsekvent fordi det allerede er mulig for enslige å adoptere. Etter press både fra Arbeiderpartiet og SV er det blitt en reali-

tet. Med andre ord: Én forelder er bra for barn, men to foreldre av det samme kjønn er galt – det er verre enn én. Dette er logikken dersom Stortinget fortsatt gjør det mulig å diskriminere på grunnlag av seksuell legning. Og videre: De homofile og lesbiske som blir godkjent som fosterforeldre, får ikke muligheten til å adoptere dersom dette er barnets beste. Hva betyr det? Jo, det betyr at disse barna blir fratatt muligheten til den samme rettssikkerheten og arverettigheter som heterofile fosterforeldre kan tilby barna sine dersom fosterforeldre adopterer barna. Jeg vil her vise til Anne Enger Lahnsteins resonnement rundt akkurat dette. Både ut fra et likhetsprinsipp og barns beste mener SV at det må åpnes for at lesbiske og homofile skal kunne bli vurdert på lik linje med heterofile par når det gjelder adopsjon – og dette har vi ment lenge.

Jeg vil understreke at ingen har rett til å adoptere barn. Det å skulle ha ansvar for et barn gjennom adopsjon er ingens rettighet, men det finnes ingen logisk grunn til at lesbiske og homofile skal bli utestengt fra en vurdering av muligheten til å påta seg et slikt ansvar på lik linje med heterofile par. Det er altså forskrifter og retningslinjer til adopsjonsloven og den enkeltes egnethet som adoptivforelder i den gitte situasjonen som er avgjørende, ikke hvilken seksuell legning vedkommende har.

Forskningen så langt viser at lesbiske og homofile har like god omsorgsevne som heterofile. Det er ingen grunn til å tro at de ikke har følelser for de ekstrabelastingene det er å adoptere et barn med en allerede komplisert bakgrunn. Jeg er ikke naiv. Fortsatt er det mange lesbiske og homofile som opplever et samfunn preget av sterke homofobiske holdninger. Disse holdningene til et medmenneske kan være så ødeleggende at det kan være en ekstra belastning for et barn å bli adoptert inn i dette miljøet. Det er nettopp fordommene som overstyrer synet på menneskelige kvaliteter. Så vil jeg stille spørsmålet: Hvem er det sin feil? Hvem er det sin feil at et barn under gitte forutsetninger ikke kan vokse opp med trygge voksenpersoner? Er det de lesbiske og homofiles feil, er det barnets feil, er det Den norske kirkes feil, eller er det oss politikere sin feil? Svaret er ikke entydig, og det å fordele skyld er uinteressant. Det som er interessant, er hva vi som samfunn signaliserer med fordommer, og hva vi gjør med dem. Et samfunn der mennesker blir utestengt av det gode fellesskapet fordi det er fordommene som skal bestemme, er et samfunn jeg ikke ville være stolt over. Vi trenger et samfunn som er mer tolerant med friheten til å være annerledes, og det må vi også dra med oss i denne debatten.

Jeg vil poengtere at det ved adopsjon er viktig å trekke inn den eventuelle ekstrabelastingen det kan være ikke å vokse opp i en kjernefamilie bestående av to av motsatt kjønn. Men dette skal ikke alene være med på å ekskludere homofile par fra å bli vurdert som egnede adoptivforeldre. Forskingen har ikke funnet noen forskjeller i omsorgsevnen til heterofile og homofile, enten de er enslige eller de lever i forpliktende samliv. Det er bl.a. stadfestet gjennom en parlamentarisk utredning i Sverige. Flertallet i denne utredningen foreslår å likestille heterofile og

homofile når det gjelder adgangen til å bli vurdert som adoptivforeldre. Her finnes altså et kunnskapsgrunnlag å bygge videre på.

Jeg vil på vegne av SV jobbe aktivt for et samfunn som tar det kollektive ansvaret og retter opp den allmenne fordømminga og diskrimineringa lesbiske og homofile opplever i dag. Det vil jeg også gjøre i denne saken, og derfor, ut fra hva som er barns beste, men også for å gå foran i å jobbe for et mer tolerant samfunn, fremmer jeg det forslaget som er inntatt i innstillingen.

Presidenten: Representanten Ågot Valle har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Ola T. Lånke (KrF): Jeg har en selvpålagt moderasjon i forhold til å ta replikker i denne debatten, men når det gjelder representanten Ågot Valle, kan jeg ikke la være.

Representanten Hornslien sa tidligere i en replikkveksling at dette ikke er en homosak, dette er en barnesak. SV og Ågot Valle sier at det er en homosak. Dette er en voksensak. Og er det der det store skillet går i denne debatten?

Jeg har gått gjennom alle merknadene til SV som de er alene om, og så vidt jeg kan skjønne, handler de fra ende til annen om de voksnes rettigheter. Ingen skal bli utsatt for diskriminering. Forskingen viser at lesbiske og homofile har like god omsorgsevne – det har jeg også understreket, og det er greit. Homofile skal ikke ekskluderes når det gjelder å bli vurdert som egnede adoptivforeldre. Tyngden og vekten i representanten Ågot Valles innlegg var viet de voksnes rettigheter. Så ender det opp med et forslag hvor man ønsker å lovfeste retten til å bli vurdert. Det som går som en rød tråd gjennom SVs argumentasjon, er de voksnes rettigheter når det gjelder adopsjon. Det er alvorlig.

Jeg må spørre representanten Ågot Valle og SV: Hva er det som er det viktigste i en sak som dette? Hvor er det fokus ligger? Ingen kan være i tvil om at for Sosialistisk Venstreparti ligger fokus på likestilling og ikke-diskriminering for voksne, og det er det som er overordnet, ikke barns – den svake parts – beste. Jeg ber om at representanten Valle kommenterer dette.

Ågot Valle (SV): Når jeg sa at dette også er en homosak, er det fordi dette er en sak med grunnlag i de fordommene dette samfunnet lenge har hatt mot homofile og lesbiske. Men jeg har gjennom hele innlegget mitt poengtert at utgangspunktet må være barns beste. Og det er de holdningene som vi signaliserer også overfor homofile og lesbiske som kan være foreldre, som også vil gjøre noe med barn, ikke bare barn som er heterofile, men også barn som er homofile. Barn er ikke født med fordommer. Det er vi voksne som gir dem de fordommene gjennom handlingene våre, gjennom de tankene vi har, gjennom de holdningene som vi formidler.

Det er klart – og det sa jeg også – det kan være en belastning for et barn å vokse opp i et homofilt miljø

sammen med homofile og lesbiske foreldre, og det må komme til vurdering. Men det er altså retten til å kunne bli vurdert, ikke retten til å adoptere, men retten til å bli vurdert som vi framholder hele tiden.

La oss ta et eksempel – det at vi tenker på barns beste: Et heterofilt par, en kjernefamilie, har barn. Moren i dette forholdet har en lesbisk søster som bor sammen med en partner. Så skjer det som kan skje, at paret er utsatt for en ulykke og omkommer. I denne sammenhengen kan det opplagt være barnets beste at det er den lesbiske tanten og hennes partner som tar seg av dette barnet. Det vil vi kunne gjøre mulig. Det er ikke mulig i dag, men det vil vi kunne gjøre ut fra det som er barns beste.

Og så vil jeg uavlatelig jobbe for et samfunn med toleranse og muligheten til å være forskjellige.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Odd Einar Dørum (V): Jeg er også av de representanter som må si at jeg har syntes at dette spørsmålet og den saken som har ligget her, er vanskelig. Jeg vil ikke av den grunn si at slik er det for alle, men slik har det vært for meg. Og jeg tror også at slik har det vært for mange i mitt parti. Men vi – jeg tror jeg vil si vi – følte at vi i forhold til barns rettigheter passerte en grense den dagen vi måtte ta stilling til ensliges rett til adopsjon. Da følte vi at vi på grunn av – skal vi si det slik – den kompleksitet i livet som vi da fikk inn på oss, som vi måtte ta stilling til, krysset en grense.

Jeg ser det også slik at når det gjelder stebarnsadoptsjon, er vi i en situasjon som for meg kanskje er litt annerledes enn den som var skildret i forrige innlegg. Det er to parter, den ene av dem dør, den andre av partene har en seksuell legning som er slik at man finner en av samme kjønn å leve sammen med. Skulle man ikke i en slik situasjon ut fra barnets beste kunne vurdere at adopsjon var det naturlige?

Så vet vi, som flere representanter har vært inne på, at slik Norge er sammensatt, slik vi alle sammen er som mennesker, så vil ikke de ytre vilkår være like over alt i dette landet. Det er derfor en adopsjon aldri legger til grunn noe annet enn barnets beste, ikke legger til grunn voksnes rettigheter, men legger til grunn hva som gagnar barnet. Men i den prosessen må man ut fra slik livet er, og slik mennesker lever sammen, er ordentlige og lojale og skikkelig mot hverandre og glade i hverandre, også kunne ta innover seg det forhold som ligger i det lovforslaget vi behandler i dag.

Jeg er også av dem som er glad for at man ved behandlingen av saken – og det ligger jo også i forslaget – tar inn den selvfølgelighet at vi ikke kan opptre på en slik måte overfor andre land som tillater adopsjon til Norge, at vi deretter i ettertid skal overprøve det. Vi må gjøre det som flertallet her gjør, og si at det er et forhold som følger med videre på ferden.

Så er det blitt en debatt om en skal gå et skritt videre, som det heter, ved å foreslå en generell adgang for mennesker, uavhengig av seksuell legning, til å kunne bli vurdert som adoptivforeldre. For Venstres vedkommende

(Dørum)

er det en sak som det knytter seg to kommentarer til. Den ene er den kontrakt vi har med våre velgere. For denne perioden er vi i den situasjon at vi overfor våre velgere har opptrådt slik at vi naturlig, slik vi har ført debatten i vårt parti og i full åpenhet, kan stemme for stebarnsadoptsjon. Men vi har et program for neste periode som åpner for at man skal kunne bli vurdert ved adopsjon uavhengig av sivilstand og seksuell legning. Det er en programformulering som ingen av våre førstekandidater har reservert seg mot, men det er en sak som vi må møte velgerne med når det gjelder høstens valg. Og jeg føler det slik at vi i praksis på mange måter er i nærheten av de holdninger og intensjoner som Arbeiderpartiet har gitt uttrykk for i saken. Vi har kanskje trukket konklusjonen, men det skal jeg ikke gjøre noe annet poeng av enn å beskrive det på den måten. Derfor er det naturlig for oss i dag av denne grunn, men også av en grunn til å stoppe ved å stemme for stebarnsadoptsjonen, og det er at skal man nå gå inn på det andre adopsjonsforholdet, så er vi faktisk også tjent med at det får en egen forberedelse, at det får en egen gjennomgang, slik at vi får på bordet, slik flere representanter nå har skildret her ved sine innlegg, de ulike deler av livet som vi må ta med oss når vi skal være lovgivere og vedta lover, og dessuten ha med oss den prosessen som går forut for en lovgivning hvor offentligheten er delaktig i den diskusjonen som foregår. For det er gjennom slike offentlige debatter, selv om de kan være både lette for noen og pinefulle og brysomme for andre, at vi alle sammen er nødt til å veie og vurdere hvor vi står.

På dette grunnlag stemmer Venstre for forslaget om stebarnsadoptsjon. Vi vil ikke stemme for det forslaget som da senere vil bli sendt over til Stortinget, som er fremmet av SV, fordi vi føler at det ikke er riktig, slik som jeg nå har gjort rede for.

Personlig har jeg gått en ganske lang vei i denne saken, og jeg hadde vel neppe forestilt meg for selv en fem–seks år siden at jeg skulle stå på Stortingets talerstol og holde et innlegg hvor jeg gikk inn for stebarnsadoptsjon. Men det er møte med mennesker rundt meg som har gjort et slikt inntrykk at jeg for min del – og det gjelder nok andre også i mitt eget parti, og det gjelder til slutt debatten i partiet – er nødt til å ta den delen av virkeligheten med meg, og som fører til den politiske konklusjonen som leder til vår stemmegivning i dag.

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Etter denne debatten er jeg litt fristet til å si: Hvor mye enklere hadde det ikke vært om vi hadde levd i et samfunn hvor alle var mye mer like! Men jeg vet ikke om det hadde blitt et rikere samfunn.

I denne saken har barnas beste stått i fokus. Adopsjon handler ikke om voksnes rettigheter og krav, men om hva som er best for barna våre. For meg har det vært helt avgjørende å sikre barn som lever i familier som består av registrerte partnere og den enes barn, de samme trygge juridiske rammene som barn i familier som består av

ektefeller og den enes barn. For meg handler dette om ikke å diskriminere de barn som i dag bor hos homofile par.

Jeg er svært glad for at flertallet i komiteen støtter departementets forslag om å endre adopsjonsloven og partnerskapsloven for å åpne for at den ene partner i et registrert partnerskap skal kunne adoptere den annens barn dersom adopsjonslovens generelle vilkår er til stede.

Jeg har merket meg at komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet og representanten Inger Stolt-Nielsen ser at familier som består av registrerte partnere og den enes barn, også kan ha behov for tryggere juridiske rammer, men at de er uenig i måten Regjeringen foreslår å sikre de aktuelle barnas juridiske og økonomiske rettigheter på.

Vi har under arbeidet med forslaget om å åpne for stebarnsadoptsjon i registrert partnerskap også vurdert andre ordninger enn dem vi allerede har i dag for å sikre stebarnet, enten steforelderen er forelderens ektefelle eller registrerte partner. Jeg mener imidlertid at forslaget om stebarnsadoptsjon er en langt enklere og bedre juridisk løsning enn å endre barneloven slik at barnet og steforelderen får en annen juridisk tilknytning enn det som er mulig etter dagens regelverk. Det som er det viktigste for meg, er at forslaget innebærer at barn i registrert partnerskap får den samme muligheten til full juridisk sikring i forhold til steforelderen som barn i ekteskap har hatt i flere tiår.

Forslaget inneholder som kjent ingen endring av vilkårene for stebarnsadoptsjon i forhold til gjeldende rett, bortsett fra denne utvidelsen med hensyn til hvem som kan søke om stebarnsadoptsjon. De generelle vilkårene i adopsjonsloven, bl.a. at adopsjonen skal være til barnets beste, og at de nødvendige samtykker og eventuelle uttalelser skal være innhentet, må selvfølgelig være oppfylt.

Helt til slutt har jeg lyst til å si at for meg blir det helt feil å ha som utgangspunkt at det å forandre et lovverk vil være feil. I forhold til noen få tilfeller eller unntakssituasjoner er jeg faktisk villig til å forandre loven hvis det kan bidra til å sikre noen barn i Norge en bedre hverdag. Jeg tror at vi i denne debatten må evne å ha to tanker i hodet samtidig. Jeg tror at diskusjonen om stebarnsadoptsjon og om en generell adopsjonsrett for homofile ville ha vært helt annerledes hvis vi som politiske ledere og representanter for vår nasjonalforsamling i dag hadde vist en større legitimitet for forskjellen og for de enkeltmenneskene som er annerledes enn det store flertall av befolkningen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ågot Valle (SV): Jeg slutter meg helt til det siste som statsråden sa. Jeg lurar på om hun også er enig i at denne saken tar utgangspunkt i de fordømmene som samfunnet har hatt mot homofile og lesbiske.

I VG søndag står statsråden fram som den som har kjempet for at homofile og lesbiske skal kunne få adoptere barn. Jeg har mange ganger registrert at hun har kjempet for dette, og det er bra. Hun sier at det handler om kjærlighetsevne og det å være gode foreldre.

Jeg vil så gå to år tilbake. Da stod SV og Arbeiderpartiet sammen om et forslag i Innst. O. nr. 53 for 1998-99. Forslaget lød bl.a. som følger:

«Hovedmålet må være å styrke barns mulighet til en trygg og god oppvekst. Samlivsform og seksuell identitet skal ikke i seg selv være til hinder for å søke og bli vurdert som adoptivforeldre.»

Saksordfører den gang var Karita Bekkemellem Orheim. Hva har så skjedd siden? Jo, stortingsrepresentanten er blitt statsråd, og hun har hatt full anledning til å fremme forslag i tråd med dette. Så fremmer hun altså forslag om stebarnsadopsjon. Jeg vil påstå at det her er en inkonsekvens i forhold til f.eks. fosterforeldre, som tar på seg det store ansvaret – som Anne Enger Lahnstein sa – og som har behov for å sikre barnet arverettigheter og rettsikkerhet. Hva mener statsråden egentlig? Flere har sagt her at man trenger mer kunnskap. Da vil jeg nevne en parlamentarikerutredning som er gjort i Sverige – og Sverige og Norge er ikke forskjellige – der flertallet konkluderte med at det nå er riktig å åpne for en generell vurdering. Ligger hindringene hos statsråden? Eller ligger de i Arbeiderpartiet? Hvem er det som ennå ikke er moden for å ta denne avgjørelsen?

Statsråden Karita Bekkemellem Orheim: Først har jeg lyst til å si at jeg er svært glad for den utålmodigheten som både representanten Anne Enger Lahnstein og representanten Ågot Valle viser i denne saken. Jeg mener at dette også handler litt om hva slags holdninger vi klarer å gi uttrykk for. Jeg har ved gjentatte anledninger sagt at jeg ikke finner gode argumenter mot at homofile blir vurdert som adopsjonsforeldre. Det skal ikke være den seksuelle orienteringen, men omsorgsevnen, som skal være avgjørende for hva slags omsorg vi kan gi et barn.

Men så erkjenner jeg at en del av virkeligheten også er slik at homofile ikke lever ute i Kommune-Norge. Situasjonen er den at de blir presset til å flytte til de store bysamfunnene våre. Homofile som står fram i våre små bygdesamfunn, blir sett på som en slags originaler.

Jeg tror også at hvis vi i dag hadde lagt fram et forslag uten utredning for Stortinget, hadde ikke dette stortinget kommet til å vedta det. Jeg har også i regjering erfart at skal en legge fram en sak for Stortinget, bør den også ha en god grunnlagsdokumentasjon. Det hørte vi av representanten Odd Einar Dørum som har sittet i regjering; en er nødt til å forberede en sak før den legges fram for Stortinget. Og da kan jeg leve med at jeg ikke har klart å komme lenger i mitt arbeid. Men jeg mener faktisk at denne regjeringen har gjort mer for homofile i vårt samfunn enn noen andre regjeringer.

Vi har fått enormt positive tilbakemeldinger på stebarnsadopsjon, ikke minst i forhold til stortingsmeldingen som skal debatteres her i Stortinget torsdag. Derfor må vi nå ha som ambisjon å gi større legitimitet til homofile i vårt samfunn, slik at de kan stå åpent fram med sin seksualitet.

Per Roar Bredvold (Frp): Min replikk til statsråden går på SUAK og deres betraktninger, spesielt noe de sa den 28. februar 2001. SUAK er Statens ungdoms og

adopsjonskontor. De uttaler at stebarnsadopsjoner ikke bare har juridiske aspekter, men at det i stor grad også handler om barns behov for tilhørighet og spørsmål om identitet. De mener at det er vel så viktig å fokusere på den følelsesmessige siden av adopsjon, og det er vi jo enig i alle sammen. Men så sier de at på generell basis er det behov for en innskrenkning av adgangen til stebarnsadopsjon i forhold til dagens praksis, og ikke en utvidelse, som det her legges opp til.

Da blir spørsmålet mitt: Hvor mye har statsråden lagt i disse bemerkningene?

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Jeg har merket meg de synspunktene som SUAK har, og det vil selvfølgelig være interessant i den videre debatten å se på det materialet som SUAK har bygd sine uttalelser på. Jeg har lagt merke til at det ikke har kommet spørsmål om dette fra komiteen. Men så er det slik at SUAK er en ytre etat, som også må forholde seg til de beslutningene og de vedtakene som fattes av Stortinget, og når et flertall på Stortinget er for stebarnsadopsjon, vil det være riktig at SUAK etterlever de bestemmelsene, gjør sine vurderinger i tråd med det Stortinget har sagt, og selvfølgelig også passer på hvilken rolle de skal ha. Det er jeg trygg på at SUAK vil gjøre. Men jeg kan love én ting, og det er at vi skal be om å få se nærmere på det grunnlagsmaterialet som SUAK har i denne saken.

Ågot Valle (SV): Jeg skal gi ros til statsråden for det engasjementet hun viser i denne saka, og jeg underkjenner overhodet ikke den betydningen det har at Regjeringa nå legger fram saka om stebarnsadopsjon, som egentlig har vært overmoden ganske lenge. Det er lenge siden bestillinga om stebarnsadopsjon ble gitt til Regjeringa – ikke denne regjeringa, men den forrige.

Så sier statsråden at ingen regjering har gjort mer når det gjelder levekåra for homofile og lesbiske enn denne regjeringa. Ja, Regjeringa har signalisert en åpen holdning, og Regjeringa har lagt fram stortingsmeldinga, men jeg vil minne om at forslaget om stortingsmeldinga ble lagt fram, og den ble nærmest presset fram av SV og Høyre sammen. Det var slett ikke noen godvilje fra Arbeiderpartiet den gangen til å ville utarbeide en stortingsmelding. Men ære være Regjeringen for at den er lagt fram nå, og den har mange viktige perspektiver i seg.

Det forslaget som vi har lagt fram, lyder slik:

«Stortinget ber Regjeringa fremme forslag til nødvendige lovendringer som sikrer lesbiske og homofile rett til å bli vurdert som adopsjonsforeldre.»

Det er altså ingen lovendring som skal vedtas overnatta. Alle lovendringer krever en grundig saksforberedelse. Det kreves også at alle lovendringer blir sendt ut på høring. Da lurer jeg på: Er statsråden enig i at denne bestillinga burde vært sendt Regjeringa nå, slik at Regjeringa kan starte opp dette arbeidet? Det er ikke tvil i min sjel om at det var dette statsråden egentlig ville at Stortinget skulle ha bestemt, så jeg ønsker at statsråden hvisker sine representanter her i øret at det egentlig er klokt å sende denne bestillinga til Regjeringa nå.

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Jeg vet jo at vi har ulike roller å innta når vi er i opposisjon og i posisjon. Representanten sier at tiden er overmoden, og at dette har vært etterlyst lenge. Ja, det er godt mulig det. Men mitt utgangspunkt er at denne regjeringen leverer konkrete resultat i rett tid på område etter område. Og da kan en godt ta på seg en ideologisk hatt her i dag eller bli veldig prinsipiell. Men poenget er at vi har sittet i regjering litt over et år, og vi har faktisk lagt fram et forslag som vil sikre barn som lever i homofile forhold, og vi har gjort et grundig arbeid med en stortingsmelding som vil ha stor betydning for homofile i Norge.

Vi har også vist mot – og vi har fått kritikk for det – og det har vi gjort nettopp for å vise at dette handler om menneskeverd og ikke om at vi driver et spill i forhold til disse gruppene.

Så legger jeg merke til hva representanten Ågot Valle sier når det gjelder bestillingen, og jeg skal ta med meg det videre. Men jeg kan si én ting; at landsmøtet i Arbeiderpartiet har vedtatt sine ting, som saksordføreren nøyte har redegjort for, og jeg ser ikke noen grunn til å kommentere noe mer utover det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Anders Hornslien (A): Det var i og for seg innlegget til Anne Enger Lahnstein som gjorde at jeg tegnet meg på talerlisten igjen, fordi jeg vil gi ros til representanten Lahnstein for de holdningene og det utgangspunktet som hun gav uttrykk for i sitt innlegg.

Jeg har stor forståelse og respekt for at mange mennesker i dette og i mange andre spørsmål innenfor området har hatt behov for å la ting modne og gå vanskelige og kanskje lange runder både med seg selv og med andre. Det har jeg stor forståelse for. Men samtidig forlanger jeg den samme forståelsen tilbake for de av oss som ikke har hatt behov for disse rundene, fordi vi – heldigvis, vil jeg si – har vokst opp i et mer liberalt og åpent samfunn, fordi vi er yngre, og kanskje fordi vi er oppvokst f.eks. i Oslo. Det betyr at for meg er ikke denne saken veldig vanskelig. Jeg avfeier ikke andre som synes saken er vanskelig, men for meg som har levd i denne byen, og som i og for seg har levd åpent i denne byen i mange år og sett barn som har levd i homofile forhold, glade barn som har hatt det veldig trygt og godt og fint og fått all den kjærlighet og omsorg som de trenger, så er det selvfølgelig helt åpenbart at dersom det skulle skje en av deres foreldre noe, skal ikke de bli tatt ut av disse omgivelsene. For meg er det helt åpenbart, det er ikke vanskelig. Men jeg har forståelse for at for mange andre kan veien ha vært lengre enn den har vært for meg.

Det bringer meg i og for seg også over på det som SV åpner for i sitt forslag. Jeg hadde håpet at dette forslaget kan gjøres om til et oversendelsesforslag, slik at man ikke får det nedstemt.

Jeg lever i og for seg selv i et forhold hvor jeg kanskje kunne tenke meg å adoptere, men foreløpig – i forhold til dagens lovgivning – må jeg nøye meg med ei bikkje. Det betyr at når det gjelder denne åpningen, at jeg godt kunne

tenke meg at vi fortsetter diskusjonen rundt spørsmålet om personer som lever i slike forhold som f.eks. jeg lever i, er verdige som omsorgspersoner, også til å kunne adoptere. Da vil jeg gjerne at den diskusjonen i hvert fall ikke skal bli avsporet med at det som egentlig er et flertall, stemmer ned et forslag som man egentlig er for. Da vil jeg heller være litt mindre utålmodig enn det SV er, og si at det er viktigere for meg at forslaget blir utredet grundig, og at det får flertall, enn at vi haster gjennom en avstemning i løpet av noen få dager nå. Det er det viktigste – i hvert fall for meg.

Vi begynner med et veldig viktig steg i dag, ved å åpne for stebarnsadoptsjon. Det er et veldig viktig skritt i riktig retning. Jeg synes Regjeringen – det er kanskje ikke så overraskende – har stor troverdighet på området. Det er ikke fordi jeg er fra Arbeiderpartiet jeg sier det, men det er fordi jeg opplever engasjementet rundt dette som ekte, ærlig og oppriktig, og fordi jeg er helt sikker på at dagens debatt bare er et skritt på veien mot full likestilling mellom homofile og lesbiske og heterofile.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9. (Votering, se side 594)

S a k n r . 1 0

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontorer m.m. (Innst. O. nr. 100 (2000-2001), jf. Ot.prp. nr. 83 (2000-2001))

Presidenten: Etter ønske fra familie-, kultur og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 45 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 10 minutter og de øvrige grupper 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt høve til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne for hver partigruppe og inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A) (ordfører for saka):

Den lovendringa me handsamar i dag, omhandlar fleire mindre endringar i lov om familievernkontor. Det som har ført til mest diskusjon, er om ein skal opna for at opplysningar til statistiske føremål skal kunna gjevast med såkalla individualiserande kjenneteikn dersom dette er naudsynt for å få nøyaktig kunnskap m.a. for å vidareutvikla tenesta best mogleg. Ei slik opning, som er i tråd med helselovgjevinga elles, er eit fleirtal imot. Fleirtalet har samstundes stramma inn lova når det gjeld opplysningar til forskingsføremål, og føreset at det heller ikkje her skal kunna gjevast opplysningar med slike individu-

aliserande kjenneteikn. Det går ikkje fram nokon argumentasjon om forskning i innstillinga, berre når det gjeld å utvida dette til å omhandla statistikk. Dersom dette er ein feil, er det viktig at fleirtalet rettar dette opp her i salen. Dersom det er rett, skulle eg gjerne ha ei grunngeving for ei såpass klår innstramming.

Arbeidarpartiet står i lag med SV når det gjeld framlegget frå Regjeringa om å opna for å gje desse individualiserande opplysningane for å kvalitetssikra statistikk, men at dette så langt det er mogleg skal gjevast utan individualiserande kjenneteikn. I merknadene framhevar mindretallet, Arbeidarpartiet og SV, at det i sjølve lovteksten er teke med eit atterhald om at «Opplysningene skal så langt det er mulig gis uten individualiserende kjennetegn», og me seier vidare at i dei tilfella der personvernomsyn kryssar behovet for statistikk, er det personvernomsynet som skal vega tyngst.

Arbeidarpartiet meiner at lovframlegget tek tilstrekkeleg omsyn til personvernet, og at det med ei slik lovgjeving ikkje vil vera nokon fare for at opplysningar gjevne til familievernkontora vil kunna misbrukast. Det er dessutan ei likestilling med anna helse- og sosiallovgjeving.

Regjeringa får støtte for alle dei andre lovendringsforslaga i proposisjonen. Det er me sjølvsagt glade for. Eg vil som saksordførar kort gjera greie for dei vesentlegaste endringane.

Det er viktig at dei ulike familievernkontora – dei offentlege og dei kyrkjelege – så langt det er mogleg har same regelverk. Etter lovendinga vert det slege fast at forvaltningslova sine reglar skal gjelda alle, med unntak av det som gjeld arbeidsgjevaransvaret. Vidare er komiteen samd i at teieplikta framleis skal verta regulert i § 5 i den lova som me handsamar her i dag, og at det her vert vist til §§ 21 og 23 i helsepersonellova.

Komiteen er vidare samd i at lov om familievern bør innehalda ei eiga føresegn om samtykke, på same måte som barnelova. Det same gjeld barn sin rett til å verta høyrde. Komiteen peikar på at det er viktig at barna sine synspunkt vert tillagde vekt i høve til mogning og alder.

Teieplikta gjeld uinnskrenka med mindre det er gjeve samtykke til å gje opplysningar. I saker som vert handsama ved familievernkontor, kan det vera interesser som tilseier at teieplikta vert halden ved lag sjølv om det er gjeve samtykke til oppheving av teieplikta. Det kan her f.eks. vera aktuelt å halda teieplikta ved lag av omsyn til barna sjølv om dei vaksne gjev slik fullmakt. Fylkesmannen er gjeven fullmakt til å halda teieplikta ved lag trass i eventuelt samtykke.

I sitt arbeid med familieproblem kan familieverntilsette få kjennskap til tilhøve som bør meldast til barnevernet. Dette vert no regulert i lova. Det same gjeld opplysningar til sosialtenesta når det er grunn til å tru at ei gravid kvinne misbrukar rusmiddel på ein slik måte at det er svært sannsynleg at barnet vil verta født med skade.

Eit fleirtal i komiteen, alle unnateke Høgre, Kristeleg Folkeparti og representanten Stolt-Nielsen, støttar departementet i at det ikkje lenger er naudsynt med lovregulering av spesielle personellkrav ved familievernkontora. Fleirtalet er sjølvsagt oppteke av at kompetansen må vera

høg i ei teneste som er definert som spesialisthelseteneste, men føreset at fylkeskommunen tek ansvar for dette. Dette er både ei forenkling og eit døme på desentralisering av ansvar og myndigheit.

Til slutt vil eg gjera merksam på at det på side 3 fyrste spalte tredje avsnitt vert vist til § 5 andre avsnitt. Det skal vera § 5 a, noko som går fram av sjølve lovteksten. Dette vart oppdaga etter at innstillinga hadde gått i trykken, og eg ber om at dette vert retta opp.

Med dette vil eg anbefala dei lovendingane som ligg føre, og tek samtidig opp forslag nr. 1 på vegner av Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

J o r u n n R i n g s t a d hadde her igjen teke over presidentplassen.

Presidenten: Representanten Oddbjørg Ausdal Starrfelt har teke opp det forslaget ho refererte til.

Ola T. Lånke (KrF): Kristelig Folkeparti har støttet flere av Regjeringens forslag til endringer i lov om familievernkontorer. Disse har i hovedsak gått ut på å harmonisere regelverket slik at de offentlig eide familievernkontorer og Kirkens familievernkontorer kan forholde seg til det samme regelverket.

På to områder har imidlertid Kristelig Folkeparti funnet det riktig å gå imot Regjeringens forslag til lovendinger. Det ene gjelder forslaget om å åpne for at familievernkontorene kan utlevere personidentifiserbare opplysninger til statistisk bearbeiding. Bakgrunnen for dette var at identifikasjon ved påføring av brukeres personnummer ville bidra til å gjøre statistikkene mer pålitelige og nyanterte og således gi et bedre grunnlag for forskning innenfor familievernet.

Jeg registrerte at representanten Ausdal Starrfelt etterlyste en begrunnelse for at dette også gjaldt forskning. Det er mulig at det har kommet litt svakt fram i merknadene våre, men vi har ikke skilt mellom statistikk og forskning i denne sammenheng. Overskriften til paragrafen har begge deler i seg, og her er det den psykologiske virkningen utad som det har vært viktig å fokusere på. Etter Kristelig Folkepartis mening er det imidlertid viktig at hensynet til forskningen veies opp mot hensynet til brukernes trygghet overfor familievernet. Det er det som er poenget. Familievernet er jo ment å skulle være en lavterskeltjeneste. Å åpne for utlevering av personnummer ville føre til svekkelse av personvernet, og vi tror det ville ha som resultat at mange kom til å avstå fra å bruke tjenesten.

Vi har merket oss Statistisk sentralbyrås argumentasjon i brevet, sist gjengitt i brev fra statsråden til komiteen, som klart fremhever nødvendigheten av å kunne få adgang til ikke-anonymiserte data for å sikre kvaliteten på statistikkene. Vi har imidlertid også merket oss at Justisdepartementets lovavdeling argumenterer annerledes i et brev til Barne- og familiedepartementet, datert 16. oktober 2000, der man stiller seg noe tvilende til om ikke-anonymiserende opplysninger er nødvendige for at statistikken skal bli pålitelig og nyantert. Lovavdelingen antyder også i brevet en annen løsning for å oppfylle de

samme statistiske mål: at man i stedet for å bruke personnummer kan bruke pseudonym.

Lovavdelingens utlegning gjelder riktignok et spørsmål om taushetsplikten etter familievernkontorloven § 5 er til hinder for at sensitive personopplysninger gis til Statistisk sentralbyrå for statistiske formål. Lovavdelingen svarer ja på dette spørsmålet. Loven er til hinder for at kontorene kan gi fra seg ikke-anonymiserte opplysninger til statistisk bruk. Det er etter det vi forstår, grunnen til at departementet nå fremmer forslag om en egen lov hjemmel som åpner for å kunne avgi personidentifiserbare opplysninger til dette bruk. Lovavdelingens svar er imidlertid også et svar på om slik hjemmel er nødvendig og bør innføres.

Vi har også lagt vekt på at langt over halvparten av de høringsinstanser som har uttalt seg, har gått imot forslaget, deriblant Norsk Psykologforening og landsstyret for Kirkens Familievern. Kristelig Folkeparti er glad for at et klart flertall i komiteen også går imot forslaget.

Det andre området Kristelig Folkeparti sammen med Høyre og representanten Stolt-Nielsen har fremmet motforslag til, gjelder et krav om tverrfaglighet ved familievernkontorene. Begrunnelsen for forslaget er at familievernkontorene møter brukere med svært sammensatte problemer, og at den kombinasjon av helse- og sosialfaglig kompetanse som nåværende lov sikrer, er en garanti både for bredde i tilnærmingen og forståelsen av disse problemene. Etter departementets mening bør det være opp til fylkeskommunene å bestemme hvilke krav til faglig kompetanse som bør stilles. Kristelig Folkeparti er uenig i dette. Vi mener det er grunn til å frykte at de økonomiske forhold i fylkeskommunene i for stor grad vil bestemme kvaliteten på familievernets tilbud, og at familievernkontorene kan tape noe av det som har vært deres fortrinn, nemlig tverrfagligheten. Etter Kristelig Folkepartis oppfatning kan dette best sikres ved at det lovfestes som før.

Det er også grunn til å beklage at Regjeringen fremmer et så vidt omfattende forslag som dette uten at det har vært ute på høring. Det er grunn til å legge vekt på at også dette forslaget har vakt betydelig motstand i de faglige miljøene.

For øvrig viser jeg til merknadene. Jeg tar samtidig opp forslag nr. 2, som er fremmet av Kristelig Folkeparti, Høyre og representanten Inger Stolt-Nielsen.

Presidenten: Representanten Ola T. Lånke har teke opp det forslaget han refererte til.

Trond Helleland (H): Lov om familievernkontorer trådte i kraft 1. januar 1998. I denne treårsperioden har Barne- og familiedepartementet gjort seg enkelte erfaringer som tilsier at det nå foretas justeringer av loven. Det kan oppstå uklarheter som har sitt utspring i at noen av de kirkelige familievernkontorene ikke har vært ansett som et organ for stat eller kommune. Det at noen familievernkontorer er ansett som organ for stat eller kommune, mens andre ikke er det, medfører ulikheter bl.a. hva gjel-

der forvaltningslovens rekkevidde, og i forhold til rettens adgang til å motta forklaring fra de ansatte.

De foreslåtte lovendringer tar derfor sikte på å sikre at de ulike kontorene i størst mulig grad har det samme regelverk å forholde seg til. Det er også foreslått endringer i regelverket om taushetsplikt. Taushetspliktreglene i dagens lov bygger på den tidligere legeloven. I proposisjonen foreslås det bl.a. at taushetsplikten for ansatte på familievernkontorer i hovedsak blir i overensstemmelse med helsepersonellovens regler. Det at barnevernet kan få opplysninger om f.eks. rusmiddelbruk under svangerskap, som man bringer i erfaring gjennom møter med familievernet, er en konsekvens av denne lovendringen. Dette vil Høyre slutte seg til.

Høyre og et flertall i komiteen går imot Regjeringens forslag om at man skal måtte levere fra seg personnummeret ved samtaler på Kirkens familievernkontorer. Vi viser til at da lov om familievernkontorer ble vedtatt av Stortinget i 1997, var det bred politisk enighet om at det skulle være en lavterskeltjeneste. Hvem som helst skulle kunne oppsøke tjenesten på sine egne premisser uten noen form for henvisning.

De foreslåtte lovendringene vil etter vår mening heve terskelen til familievernkontorene. Risikoen for at sensitive opplysninger om brukeren og brukernes familie påføres personnummer og sendes ut av kontoret på statistikk skjemaer, fører til at personvernet svekkes og bidrar til at mange kanskje avstår fra å benytte tjenesten. Selv om regelverket legger opp til en streng praksis på dette området, vil det for enkelte være en psykologisk sperre å oppsøke familievernet dersom man har en følelse av at opplysningene kan komme på avveier.

Flertallet viser til at Justisdepartementets lovavdeling i en uttalelse til Barne- og familiedepartementet den 16. oktober 2000 uttrykte skepsis til om det skulle være nødvendig å bruke personnummer for å få statistikkførte ønskede opplysninger, og uttaler bl.a.:

«Når det endelig gjelder de reelle hensyn som anføres, stiller Lovavdelingen seg noe tvilende til om ikke-anonymiserte opplysninger er nødvendige for at statistikken skal bli «tilstrekkelig pålitelig og nyansert».

På denne bakgrunn finner vi det riktig å gå imot den foreslåtte endringen av § 8.

Høyre inngår også i et mindretall sammen med Kristelig Folkeparti og Kystpartiet – som representanten Lånke viste til – som går imot departementets foreslåtte endring av kravet til tverrfaglighet. Begrunnelsen fra Regjeringens side er at det bør være opp til fylkeskommunene å avgjøre dette. Kirkens familievern ønsker å beholde dagens lovformulering om tverrfaglighet. Høyre har stor forståelse for dette og vil stemme for at dagens lov ikke blir endret på dette punkt. Etter vår mening sikres kompetansekravet best ved lov hjemmel, der det i dag blir slått fast at psykiater eller annen lege, psykolog og sosionom bør være ansatt ved kontorene. Prest, jurist og andre relevante yrkesgrupper kan også være tilknyttet familievernkontorene.

Med de endringene jeg har henvist til, slutter vi oss til lovforslaget.

Per Roar Bredvold (Frp): Proposisjonen legger opp til enkelte justeringer i loven om familievernkontorer. Denne loven trådte i kraft 1. januar 1998. I tiden etter ikrafttredelsen har man naturligvis gjort seg enkelte erfaringer som tilsier at det bør foretas noen justeringer. Problemet grunner seg på at familievernkontorene i noen tilfeller er å anse som et organ for stat eller kommune, mens andre ikke er det. Dette setter begrensninger for forvaltningslovens rekkevidde og rettens anledning til å motta forklaring fra de ansatte. Lovendringene i proposisjonen tar derfor sikte på at de ulike kontorer i størst mulig grad har det samme regelverket å forholde seg til.

Fremskrittspartiet støtter i stor grad innstillingen, og jeg vil derfor bare kommentere de områder hvor Fremskrittspartiet har et annet prinsipielt syn enn Regjeringen. Dette gjelder Regjeringens forslag til oppmyking av bruken av opplysninger til forskning og statistikk. Dagens familievernkontorlov § 8 inneholder en egen bestemmelse som regulerer adgangen til utlevering av taushetsbelagte opplysninger til bruk for forskning. Departementet kan etter denne bestemmelsen bestemme at opplysninger kan eller skal gis til bruk for forskning, uavhengig av taushetsplikten. Denne bestemmelsen omfatter imidlertid ikke statistikk. Regjeringen foreslår at dette også skal omfattes av loven.

Fremskrittspartiet mener hensynet til statistikk må kunne ivaretas på en tilfredsstillende måte uten å komme i konflikt med hensynet til personvernet. Her må man være opptatt av at hensynet til brukerne, deres rettsvern og tilliten til tjenesten blir ivaretatt og prioritert. Regjeringens forslag åpner for en generell spredning av personopplysninger, noe som er en modifisering av taushetsplikten. Familievernkontorene bør være en lavterskeltjeneste som folk kan oppsøke uten å frykte at opplysninger bringes videre. Fremskrittspartiet går derfor imot dette forslaget.

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Jeg tror jeg skal forsøke meg på å være veldig kort.

Jeg vil vise til innlegget til saksordføreren. Jeg vil også si at jeg har forståelse for de synspunktene som flertallet gir uttrykk for når det gjelder § 8, og kan leve godt med det.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 10.

(Votering, sjå side 595)

S a k n r . 1 1

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om organisert kampaktivitet som tillater knockout (Innst. O. nr. 98 (2000-2001), jf. Ot.prp. nr. 75 (2000-2001))

Presidenten: Etter ynske frå familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir avgrensa til 45 minutt, og at taletida blir fordelt slik

på gruppene: Arbeidarpartiet 10 minutt, dei andre gruppene 5 minutt kvar.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gitt høve til replikkordskifte på inntil tre replikkar med svar etter innlegg av hovudtalarane frå kvar partigruppe, og inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmar av Regjeringa.

Vidare blir det foreslått at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Frank Willy Larsen (A): Av og til blir man litt overrasket over reaksjonene på et lovforslag. Som regel kommer reaksjonene når Regjeringen legger fram forslaget, men i dette tilfellet kom reaksjonene da komiteen avga sin innstilling. Egentlig er dette et enkelt lovforslag som slår fast at idrett der knockout tillates, må godkjennes av Regjeringen før den kan utøves. Loven forutsetter at det utarbeides nærmere sikkerhetsbestemmelser som skal ha som utgangspunkt å begrense de skader som kan oppstå som følge av knockout. I dag er dette et uregulert område, så det er egentlig fritt fram å utøve enhver form for idrett som kan medføre hodeskader.

Vi har de senere årene opplevd at en rekke nye idretter har dukket opp som tillater og til og med belønner knockout. Det er også all grunn til å regne med at vi de nærmeste årene vil oppleve at det kommer enda flere idrettsgrener eller avarter som bygger på det samme.

Selv har jeg alltid syntes det er litt merkelig med idrett som belønner idrettsfolk som påfører andre idrettsfolk varige hodeskader, slik tilfellet er innenfor en rekke kampsporter.

Vi har i dag et eksplisitt forbud mot proffboksing, samtidig som amatørboxing har egne klare regler for å begrense skadene. Det er det samme systemet vi nå ønsker at andre idretter med samme skadeomfang skal omfattes av, og da på en slik måte at vi stiller klare krav om sikkerhet før det blir mulig å utøve kampsporten i Norge.

Nå vil det til syvende og sist være et ansvar for den enkelte å utsette seg for dette, og slik skal det fortsatt være. Men Arbeiderpartiet ønsker at man ikke skal kunne delta uten at arrangører og andre har gjennomført tiltak som begrenser mulighetene for skader mest mulig.

Nå hadde det vært praktisk umulig å lage en lov som forbyr enkelte grener, men tillater andre, slik vi har for tradisjonell boksing. Det skyldes ikke minst at det dukker opp nye grener som gjør det vanskelig å ha en lov som vil være oppdatert til enhver tid. Derfor lages det nå et system som gir mulighet til å være i forkant av situasjonen. Det skal nedsettes et eget utvalg som skal ha kompetanse både på medisin, kampsport og forvaltning, som skal sørge for å gjennomgå de søknadene som kommer inn om å få utøve en idrettsgren som tillater knockout.

Det er all grunn til å tro at dette også er en langt mer effektiv og bedre måte å regulere disse aktivitetene på enn å innføre et totalforbud som ofte medfører fortsatt utøvelse av sporten, men under uregulerte forhold.

Europarådet har anbefalt alle medlemsland å forby såkalte free fighting contests – det betyr kamper med begrensede regler – og nevner spesielt cage fighting. Når vi velger denne måten å gjøre det på, er det fordi det etter vår oppfatning er en mer effektiv måte å regulere det på enn forbud.

En skal ikke være mye oppdatert i nyhetsbildet for å ha lagt merke til at Lægeföreningen vil ha totalt forbud. Når absolutt ingen partier på Stortinget støtter Lægeföreningen i dette, er det selvsagt fordi vi oppfatter at lovregulering er en bedre og mer effektiv måte å oppnå akkurat det samme på: å få begrenset de langvarige skadene som knockout innebærer. At Høyre og Fremskrittspartiet vil ha fritt fram selv med alle de veldokumenterte medisinske resultatene man har for skadeomfanget, får stå for deres egen regning.

Trond Helleland (H): Høyre viser til det fremlagte lovforslaget. Lovforslaget tar sikte på å regulere ulike idretter som tillater knockout.

Høyre har tidligere gått inn for å tillate profesjonell boksing i Norge. De helsefarer som kan oppstå i forbindelse med utøvelse av profesjonell boksing og andre idretter der knockout tillates, synes godt dokumentert. Vi mener imidlertid at faren for skader i seg selv ikke er god nok grunn til å innføre en spesiell lovregulering på dette området, da det å utsette seg for farer forbundet med idrett, både på amatørplan og profesjonelt plan, bør være en frivillig sak. Vi vil vise til at det finnes andre tillatte idrettsgrener som ikke bare setter utøverne i fare, men også involverer hjelpemannskaper hvis liv og helse kommer i fare når redningsaksjoner må iverksettes.

Justisdepartementet uttrykker i sin høringsuttalelse tvil om nødvendigheten av lovforslaget. Det uttrykkes også tvil om utbredelsen av brutale kampaktiviteter. Justisdepartementet er også i tvil om behovet for lovgivning ut over de reaksjonsmuligheter straffeloven gir allerede i dag. Høyre støtter disse synspunktene og vil gå imot det fremlagte lovforslaget.

Det er altså kampaktiviteter i form av organisert konkurranse, oppvisning eller treningskamper der knockout er tillatt, som skal lovreguleres. Organisert trening er ikke omfattet av lovforslaget. Det står i departementets merknader til lovbestemmelsene:

«I de tilfeller hvor to personer blir enige om å slåss, og tid og sted er tilfeldig valgt, tyder det på at aktiviteten ikke foregår i organiserte former.»

Det betyr at dersom den nye loven skal tas på alvor, skal alle idretter som har knockout, godkjennes av en statlig nemnd. Dersom den ikke godkjennes, kan aktiviteten altså pågå i treningssammenheng, og skulle to personer bestemme seg for å slåss, er det greit.

Denne loven er unødvendig, den vil gi vanskelige avgrensingsproblemer, og jeg tviler på at politiet vil sette inn store ressurser for å følge den opp.

Mange ungdommer i utsatte miljøer oppsøker kampsportaktiviteter. For de fleste er dette positive aktiviteter som gir dem meningsfylt fritid. Det hadde selvsagt vært ønskelig om idrettene ikke hadde knockout som en del av

regelverket sitt, og at støt, slag eller spark mot hodet ikke hadde forekommet. Men det gjør det altså, og dersom enkelte av aktivitetene ikke blir godkjent, kan jo det også være et ekstra spenningsmoment for enkelte. Aktiviteten kan da foregå «under jorden» eller i skjulte former.

Justisdepartementet er, som før nevnt, i tvil om nødvendigheten av lovforslaget. De er i tvil om behovet for lovgivning utover de reaksjonsmuligheter straffeloven gir i dag. Dette er naturligvis et godt poeng. Straffeloven «§ 235 vil dekke de fleste tilfeller av kampsport og organisert kampaktivitet», sier Kulturdepartementet i sine merknader.

Det sies videre:

«Imidlertid vil organisert kampaktivitet med få regler og grov form for vold sannsynligvis være ulovlig i henhold til straffeloven.»

Lægeföreningen vil gjerne forby alle kampsporter med knockout ut fra medisinske hensyn. Høyre godtar denne argumentasjonen, men vil understreke at dette er aktivitet en deltar frivillig i. Det beste hadde vært om Idrettsforbundet selv hadde vært veiledere i forhold til å ta de nødvendige sikkerhetsforanstaltninger for gjennomføring av denne typer kamper. Vi tror på informasjon og veiledning framfor moralske pekefinger fra en statlig knockoutnemnd.

Høyre vil stemme imot det foreliggende lovforslaget.

Per Roar Bredvold (Frp): Ot.prp. nr. 75 for 2000-2001 har som hensikt å regulere organisert kampaktivitet som tillater knockout. Det foreslås at slik kampaktivitet kun kan utøves etter særskilt godkjenning. Fremskrittspartiet har tidligere vært og er også nå positive til f.eks. profesjonell boksing i Norge, som er en del av dette temaet vi diskuterer i dag.

For å fortsette med eksemplet boksing: Fremskrittspartiet finner det beklagelig at motstandere av profesjonell boksing ikke har registrert utviklingen i det profesjonelle boksemiljøet, men bruker mediens «bakgårdsbilder» som argument for å beskytte unge bokseres helse når det gjelder knockout. Den som har fulgt med i utviklingen innenfor profesjonell boksing, har sett at den medisinske overvåkingen er blitt meget strengere, og at også ringdommerne utfører jobben med stor årvåkenhet overfor utøvernes situasjon. Det kommer også klart til uttrykk at trenerne i dag er meget opptatt av bokserens sikkerhet i en kampsituasjon.

Fremskrittspartiet finner det direkte urimelig overfor utøvere av såkalte kampaktiviteter med knockout at disse ikke skal få utøve sin idrett i eget land på grunn av at det i enkelte land, som f.eks. USA og England, finnes såkalte useriøse klubber/arrangører. Fremskrittspartiet anser faren for at talentfulle unge norske utøvere havner i slike miljøer, for større på grunn av forbudet mot å utøve sin idrett i eget land.

Vi vil ikke på noen måte prøve å nedvurdere rapporten fra Den norske lægeförening. Faren for medisinske skadevirkninger eksisterer selvfølgelig ved idretter med knockout. Vi kan også til en viss grad vedgå at slike kampsporter kan virke forrænde på enkelte tilskuere,

men hvis dette skulle være et tungtveiende argument for et forbud, burde f.eks. fotball absolutt bli forbudt med øyeblikkelig virkning.

Selvfølgelig ser Fremskrittspartiet også at det fortsatt eksisterer noen få useriøse innenfor disse miljøene. Dette betyr selvfølgelig ikke at slike tilstander ville oppstå i Norge.

Fremskrittspartiet viser til konklusjonen i samme rapport som sier at alle slag mot hodet kan i utgangspunktet føre til hodeskade, uansett amatørutøving eller profesjonell utøving av idretten. Fremskrittspartiet antar at man ville fått sammenlignbare resultater hvis man foretok testing av idrettsutøvere innenfor andre utsatte idrettsgrener, som ishockey, fotball, rugby, altså idretter som er tillatt i Norge, og der en i tillegg er meget utsatt for andre former for skade.

I likhet med Norges Bokseforbund mener Fremskrittspartiet at slik utviklingen etter hvert har blitt, stanser ikke dagens lovforbud den profesjonelle boksingen. Lovende norske amatørboxere går stadig over til profesjonell boksing.

Fremskrittspartiet viser for øvrig til Justisdepartementet, som uttrykker tvil om nødvendigheten av lovforslaget. Det uttrykkes også tvil om utbredelsen av brutale kampaktiviteter. Justisdepartementet er også i tvil om behovet for lovgivning utover de reaksjonsmuligheter som straffeloven allerede gir i dag. Derfor vil Fremskrittspartiet gå imot det foreslåtte lovforslaget, da vi finner dette unødvendig.

Statsråd Ellen Horn: Fremveksten av nye kampaktiviteter i samme kategori som profesjonell boksing, som er forbudt ved lov av 12. juni 1981 nr. 68, har reist spørsmålet om forbud også bør innføres for disse «nye» aktivitetene. Utviklingen på feltet gir grunnlag for bekymring.

Alternativer til lovregulering for å forhindre fremveksten av disse aktivitetene har vært vurdert, og jeg har kommet fram til at lovregulering vil være mest egnet. Slik kan vi være i forkant av utviklingen. Utviklingen på feltet har bl.a. ført til anbefalingen fra Europarådet om forbud mot cage fighting.

Det framlagte lovforslaget som flertallet i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen har sluttet seg til, legger opp til regulering av organisert kampaktivitet som tillater knockout. Det foreslås at slik kampaktivitet kun kan utøves etter særskilt godkjenning.

En viktig bakgrunn for forslaget er at det anses som medisinsk sannsynliggjort at slag og spark, støt, mot hodet har alvorlige medisinske skadevirkninger. Det vises til uttalelsen fra Norsk Idrettsmedisinsk Forening som er omtalt i lovproposisjonen.

Kampaktivitetene skiller seg fra annen fritidsaktivitet ved at mulige skadegjørende handlinger tillates og honorerer. Regjeringen mener at det er i samfunnets interesse å forhindre etableringen av kampaktiviteter med stor grad av vold.

Det vil bli utarbeidet forskrifter til loven med nærmere vilkår for godkjenning. Forskriftene vil inneholde sik-

kerhetsbestemmelser, der sentrale vilkår vil være om kampaktiviteten i tilstrekkelig grad tar hensyn til utøvernes helse og sikkerhet.

Eksempler på mulige sikkerhetsbestemmelser er redusert kamptid, medisinsk tilsyn og krav om sikkerhetsutstyr. Kampaktiviteter som i all hovedsak følger slike sikkerhetsbestemmelser er taekwondo, amatørboxing og fullkontakt kickboksing. Disse kan betegnes som lavrisikoaktiviteter i motsetning til høyrisikoaktiviteter som f.eks. cage fighting, toughman fighting og thaiboxing.

Høyrisikoaktiviteter vil etter lovforslaget ikke få godkjenning. Jeg vil imidlertid understreke at de fleste typer kampaktiviteter i regi av Norges Idrettsforbund og Olympiske komite ikke tillater knockout, og vil derfor ikke være underkastet lovforslagets krav om godkjenning.

Jeg ber om at Odelstinget slutter seg til det fremlagte lovforslag om lov om organisert kampaktivitet som tillater knockout.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Trond Helleland (H): Det er mye rå idrett som kan dukke opp, bl.a. den såkalte cage fighting, som statsråden har vist til nå. Det kunne ha vært interessant å høre litt mer om regelverket der, men jeg tror ikke vi skal gå inn på det nå. Det som er interessant, er jo det prinsipielle her ved at staten skal oppnevne en nemnd som skal godkjenne hvilke idretter man kan tillate å ha knockout i.

Lægeforeningen, som har et annet utgangspunkt enn meg, de tar nemlig det rent medisinske og ser på en måte ikke realiteten, at dette er idretter som blir mer og mer populære iallfall i enkelte ungdomsmiljøer, sier i sitt brev til komiteen:

«Vi tillater oss å peke på det inkonsekvente i å åpne for – gjennom godkjenning i statsråd – organisert konkurranse, oppvisning og/eller treningskamp der knockout er tillatt, samtidig som det skal være svært restriktivt. Det vil bety at Kongen kan velge ut de personer som skal kunne utsettes for knockout.»

Det betyr altså Kongen i statsråd. Ser kulturministeren at det er et dilemma at man skal ha en kommisjon som er statlig oppnevnt? Hvis man hadde ønsket å gå videre på den veien, hadde det ikke f.eks. vært bedre at Idrettsforbundet eller kampsportforeningene selv fikk i oppdrag å utarbeide regelverk som var mer restriktive, og som kunne ivareta disse hensynene? Ser statsråden faren for at de idrettene som ikke blir godkjent av nemnda, vil fortsette aktiviteten i mer skjulte former? For det står ingenting i lovforslaget om forbud mot trening og forbud mot å øve på disse aktivitetene, men det skal altså være forbudt å avvikle kamper. Er ikke statsråden redd for at man da kan oppleve at det blir undergrunnskamper, som man har sett i enkelte andre land der det å arrangere kamper av denne type er veldig populært, nettopp fordi det er forbudt?

Statsråd Ellen Horn: Jeg registrerer at representanten Helleland er skeptisk til å innføre en lovregulering på

dette området, mens Lægeforeningen på den annen side mener at dette er for svakt. Jeg vil uttrykke at når vi nå får vedtatt lovproposisjonen, skal vi komme med forslag til forskrifter, som selvfølgelig vil bli sendt ut på høring til alle berørte organisasjoner, også Norges Idrettsforbund og Norges Bokseforbund bl.a., og da regner vi med at vi skal få en innretning som i best mulig grad kan sikre at ikke de alvorlige skadene som vi har sett mange tendenser til, inntreffer.

Den brutaliseringen av idretten som er i utvikling på dette feltet, er det grunn til å se på med stort alvor, og vi må følge nøye med på hvordan lovreguleringen fungerer. Det er jo nettopp for å unngå at det skal oppstå undergrunnsmiljøer på dette området, at vi innfører en regulering og ikke et forbud. Men vi må følge nøye med i fremtiden, og, som sagt, ha god dialog med alle berørte organisasjoner.

Per Roar Bredvold (Frp): Statsråden ønsker en lovregulering for å være i forkant av en utvikling innenfor sportsaktiviteter som kan gi knockout. Har statsråden reguleringer på gang når det gjelder andre sportsaktiviteter, som kanskje ikke har knockout, men som absolutt ofte er både tøffe og harde, som f.eks. ishockey og andre aktiviteter med stort skadepotensial på grunn av hurtighet, stor styrke og ofte også en form for råhet i kampens hete?

Fremskrittspartiet ønsker selvfølgelig ikke en slik regulering, men har statsråden flere reguleringer på gang?

Statsråd Ellen Horn: Jeg kan forsikre representanten Bredvold om at vi ikke har noen konkrete planer om å innføre regulering i andre idretter enn kampsporter som tillater knockout. Vi ser selvfølgelig at det i en rekke idretter er risikofaktorer som den enkelte utsetter seg for, men vi har ikke til hensikt å gjøre noe konkret med dette. Jeg har lyst til å understreke at forskjellen i forhold til disse idrettene som tillater knockout, er nettopp at en del av spillets regler går på slag rettet mot hodet. Som det er all grunn til å påpeke, og som legevitenenskapen har påpekt gjentatte ganger, er det stor fare forbundet med dette, som en direkte del av denne kampidretten.

Anne Enger Lahnstein (Sp): Jeg hadde lyst til å kommentere litt det Bredvold spurte om, for dette lovforslaget som vi behandler i dag, er jo egentlig resultat av et pålegg fra et flertall i Stortinget i begynnelsen av denne perioden. Jeg synes det er veldig bra at man har fått fram et opplegg som skal ivareta folks liv og helse, på et område hvor det er virkelig nødvendig.

Jeg la også merke til at statsråden vil utvikle forskrifter. Dette er jo et komplisert område, og jeg kunne da tenke meg å utfordre statsråden litt på dette med internasjonale samarbeidsordninger på dette området, som vel også må finnes, fordi idretten på mange måter er internasjonal.

Statsråd Ellen Horn: Det er en selvfølgelig sak for oss i Kulturdepartementet at vi vil ha internasjonal kontakt på dette feltet. Som i alle andre idrettssaker er det

bred kontakt internasjonalt. Jeg har orientert om Europarådet, som har gått imot enkelte av disse idrettene, og vi vil ha en god dialog med andre land om utviklingen på feltet.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til replikk. Fleire har heller ikkje bede om ordet i sak nr. 11. (Votering, sjå side 597)

Etter at det hadde ringt til votering i 5 minutt, sa **presidenten:** Odelstinget går til votering i sakene nr. 1–11.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde rådd Odelstinget til å gjere slikt vedtak til

1 o v
om endringer i lov 4. februar 1977 nr. 4
om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v.
(virksomhetsoverdragelse m.m.)

I

I lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. gjøres følgende endringer:

§ 55 E oppheves.

§ 55 F blir § 55 E og skal lyde:

Arbeidstilsynet kan gi arbeidsgiver pålegg om å utforme utkast til skriftlig arbeidsavtale etter bestemmelsene i §§ 55 B til 55 D og § 73 P andre og tredje ledd.

§ 73 A nytt annet ledd skal lyde:

§§ 73 B og 73 C får ikke anvendelse ved overføring fra et konkursbo.

§ 73 D skal overskriften lyde:

§ 73 D Representasjon

§ 73 D ny nr. 2 skal lyde:

2. I de tilfeller virksomheten ikke bevarer sin uavhengighet, skal de overførte arbeidstakerne som var representert før overføringen, fortsatt være representert på en egnet måte frem til nyvalg kan finne sted.

Nåværende nr. 2 blir ny nr. 3.

§ 73 E første ledd ny bokstav d skal lyde:

d) fastsatt eller foreslått dato for overføringen.

§ 73 E nytt annet ledd skal lyde:

I virksomheter hvor det ikke er tillitsvalgte skal informasjon som nevnt i første ledd bokstav a til d så tidlig som mulig gis de berørte arbeidstakerne.

Nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det blir votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt til Lagtinget.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Ivar Østberg sett fram eit forslag på vegner av Kristeleg Folkeparti, Framstegspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at fremtidige endringer i kommunestrukturen ikke skal omfatte kommuner hvor kommunestyret, eller innbyggerne ved folkeavstemning, har gått imot kommunesammenlutning.»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde rådd Odelstinget til å gjere slikt vedtak til

l o v

om fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser (inndelingslova)

Kapittel I. Formål og virkeområde for lova*§ 1 Formål*

Formålet med denne lova er å leggje til rette for ei kommune- og fylkesinndeling som innafor ramma av det nasjonale fellesskap kan sikre eit funksjonsdyktig lokalt folkestyre og ei effektiv lokalforvaltning. Endringar i kommune- eller fylkesinndelingar bør medverke til å skape formålstenlege einingar som kan gi innbyggjarane og næringslivet tilfredsstillande tenester og forvaltning. Verksemda etter denne lova skal byggje på prinsippet om lokal medverknad og initiativrett til grenseendringar.

§ 2 Virkeområde

Denne lova gjeld for kommunar og fylke. Lova omfattar både endring av grenser og fastsetjing av grenser.

§ 3 Definisjonar

Samanslåing inneber at to eller fleire kommunar eller fylke blir slutta saman til éi ny eining.

Deling inneber at éin kommune eller eitt fylke blir delt i to eller fleire nye einingar.

Grensejustering inneber at eit område blir flytta over frå ein kommune til ein annan, eller frå eit fylke til eit anna. På same måten blir det rekna når ein heil kommune blir flytta over til eit anna fylke.

Omgrepet grenseendring i denne lova er ei fellesnemning på samanslåing, deling og grensejustering.

Grensefastsetjing inneber at det blir gjort vedtak om å fastsetje uklare, omstridde eller tidlegare ikkje fastsette grenser mellom kommunar eller fylke.

Kapittel II. Om fullmakt til å gjere vedtak*§ 4 Vedtak om samanslåing*

Stortinget gjer vedtak om samanslåing av fylke. Kongen gjer vedtak om samanslåing av kommunar når dei kommunane saka gjeld har slutta seg til forslaget om samanslåing. Dersom nokon av kommunane har uttalt seg mot samanslåing, skal saka leggjast fram for Stortinget til avgjerd.

§ 5 Vedtak om deling

Stortinget gjer vedtak om deling av eit fylke i to eller fleire nye einingar. Kongen gjer vedtak om deling av ein kommune når kommunen saka gjeld har slutta seg til forslaget. Dersom kommunen har uttalt seg mot deling, skal saka leggjast fram for Stortinget til avgjerd.

§ 6 Vedtak om grensejustering

Kongen gjer vedtak om justering av grenser mellom kommunar og mellom fylke. Dersom grensejustering mellom fylke får verknad for fleire innbyggjarar enn det talet som står bak kvart stortingsmandat i fylket, skal saka leggjast fram for Stortinget til avgjerd.

§ 7 Vedtak om grensefastsetjing

Kongen gjer vedtak om fastsetjing av uklare, omstridde eller tidlegare ikkje fastsette grenser mellom kommunar eller fylke.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

Kapittel III. Initiativ. Saksførebuing*§ 8 Initiativrett*

Søknad om at det skal setjast i gang utgreiing om grensejustering eller grensefastsetjing kan fremjast av innbyggjarar og grunneigarar i dei kommunane søknaden gjeld, av næringsdrivande som har sin registrerte forretningsstad der og av kommunestyret eller fylkestinget i dei kommunane eller fylkeskommunane søknaden gjeld.

Søknad om at det skal setjast i gang utgreiing om samanslåing eller deling kan berre fremjast av kommunestyret eller fylkestinget sjølv i dei kommunane eller fylkeskommunane endringsforslaget gjeld.

Departementet kan på eige initiativ utgreie spørsmål om grenseendring eller grensefastsetjing.

Søknad om at det skal setjast i gang utgreiing om grenseendring eller grensefastsetjing skal vere skriftleg og grunngitt, og må innehalde forslag til nye grenser. Søknaden skal sendast Fylkesmannen i det området saka gjeld. Fylkesmannen skal så snart som råd orientere kommunane eller fylkeskommunane om søknaden.

Presidenten: Senterpartiet har varsla at dei går mot tredje ledd.

V o t e r i n g :

1. Tilrådinga frå komiteen til § 8 tredje ledd vart vedteken med 70 mot 6 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 21.25.30)
2. Tilrådinga frå komiteen til § 8 fyrste, andre og fjerde ledd vart samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

§ 9 Saksutgreiing

Departementet avgjer om det skal setjast i gang utgreiing på grunnlag av initiativ etter § 8 og tar i tilfelle stilling til kva som er nødvendig omfang av denne. Avgjerd etter første punktum er ikkje enkeltvedtak etter forvaltningslova § 2 første ledd bokstav b. Avgjerd om ikkje å setje i gang utgreiing bør likevel bli grunngitt i samsvar med reglane i forvaltningslova § 25 og kan påklagast i samsvar med reglane i forvaltningslova kapittel VI.

Departementet kan avvise søknad frå søkjarar som ikkje har initiativrett. Avvisinga skal vere skriftleg og grunngitt.

Kommunale, fylkeskommunale og statlege forvaltningsorgan skal gi nødvendige opplysningar og i rimeleg utstrekning medverke ved saksførebuinga, etter oppmøding frå den som gjer utgreiinga.

Før det blir gjort vedtak om grenseendring eller grensefastsetjing, skal dei kommunane eller fylkeskommunane saka gjeld, få uttale seg. I saker om samanslåing eller deling må kommunestyret eller fylkestinget sjølv uttale seg.

§ 10 Innbyggjarhøyring

Kommunestyret bør innhente innbyggjarane sine synspunkt på forslag til grenseendring. Høyringa kan skje ved folkerøysting, opinionsundersøking, spørjeundersøking, møte eller på annan måte.

§ 11 Utgifter

Departementet avgjer om utgiftene ved utgreiinga skal berast av ein eller fleire av dei interesserte kommunane eller fylkeskommunane, eller heilt eller delvis av staten. Kommunane eller fylkeskommunane skal få høve til å uttale seg før departementet tek endeleg avgjerd om kostnadsdeling.

Kapittel IV. Direkte verknader av grenseendring

§ 12 Skatteplikt o.a.

Når det med verknad frå byrjinga av eit kalenderår er gjennomført samanslåing av to eller fleire kommunar,

blir alle skattepliktige i eit distrikt som tidlegare har danna ein sjølvstendig kommune, ved den første likninga etter samanslåinga å ilikne kommuneskatt etter dei skattesatsane som i dette distriktet blei lagt til grunn ved fastsetjinga av forskot på skatt for vedkomande inntektsår. Dette gjeld likevel ikkje dersom kommunestyret i vedkomande distrikt før samanslåinga har gjort vedtak om at det ved likninga skal nyttast andre skattesatsar, og slikt vedtak er godkjent av Fylkesmannen.

Før samanslåing som nemnt i første ledd blir sett i verk, skal kommunestyret i den nye kommunen gjere vedtak om kva skattesatsar som skal nyttast ved berekning av forskot på skatt for det komande inntektsåret for alle forskotspliktige skatteytarar i den nye kommunen. Vedtaket må gjerast innan den fristen som er fastsett av Fylkesmannen. Dersom fristen ikkje blir halden, skal Fylkesmannen avgjere kva for satsar som skal brukast.

Når eit område blir overført frå ein kommune til ein annan med verknad frå byrjinga av eit kalenderår, blir alle skattepliktige i dette området å ilikne kommuneskatt til den kommunen som avstår området, ved likning som gjeld inntektsåret før overføringa.

Person som 1. november er busett i eit område som frå 1. januar i det etterfølgjande året på grunn av grenseendring kjem inn i ein annan kommune, blir rekna som busett i denne kommunen når det gjeld skatteplikta for det inntektsåret som byrjar den nemnte 1. januar, jf. skatte-lova § 3-1 andre ledd.

§ 13 Lokale forskrifter, vedtekter og planvedtak

Ved samanslåing og deling av kommunar eller fylke gjeld lokale forskrifter og vedtekter framleis for vedkomande område inntil dei blir endra. Departementet fastset ein nærmare frist for når det lokale regelverket må vere vurdert med sikte på nødvendig endring.

Ved grensejustering skal forskrifter og vedtekter i den utvida kommunen straks gjelde for det overførte området.

Ei grenseendring har ikkje verknad for kommunale og fylkeskommunale arealplanar som er utarbeidde etter reglane i plan- og bygningslova. For andre planvedtak kan departementet gi nærmare reglar om verknad av grenseendringa, mellom anna fristar for revisjon av planvedtaka.

§ 14 Statlege avgiftskrav

I samband med disposisjon som er ei direkte følge av grenseendring etter lova her skal det ikkje betalast dokumentavgift etter § 6 i lov 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift, tinglysingsgebyr etter § 21 i lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr eller omregistreringsavgift etter § 1 i lov 19. juni 1959 nr. 2 om avgifter vedrørende motorkjøretøyer og båtar.

§ 15 Økonomisk kompensasjon ved samanslåing

Ved samanslåing av kommunar eller fylke gir staten delvis kompensasjon for eingongskostnader som er direkte knytte til samanslåingsprosessen. I ein overgangsperiode gir staten også kompensasjon for bortfall av rammetilskot.

§ 16 Interkommunalt samarbeid

Kommunar og fylkeskommunar som er med i interkommunalt samarbeid etter kommunelova § 27, lov om interkommunale selskap eller kommunal særlovgiving, kan innan eitt år frå iverksetjing av ei grenseendring seie opp deltakarforholdet sitt med ein frist på seks månader. Innan den same fristen kan også kvar av partane krevje at vedtektene for samarbeidet eller selskapsavtalen blir vurderte på nytt. Reglane i kommunelova § 27 om å gå ut av interkommunalt samarbeid og reglane i lov om interkommunale selskap § 30 om å gå ut av interkommunale selskap, gjeld elles tilsvarande i slike tilfelle.

§ 17 Fullmakter for Kongen til å gi nærmare reglar for å seije i verk vedtak og til å gjere unntak frå gjeldande lover og forskrifter

Kongen kan gi nærmare reglar for å sikre gjennomføring av vedtak om grenseendring etter denne lova.

Når det blir rekna som nødvendig for å gjennomføre vedtak om grenseendring, kan Kongen dessutan gjere unntak frå gjeldande reglar i lov eller forskrift. Unntak frå lov må knyttast til følgjande forhold:

- a) reglar om lovpålagte organ i stat, fylkeskommune eller kommune
- b) reglar om lovfesta fristar, saksbehandlingsreglar o.a.
- c) reglar om forhold og vilkår for arbeidstakarar i stat, fylkeskommune eller kommune
- d) reglar om fristar og vilkår for å krevje inn eigedoms-skatt.

Kapittel V. Økonomisk oppgjer ved grensejustering og deling av kommunar og fylke

§ 18 Avtale om økonomisk oppgjer

Ved grensejustering og deling av kommunar og fylke skal det gjennomførast økonomisk oppgjer mellom kommunane og fylkeskommunane, dersom dei ikkje finn det unødvendig. Kommunane kan be Fylkesmannen om hjelp til å forhandle fram ein avtale om det økonomiske oppgjeret.

Dersom partane ikkje blir samde om det økonomiske oppgjeret, skal det gjennomførast ved skjønn. Ved skjønnet skal reglane i §§ 19-22 leggjast til grunn.

§ 19 Grensejusteringar

Blir eit område skilt ut frå ein kommune eller eit fylke og lagt til ein annan kommune eller eit anna fylke, skal den retten som den første kommunen eller fylkeskommunen har til vegar, gater, bruer, offentlege plassar og annan forvaltningseigedom som fullt ut eller i svært stor grad tener vedkomande område, overførast til den andre kommunen eller fylkeskommunen.

Annan eigedom kan fordelast mellom kommunane eller fylkeskommunane, eller påbydast nytta i fellesskap, dersom dette er rimeleg og formålstenleg ut frå kommunale eller fylkeskommunale omsyn. Skjønnsnemnda, jf. § 23, avgjer i kva forhold delinga eller samarbeidet skal gå føre seg, og kan fastsetje nærmare vilkår.

Skjønnsnemnda kan avgjere at gjeld som ein kommune eller fylkeskommune har stifta i samband med kjøp av

eller påkostnad på eigedom som nemnt i første og andre ledd, heilt eller delvis skal takast over av den kommunen eller fylkeskommunen eigedommen blir overført til. Eventuelt kan det fastsetjast at vedkomande kommune eller fylkeskommune skal betale vederlag for eigedommen i pengar.

Dersom det ikkje blir teke særskilt avgjerd, skal rettar og plikter som ikkje er fordelte etter første til tredje ledd i denne paragrafen, bli att hos den opphavlege kommunen eller fylkeskommunen.

§ 20 Delingar

Blir ein kommune eller eit fylke delt i to eller fleire kommunar eller fylke, eller blir ein kommune eller eit fylke delt og dei enkelte delane lagt til andre kommunar eller fylke, skal § 19 første ledd tilsvarande gjelde forvaltningseigedom som fullt ut eller i svært stor grad tener eitt bestemt område.

Annan eigedom og andre plikter blir å fordele mellom dei kommunar eller fylkeskommunar områda blir lagt til. Fordelinga blir gjort på grunnlag av eit forholdstal som blir rekna ut etter skatteinntektene i dei siste fem åra i kvart av områda, med mindre skjønnsnemnda av særlege grunnar fastset noko anna. Så fram det er mogleg, skal oppgjeret gjennomførast slik:

1. Fast eigedom blir lagt til den kommunen eller fylkeskommunen som må reknast som mest rettkomen til den ut frå folketalet og innbyggjarane sine behov og plasseringa av eigedommen – også i høve til andre anlegg.
2. Gjeld blir fordelt i forhold til dei omsetjelege verdiene som blir overtekne.
3. Andre tilgodehavande og plikter blir overtekne av den kommunen eller fylkeskommunen som etter forholda blir rekna som nærmast til å overta dei.
4. Anlegg med rettar og plikter som det etter delinga ikkje er rimeleg at nokon enkelt kommune eller fylkeskommune tek over, kan påbydast nytta i fellesskap av to eller fleire av kommunane eller fylkeskommunane.

Har nokon kommune eller fylkeskommune ved fordelinga av rettar og plikter teke over meir eller mindre enn det som følgjer av forholdstalet, skal det jamnast ut i pengar.

§ 21 Erstatning

Dersom ein kommune eller fylkeskommune etter det oppgjeret som blir gjennomført i samsvar med §§ 19 eller 20, blir vesentleg svekt økonomisk, kan ein annan av kommunane eller fylkeskommunane, der det blir rekna som rimeleg, påleggjast å betale erstatning, som blir betalt med ein eingongssum eller i årlege ratar i ein viss overgangsperiode.

§ 22 Garantiar

Kommunal eller fylkeskommunal garanti for gjeld eller plikter som er knytte til fast eigedom eller bedrift, skal ved grensejustering og deling takast over av den kommunen eller fylkeskommunen der eigedommen eller bedrifta ligg etter grenseendringa.

Ved deling av kommunar eller fylkeskommunar skal garantiar for gjeld eller plikter som ikkje er knytte til fast eigedom eller bedrift, fordelast mellom dei nye kommunane eller fylkeskommunane etter forholdstalet for det økonomiske oppgjeret i det heile.

§ 23 Skjønnsnemnd og overskjønnsnemnd

Kommune eller fylkeskommune som er omfatta av grenseendring etter denne lova, kan innan eitt år etter at vedtaket er sett i verk, krevje at det økonomiske oppgjeret – eller delar av det – skal fastsetjast ved skjønn, så fram partane først har prøvd å kome til semje om eit økonomisk oppgjer.

Til å fastsetje slikt skjønn nemner departementet opp ei skjønnsnemnd på tre medlemmer med varamedlemmer. Nemnda skal ha ein funksjonsperiode på fire år.

Kvar av partane kan innan to månader etter at dei har teke i mot avgjerda til skjønnsnemnda, reise saka for ei overskjønnsnemnd til endeleg avgjerd. Departementet nemner opp overskjønnsnemnda, som skal ha tre medlemmer med varamedlemmer. Nemnda skal ha ein funksjonsperiode på fire år.

Leiarane i nemndene og deira varamedlemmer skal ha dei eigenskapane som er føreskrivne for dommarar, jf. domstolslova §§ 53 og 54 andre ledd. Reglane i domstolslova kapittel 6 om ugildskap gjeld tilsvarende for medlemmene av skjønnsnemnda og overskjønnsnemnda. Departementet avgjer spørsmål om ugildskap for leiarane i nemndene og deira varamedlemmer. Elles blir slike spørsmål avgjort av vedkomande nemndleiar.

§ 24 Saksbehandling og dekning av kostnader ved skjønn

Den av partane som reiser ei sak for skjønnsnemnda til avgjerd, skal gi ei utgreiing om kravet sitt og dei faktiske forholda som kravet byggjer på. Nemnda skal innhente synspunkt frå motparten og kan elles påleggje kvar av partane å kome med ytterlegare opplysningar. Skjønnsnemnda bør så tidleg som mogleg kalle inn partane til ein konferanse der saka blir gjennomgått i hovudtrekk og det elles blir teke nødvendige avgjerder om handlinga av saka.

Skjønnsnemnda og overskjønnsnemnda fastset spørsmålet om dekning av kostnader, mellom anna om fordeling av utgiftene mellom partane når dette synest rimeleg. Departementet svarer for godtgjersle og andre utgifter til medlemmene i nemndene. Departementet gir nærare reglar om godtgjersle og utgiftsdekning.

Kapittel VI. Gjennomføring av vedtak om samanslåing

§ 25 Felleskommunestyre- eller fylkestingsmøte

Når det er gjort vedtak om samanslåing av to eller fleire kommunar, skal Fylkesmannen snarast mogleg kalle saman til eit felles møte med dei aktuelle kommunestyra. Ved samanslåing av fylke eller kommunar som ligg i ulike fylke, kallar departementet saman fylkestinga eller kommunestyra. På slike fellesmøte skal følgjande saker drøftast:

- a) forslag til namn på den nye kommunen eller det nye fylket
- b) talet på medlemmer i det nye kommunestyret eller fylkestinget
- c) kriterium for samansetjing av og funksjonar til fellesnemnd etter § 26 i denne lova
- d) val av revisjonseining for verksemda i fellesnemnda
- e) oppretting av eventuelle andre fellesorgan for å sikre gjennomføringa av samanslåinga.

§ 26 Fellesnemnd

Ved samanslåing av kommunar eller fylkeskommunar skal det opprettast ei fellesnemnd til å samordne og ta seg av førebuinga av samanslåinga. Nemnda skal setjast saman slik at ho speglar av innbyggjartalet i dei enkelte kommunane eller fylkeskommunane. Det skal likevel vere minimum fem medlemmer i nemnda frå kvar kommune eller fylkeskommune. Fellesnemnda blir valt av og blant medlemmene i kommunestyret eller fylkestinget. Nemnda vel sjølv leiaren og nestleiaren i nemnda. Reglane i kommunelova om val og saksbehandling i folkevalde organ gjeld elles tilsvarende.

Kommunane eller fylkeskommunane kan også opprette eit felles partssamansett utval etter kommunelova § 25 for behandling av saker som gjeld forholdet mellom den nye eininga som arbeidsgivar og dei tilsette.

Fellessnemnda skal ta hand om det førebuinga arbeid med budsjettet for det første driftsåret etter at samanslåinga er sett i verk. Nemnda skal i sin virkeperiode gi fråsegn til departementet om årsbudsjetta for dei kommunane eller fylkeskommunane saka gjeld.

Andre arbeidsoppgåver og fullmakter for nemnda blir fastsette i reglement som må vedtakast i alle kommunestyra eller fylkestinga. Kvar av kommunane eller fylkeskommunane kan be departementet om å ta avgjerd i slike spørsmål dersom det ikkje er mogleg å kome til semje.

Nemnda kan få fullmakt til å tilsetje personale i den nye eininga. Dette gjeld også kommunestyret/fylkestinget si fullmakt til å tilsetje administrasjonssjef og revisor.

Fellessnemnda kan gi eit arbeidsutval myndigheit til å gjere vedtak i enkeltsaker eller i saker som ikkje er av prinsipiell art.

Reglane i kommunelova om møte- og talerett for ordførar, leiar av kommuneråd eller fylkesråd, administrasjonssjef og tilsette gjeld tilsvarende for nemnda. Reglane i § 59 om lovlegkontroll gjeld tilsvarende for avgjerder fellessnemnda tek.

Funksjonsperioden for fellessnemnda går ut når det nye kommunestyret eller fylkestinget er konstituert etter reglane i § 27.

§ 27 Konstituering av nytt kommunestyre eller fylkesting

Når det er gjennomført val til kommunestyre eller fylkesting i løpet av september månad året før ei samanslåing blir sett i verk, skal det nyvalte kommunestyret eller fylkestinget kallast saman til konstituerande møte innan utgangen av oktober månad. Leiaren av fellessnemnda kallar saman og leier møtet inntil ny ordførar er valt.

Elles gjeld reglane i kommunelova § 17 nr. 1-3 om konstituerande møte mv. i kommunestyre og fylkesting.

Funksjonsperioden for kommunestyra og fylkestinga i dei kommunane og fylkeskommunane som skal slåast saman, varer inntil tidspunktet for iverksetjing av samanslåinga. Deira ansvar og fullmakter er likevel avgrensa til det som er nødvendig for å avslutte verksemda i dei eksisterande einingane.

§ 28 Lovlegkontroll

Departementet fører kontroll med lovlegheita av budsjettvedtaka i kommunar og fylkeskommunar når utgreiing om samanslåing er sett i gang.

Kapittel VII. Iverksetjing. Overgangsreglar, oppheving av andre lover

§ 29 Iverksetjing o.a.

Lova tek til å gjelde frå det tidspunktet Kongen fastset.

Frå same tid blir lov om endring i kommunal inndeling 21. desember 1956 nr. 3 oppheva.

§ 30 Overgangsreglar

Når det er sett i gang økonomisk oppgjer mellom kommunar etter reglane i lov 21. desember 1956 nr. 3, skal oppgjeret avsluttast etter nemnte lov kapittel II om ikkje partane blir samde om å leggje reglane i denne lova til grunn. Saker som er under behandling i skjønnsnemnda eller overskjønnsnemnda, blir avslutta i samsvar med reglane i den nemnte lova.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det blir votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Erna Solberg sett fram eit forslag på vegner av Høgre og Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede organiseringen av en mer formell velkomstsereoni knyttet til tilde-ling av norsk statsborgerskap og legge forslag om dette frem for Stortinget i tilknytning til nye endringer i statsborgerskapslovgivingen.»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde rådd Odelstinget til å gjere slikt vedtak til

L o v

om endringer i lov 8. desember 1950 nr. 3 om norsk riksborgarrett

I

I lov 8. desember 1950 nr. 3 om norsk riksborgarrett vert gjort følgjande endringar:

§ 2 a skal lyde:

Barn under 18 år, som ikkje får norsk borgarrett etter §§ 1 eller 2, får norsk borgarrett etter faren såframt han har teke på seg farskapen i samsvar med reglane i lov 8. april 1981 nr 7 om barn og foreldre § 4 eller farskapen er fastsatt ved dom, og faren var norsk borgar då barnet vart fødd. Dersom faren døydde før barnet vart fødd, men hadde teke på seg farskapen, eller farskapen seinare vert fastsett ved dom, er det avgjerande om faren var norsk borgar då han døydde. *For farskap som fylgjer av utanlandsk lov gjeld reglane i lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre § 67.*

Det er eit vilkår at den eller dei som har foreldreansvaret for barnet, gjev inn skriftleg melding til den tenestemakta Kongen fastset. Barnet må samtykke i at slik melding vert gjeven inn dersom det har fylt 12 år.

§ 8 skal lyde:

Norsk borgar som er født i utlandet, misser den norske borgarretten når han fyller 22 år såframt han før den tid aldri har budd i riket og heller ikkje har hatt tilhald her som tyder på samhøyrle med Noreg, *såframt han då ikkje vert utan borgarrett i noko land.* Men søker ein slik borgar, før han fyller 22 år, om å få ha retten, kan Kongen eller den han gjev fullmakt la søkeren få brev på det. Reglane i leden her gjeld ikkje såframt han har misst den norske borgarretten etter § 9 a andre leden første punktum.

Misser nokon norsk borgarrett etter denne paragrafen, misser likeeins borna hans den norske borgarretten som dei har frå han, såframt barnet då ikkje *vert* utan borgarrett i noko land.

II

Lova tek til å gjelde frå den tid Kongen fastset.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det blir votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det sett fram to forslag. Det er

- forslag frå Erna Solberg på vegner av Høgre
- forslag frå Karin Andersen på vegner av Sosialistisk Venstreparti.

Presidenten vil fyrst la votere over forslaget frå Sosialistisk Venstreparti, og deretter alternativt mellom forslaget frå Høgre og tilrådinga frå komiteen.

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti lyder:

«Vedtak til lov

om endringer i lov 26. mars 1999 nr. 17 om husleieavtaler (husleieloven)

I

I lov 26. mars 1999 nr. 17 om husleieavtaler (husleieloven) gjøres følgende endringer:

§ 4-3 nytt andre og tredje ledd skal lyde:

Økningen kan aldri være mer enn 25 pst. av gjeldende leie, om dette er lavere enn gjengs leie. Gjengs leie er et representativt gjennomsnitt av leienivå på stedet, ved leie av lignende husrom på lignende leievilkår.

Gjengs leie utgjør fire femtedeler av boligens markedsleieverdi, eller en annen differanse som fastsettes av departementet etter årlig undersøkelse i leiemarkedet, og etter at det er gjort fradrag for den del av verdien som skyldes forbedringer og innsats fra leieren eller tidligere leiere etter samme leieavtale.

Nåværende andre og tredje ledd blir nytt fjerde og femte ledd.

§ 9-2 nytt andre ledd skal lyde:

Leieren skal likevel ha rett til forlengelse av leieavtalen i samsvar med reglene i § 9-3, dersom utleieren fortsatt skal leie ut leiligheten til andre enn sin ektefelle eller samboer, sine egne eller ektefellens slektninger i rett opp- eller nedstigende linje og fosterbarn eller andre personer han har eller har hatt felles husstand med. Husstandsfellesskapet må ha vart i minst 6 måneder og ikke ha blitt avsluttet før leieforholdets begynnelse.

Nåværende andre og tredje ledd blir tredje og nytt fjerde ledd.

II

Denne lov trer i kraft straks.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart mot 3 røyster ikkje vedteke.

Forslaget frå Høgre lyder:

«Dokument nr. 8:83 (2000-2001) – forslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Kristin Halvorsen om lov om endringer i lov 26. mars 1999 nr. 17 om husleieavtaler (husleieloven). (Dempe store husleieøkninger i leiemarkedet, sikre bedre botrygghet for

leietakere og likestille brukerbetalingen i tvisteløsningsutvalget og forlikrådet) – bifalles ikke.»

Komiteen hadde rådd Odelstinget til å gjere slikt vedtak

Dokument nr. 8:83 (2000-2001) – forslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Kristin Halvorsen om lov om endringer i lov 26. mars 1999 nr. 17 om husleieavtaler (husleieloven). (Dempe store husleieøkninger i leiemarkedet, sikre bedre botrygghet for leietakere og likestille brukerbetalingen i tvisteløsningsutvalget og forlikrådet) – vedlegges protokollen.

Presidenten: Presidenten reknar med at Sosialistisk Venstreparti no vil støtte tilrådinga frå komiteen subsidiært. – Det blir nikka.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Høgre vart tilrådinga vedteken med 69 mot 10 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 21.28.30)

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har Jørn L. Stang sett fram eit forslag på vegner av Høgre, Framstegspartiet og representanten Jørn L. Stang. Forslaget lyder:

«Vedtak til lov

om endringer i lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk mv.

I

I vegtrafikklov 18. juni 1965 nr. 4 gjøres følgende endringer:

§ 22 første ledd skal lyde:

Ingen må føre eller forsøke å føre motorvogn når han er påvirket av alkohol (ikke edru) eller annet berusende eller bedøvende middel. Har han større alkoholkonsentrasjon i blodet enn 0,5 promille eller en alkoholkonsentrasjon i kroppen som kan føre til så stor alkoholkonsentrasjon i blodet, eller større alkoholkonsentrasjon i utåndingsluften enn 0,25 milligram per liter luft, regnes han i alle tilfeller for påvirket av alkohol (ikke edru) i forhold til bestemmelsene i denne lov. Villfarelse med hensyn til alkoholkonsentrasjonens størrelse fritar ikke for straff.

§ 31 annet ledd skal lyde:

Den som overtrer § 22 første ledd, straffes som regel

- a) med bot og *betinget fengsel* ved alkoholkonsentrasjon i blodet *under 1,0* promille eller alkoholkonsentrasjon i utåndingsluften *under 0,5* milligram per liter luft,
- b) med bot og betinget eller ubetinget fengsel ved alkoholkonsentrasjon i blodet *fra 1,0 til 1,5* promille eller alkoholkonsentrasjon i utåndingsluften *fra 0,5 til 0,75* milligram per liter luft,

c) med bot og *ubetinget* fengsel ved alkoholkonsentrasjon i blodet over 1,5 promille eller alkoholkonsentrasjon i utåndingsluften over 0,75 milligram per liter luft. *I stedet for bot og ubetinget fengsel kan det idømmes bot og betinget fengsel med vilkår som nevnt i straffeloven § 53 nr. 3 bokstav e.*

§ 31 tredje ledd annet og tredje punktum skal lyde:

Gjentatt overtredelse av § 22 første ledd straffes med bot eller ubetinget fengsel. I stedet for bot og ubetinget fengsel kan det idømmes bot og betinget fengsel med vilkår som nevnt i straffeloven § 53 nr. 3 bokstav e.

§ 33 nr. 2 annet punktum oppheves

§ 33 nr. 4 første ledd skal lyde:

Dersom innehaveren tidligere i de siste 5 år er ilagt straff eller domfelt for overtredelse av bestemmelsene i § 22, eller dersom hans førerkort har vært inndratt etter nr. 3 foran, skal *førerkortet inndras* for alltid

- a) dersom innehaveren i dette tidsrommet overtrer bestemmelsene i § 22, og han seinere blir ilagt straff eller domfelt for dette forholdet, eller
- b) dersom innehaveren nekter å medvirke til at det blir tatt utåndingsprøve, blodprøve eller foretatt klinisk legeundersøkelse som nevnt i § 22 a tredje ledd.

Annet ledd oppheves.

§ 39 tredje ledd skal lyde:

Politimesteren eller den vedkommende gir myndighet kan i tilfelle som *nevnt nedsette* inndragningstiden under den minstetid som er bestemt så fremt inndragning for så lang tid vil virke urimelig hardt og det foreligger særdeles formildende omstendigheter ved det forhold som ga grunnlag for siste inndragningsvedtak. Politimesteren eller den vedkommende gir myndighet kan for øvrig sette inndragningstiden under minstetiden når helt spesielle grunner taler for nedsettelse.

§ 39 fjerde ledd skal lyde:

I tilfelle som nevnt i § 33 nr. 4 kan politimesteren eller den vedkommende gir myndighet fastsette at inndragningen bare skal gjelde for bestemt tid. Inndragningstiden kan dog ikke settes kortere enn 5 år, med mindre vilkårene i tredje ledd er oppfylt.

II

I lov 3. februar 1961 om ansvar for skade som motorvogn gjer (bilansvarslova) gjøres følgende endringer: § 7 fjerde ledd bokstav b skal lyde:

b) *han* var påverka av alkohol eller andre rusande eller døyvande *råder*. Særregelen her gjeld likevel ikkje i den mon ein må leggja til grunn at skaden ville ha skjedd jamvel om vognføraren ikkje hadde vore påverka som nemnd.

§ 12 første ledd bokstav c skal lyde:

c) sjølv hadde valda at han var påverka av alkohol eller andre rusande eller døyvande *råder medan* han køyrde vogna og gjorde skade, eller medverka til at vogna vart brukt endå han visste eller måtte vita at

vognføraren var påverka. Dette kravet fell bort i den mon ein må leggja til grunn at skaden ville ha skjedd jamvel om vognføraren ikkje hadde vore påverka som nemnd.

III

I lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler gjøres følgende endring:

§ 4-9 fjerde ledd skal lyde:

I motorvognforsikring kan selskapet uten hinder av bestemmelsene i første, annet og tredje ledd ta forbehold om ansvarsfrihet for forsikringstilfelle som sikrede har voldt mens han eller hun kjørte vognen under selvforskyldt påvirkning av alkohol eller annet berusende eller bedøvende *middel*. Det samme gjelder for forsikringstilfelle som er voldt av en annen mens den kjørte vognen i slik tilstand, dersom sikrede har medvirket til vognens bruk enda han eller hun visste eller måtte forstå at føreren var påvirket. Forbehold om ansvarsfrihet som nevnt i dette leddet kan likevel settes helt eller delvis til side dersom det må antas at forsikringstilfellet ville ha inntruffet selv om vognføreren ikke hadde vært påvirket, eller dersom det ellers ville virke urimelig om selskapet skulle være fri for ansvar.

IV

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.»

Komiteen hadde rådd Odelstinget til å gjere slikt vedtak:

Dokument nr. 8:77 (2000-2001) – forslag fra stortingsrepresentantene Per-Kristian Foss, Jørn L. Stang, Kristin Krohn Devold og Oddvard Nilsen om lov om endringer i lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (Gjennføring av 0,5 promillegrense) – bifalles ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Høgre, Framstegspartiet og representanten Jørn L. Stang vart tilrådinga vedteken med 57 mot 21 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 21.29.36)

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Jan Simonsen på vegner av Framstegspartiet og representanten Jørn L. Stange sett fram forslaga nr. 1 og 2.

Presidenten tar først for seg forslag nr. 2. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen lokalisere den nye domstoladministrasjonen til Oslo.»

Forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende til Stortinget.

Komiteen hadde rådd Odelstinget til å gjere slikt vedtak til

I o v
om endringer i domstoloven m.m.
(den sentrale domstoladministrasjon og dommernes
arbeidsrettslige stilling)

I

I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstoloven) gjøres følgende endringer:

§ 4 første punktum skal lyde:

Når saksmengden gjør det påkrevd, kan Høyesterett etter bestemmelse av *domstoladministrasjonen* deles i flere avdelinger.

§ 10 annet ledd oppheves.

Nåværende tredje ledd blir nytt annet ledd og skal lyde:

Førstelagmannen kan tilkalle dommere fra herreds- og byrettene i lagdømmet til å ta sete i retten. Når særlige grunner foreligger, kan førstelagmannen også tilkalle dommere ved herreds- og byrettene og lagmannsretten i et annet lagdømme dersom de er villige til å gjøre tjeneste. *Retten kan ikke settes med mer enn en tilkalt dommer eller pensjonist som er konstituert etter § 55 futen* når en av lagmannsrettens dommere uventet får forfall. Til behandling av anke eller kjæremål tilkalles ikke dommere fra den herreds- eller byrett som har behandlet saken i første instans.

§ 11 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Hvor saksmengden gjør det påkrevd, kan lagmannsretten etter bestemmelse av *domstoladministrasjonen* deles i avdelinger.

§ 18 første ledd første punktum skal lyde:

For hvert lagsokn fastsetter *domstoladministrasjonen* ett eller flere rettssteder.

§ 19 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Hvor saksmengden gjør det påkrevd, kan herreds- og byrettene etter bestemmelse av *domstoladministrasjonen* deles i avdelinger.

§ 20 annet ledd oppheves.

Nåværende tredje ledd blir nytt annet ledd og skal lyde:

*Domstoladministrasjonen kan oppnevne en særskilt dommer til forhørsdommer i en eller flere bestemte straffesaker eller til å styre skjønn, ekspropriasjonssaker eller saker som reises under ett etter lov om rettergangsmåten for tvistemål § 23 a, når det er påkrevd fordi saken er vidtløftig eller fordi forretningene bør ledes av samme dommer i flere domssokn. For skjønn, ekspropriasjonssaker og saker etter lov om rettergangsmåten for tvistemål § 23 a kan *domstoladministrasjonen* oppnevne et varamedlem som skal følge forhandlingene og tre inn i retten om formannen får forfall.*

§ 23 skal lyde:

I de domssogn, hvor *domstoladministrasjonen* finner det påkrevd, skal dommerfullmektiger ansettes.

Fullmektigen kan på dommerens vegne utføre hans forretninger. Dog kan han ikke lede hovedforhandling eller avsi dom uten etter særskilt bemyndigelse eller i uforutsette forfallstilfeller. Bemyndigelse gis av *domstoladministrasjonen* eller av domstollederen etter nærmere bestemmelse gitt av *domstoladministrasjonen*.

§ 25 skal lyde:

Domstoladministrasjonen fastsetter ett eller flere faste rettssteder for herreds- og byrettene.

Dersom ikke staten stiller rettslokale til rådighet, skal vedkommende kommune eller kommuner skaffe rettslokale og nødvendige andre rom på rettssted som nevnt i første ledd, og dessuten sørge for oppvarming, lys, renhold og utstyr i rommene. Utgiftene til dette dekkes i alle tilfelle av vedkommende kommune eller kommuner. Mellom flere kommuner fordeles utgiften i forhold til folkemengden ved siste folketelling. *Domstoladministrasjonen* kan i særlige tilfelle fastsette en annen fordelingsmåte.

Rettslokalene må være godkjent av *domstoladministrasjonen*.

Når det er hensiktsmessig, kan rett settes på andre steder.

Nytt kapittel 1 A skal lyde:

Kapittel 1 A Den sentrale domstoladministrasjonen

§ 33

Domstoladministrasjonen ledes av et styre som sørger for at den sentrale administrasjonen av domstolene skjer på en forsvarlig og hensiktsmessig måte.

Gjennom Stortingets behandling av budsjettproposisjonen gis årlige retningslinjer for domstoladministrasjonens virksomhet og administrasjonen av domstolene.

Kongen i statsråd kan treffe vedtak om domstoladministrasjonens virksomhet og administrasjonen av domstolene. Domstoladministrasjonen skal gis anledning til å uttale seg før det treffes slike vedtak. Stortinget skal underrettes om vedtaket.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

§ 33 a

Styret for domstoladministrasjonen består av sju medlemmer med personlige varamedlemmer. Kongen oppnevner tre dommere og to advokater til styret, og Stortinget velger to medlemmer. Kongen kan oppnevne en annen særlig kvalifisert representant for domstolene i stedet for en av de tre dommerne. Kongen fastsetter hvilket medlem som skal være leder for styret for domstoladministrasjonen.

Oppnevning og valg skjer for en periode på fire år med adgang til gjenoppnevning eller gjenvalg for én periode.

Oppnevningen eller valget kan trekkes tilbake dersom et medlem ikke er i stand til eller villig til å utføre vervet på en forsvarlig måte.

Kongen kan avsette styret dersom det ikke følger opp kritikk fra Riksrevisjonen. Styret kan også avsettes hvis det kan bebreides for ikke å følge opp retningslinjer etter § 33 annet ledd eller vedtak av Kongen i statsråd etter § 33 tredje ledd. Det samme gjelder hvis styret ikke følger bestemmelser fastsatt i lov eller forskrift. Kongen skal straks underrette Stortinget om at styret er avsatt.

Direktøren for domstoladministrasjonen eller den direktøren bemyndiger, har møterett i styret, unntatt når styret behandler klager over direktørens vedtak, jf. § 33 b første ledd.

Presidenten: Til første ledd ligg det føre eit avvikande forslag, nr. 1, frå Framstegspartiet og representanten Jørn L. Stang. Forslaget lyder:

«I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstolloven) gjøres følgende endringer:

§ 33 a første ledd skal lyde:

Styret for domstoladministrasjonen består av sju medlemmer med personlige varamedlemmer. Kongen oppnevner to advokater, Høyesterett oppnevner tre dommere og Stortinget velger to medlemmer til styret. Høyesterett kan oppnevne en annen særlig kvalifisert representant for domstolene i stedet for en av de tre dommerne. Kongen fastsetter hvilket medlem som skal være leder for styret for domstoladministrasjonen.»

Det blir fyrst votert alternativt mellom tilrådinga frå komiteen til fyrste ledd og dette forslaget, deretter over dei øvrige ledda.

V o t e r i n g :

1. Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen til fyrste ledd og forslaget frå Framstegspartiet og representanten Jørn L. Stang vart tilrådinga vedteken med 67 mot 11 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 20.30.50)
2. Tilrådinga frå komiteen til § 33a øvrige ledd vart samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

§ 33 b

Forvaltningsloven og offentlighetsloven gjelder for domstoladministrasjonens virksomhet. Klageinstans for direktørens vedtak er styret og for styrets vedtak Kongen i statsråd.

Styret har tilsettingsmyndighet for domstoladministrasjonens stillinger. For lederstillinger utenom stillingen som domstoladministrasjonens direktør, avgir direktøren forslag. For andre stillinger avgis innstillingen fra

et innstillingsråd etter tjenestemannsloven. Styret kan delegere til direktøren å foreta ansettelser.

Når styret er tilsettingsmyndighet, skal minst to representanter for de ansatte i domstoladministrasjonen tiltre styret. Dette gjelder også når styret behandler slike saker som nevnt i tjenestemannsloven §§ 8 til 10 og §§ 12 til 17 nr. 3.

Styret fastsetter eventuell stillingsinstruks for direktøren og instruks for saksbehandlingen i domstoladministrasjonen.

§ 33 c

Domstoladministrasjonen fremmer forslag til budsjett for domstolene for departementet.

Domstoladministrasjonen fastsetter antall faste dommerstillinger for den enkelte domstol. I tillegg kan det opprettes faste dommerstillinger felles for flere domstoler. Domstoladministrasjonen gir nærmere bestemmelser om organiseringen av disse dommernes tjenester.

§ 33 d

Kongen kan gi nærmere forskrifter om domstoladministrasjonens virksomhet.

§ 55 skal lyde:

Dommere til Høyesterett, lagmannsrettene og herreds- og byrettene utnevnes som embetsmenn av Kongen etter Grunnloven § 21.

Til dommere bør utnevnes personer som tilfredsstillende høye krav til faglige kvalifikasjoner og personlige egenskaper. Dommere bør rekrutteres blant jurister med forskjellig yrkesbakgrunn.

En dommer er uavhengig i sin dømmende virksomhet. En dommer skal utføre sin dommergjerning upartisk og på en måte som inngir alminnelig tillit og respekt.

Dommere kan ikke sies opp eller forflyttes mot sin vilje og kan bare avskjediges etter rettergang og dom.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

Ny § 55 a skal lyde:

Innstillingsrådet for dommere skal avgi innstilling i forbindelse med dommerutnevning og foreta enkelte konstitusjoner etter nærmere bestemmelser i §§ 55 e og 55 f. Kongen oppnevner sju medlemmer med personlige varamedlemmer til Innstillingsrådet. Innstillingsrådet skal bestå av tre dommere, en advokat, en jurist ansatt i det offentlige og to medlemmer som ikke er jurister. Kongen fastsetter hvilket medlem som skal være leder for Innstillingsrådet.

Oppnevningen skal skje for en periode på fire år med adgang til gjenoppnevning for én periode.

Oppnevningen kan trekkes tilbake dersom et medlem ikke er i stand til eller villig til å utføre vervet på en forsvarlig måte.

Direktøren for domstoladministrasjonen eller den direktøren bemyndiger, har møterett i Innstillingsrådet.

Presidenten: Til fyrste ledd ligg det føre eit avvikande forslag, nr. 1, frå Framstegspartiet og representanten Jørn L. Stang. Forslaget lyder:

«§ 55 a første ledd skal lyde:

Innstillingsrådet for dommere skal avgi innstilling i forbindelse med dommerutnevning og foreta enkelte konstitusjoner etter nærmere bestemmelser i §§ 55 e og 55 f. Innstillingsrådet består av sju medlemmer med personlige varamedlemmer. Kongen oppnevner en advokat og en jurist ansatt i det offentlige, Høyesterett oppnevner tre dommere og Stortinget velger to medlemmer til Innstillingsrådet. Kongen fastsetter hvilket medlem som skal være leder for Innstillingsrådet.»

Det blir votert alternativt mellom tilrådinga frå komiteen til fyrste ledd og dette forslaget, deretter over dei øvrige ledda.

V o t e r i n g :

1. Ved alternativt votering mellom tilrådinga frå komiteen til Ny § 55a fyrste ledd og forslaget frå Framstegspartiet og representanten Jørn L. Stang vart tilrådinga vedteken med 68 mot 11 røyster. (Voteringsutskrift kl. 21.31.39)
2. Tilrådinga frå komiteen til Ny § 55a øvrige ledd vart samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

Ny § 55 b skal lyde:

Kongen innhenter innstilling fra Innstillingsrådet for dommere før en dommer blir utnevnt etter § 55.

Innstillingsrådet innhenter de opplysninger som er nødvendige, for å gi innstilling. Til dommerembeter i herreds- og byretten og i lagmannsretten gir domstollederen skriftlig uttalelse.

Innstillingsrådet gir en begrunnet innstilling av tre kvalifiserte søkere til ledige dommerembeter. Dersom Innstillingsrådet ikke innstiller tre søkere, skal dette begrunnes.

Til ledig embete som høyesterettsdommer gir høyesterettsjustitiarius muntlig eller skriftlig uttalelse direkte til departementet etter at Innstillingsrådet har gitt sin innstilling.

Om habilitet for medlemmene av Innstillingsrådet gjelder §§ 106 og 108.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om behandlingen av innstillingssaker.

Reglene i denne paragrafen gjelder ikke for utnevning av høyesterettsjustitiarius.

Ny § 55 c skal lyde:

Dersom Kongen vurderer å utnevne en søker som ikke er innstilt, skal det bes om en uttalelse fra Innstillingsrå-

det om denne søkeren. En søker som innstilles av et mindretall av Innstillingsrådet, skal anses som innstilt.

Ny § 55 d skal lyde:

Midlertidige dommere til Høyesterett, lagmannsrettene og herreds- og byrettene kan bare konstitueres eller tilsettes i de tilfeller som er nevnt i §§ 55 e til 55 g.

Ny § 55 e skal lyde:

En dommer som er utnevnt etter § 55 kan ved siden av sin faste stilling konstitueres som dommer ved en sideordnet domstol for inntil to år ved

1. ledighet eller fravær i dommerstilling
2. inhabilitet
3. behov for ekstra dommere eller
4. omorganisering av domstoler.

En dommer eller en pensjonert dommer kan likevel alltid konstitueres ved en annen domstol for å foreta vigsler. Slik konstitusjon gjøres av domstollederen der vigselen skal foretas.

Beslutning om konstitusjon som nevnt i første ledd, gjøres av Innstillingsrådet for dommere. Innstillingsrådet kan delegere til domstoladministrasjonen å foreta konstitusjonen. Konstitusjoner med varighet inntil tre måneder kan foretas av domstollederen.

Ny § 55 f skal lyde:

Dersom behov som nevnt i § 55 e første ledd ikke dekkes ved konstitusjon ved siden av fast dommerstilling etter § 55 e tredje ledd eller ved en flyttbar dommer etter § 33 c annet ledd, kan ny dommer konstitueres for inntil to år.

Beslutning om konstitusjon som nevnt i første ledd, gjøres av Innstillingsrådet for dommere, men av Kongen dersom konstitusjonen har lengre varighet enn ett år eller konstitusjonen gjelder Høyesterett. Innstillingsrådet kan delegere til domstoladministrasjonen å foreta konstitusjon. Før Kongen beslutter konstitusjon for en annen domstol enn Høyesterett, skal Kongen innhente innstilling fra Innstillingsrådet. Til konstitusjon som høyesterettsdommer gir høyesterettsjustitiarius muntlig eller skriftlig uttalelse direkte til departementet.

Ny § 55 g skal lyde:

Dommerfullmektiger tilsettes for inntil to år av domstollederen.

Domstollederen kan forlenge dommerfullmektigens tjeneste, men samlet tjeneste kan ikke overstige tre år. Departementet kan fastsette unntak for varigheten av dommerfullmektigens funksjonstid.

Departementet kan gi nærmere bestemmelser om tilsetting av dommerfullmektiger.

Ny § 55 h skal lyde:

En midlertidig dommer, herunder dommerfullmektig, kan ikke sies opp eller forflyttes mot sin vilje og kan bare avskjediges etter rettergang og dom i den perioden konstitusjonen eller tilsettingen gjelder for. Dersom en konstitusjon eller tilsetting har vart i mer enn ett år, skal den

midlertidige dommeren ha minst en måneds varsel før stillingen opphører. Etter utløpet av perioden fratrer midlertidige dommere uten oppsigelse eller avskjed.

Ny § 55 i skal lyde:

Forvaltningsloven og offentlighetsloven gjelder for utnevning av faste og midlertidige dommere.

Offentlige søkerlister til dommerstillinger skal inneholde samtlige søkeres navn og alder og fullstendige opplysninger om deres utdanning og praksis i offentlig og privat virksomhet.

Innstillingsrådets innstilling uten begrunnelse er offentlig. Det samme gjelder anmodning om tilleggsvurdering etter § 55 c, men uten at søkerens navn er offentlig, og Innstillingsrådets tilleggsinnstilling.

Ny § 55 j skal lyde:

Domstoladministrasjonen avgjør søknader om permisjon fra faste og midlertidige dommere. Permisjoner med varighet inntil tre måneder avgjøres av domstollederen.

§ 60 skal lyde:

Alle dommere unntatt meddommere og skjønsmenn skal gi skriftlig forsikring om at de samvittighetsfullt vil oppfylle sine plikter. Forsikringen sendes til domstoladministrasjonen eller til fylkesmannen for så vidt gjelder forsikring for dommere i forliksrådet. Kongen fastsetter hvordan forsikringen skal lyde.

§ 62 annet ledd skal lyde:

Etter bestemmelser gitt av domstoladministrasjonen kan domstollederen for kortere eller lengre tid eller for den enkelte sak oppnevne stedfortredere for domstolens tjenestemenn.

§ 63 skal lyde:

I ethvert lensmannsdistrikt og i enhver kommune eller del av kommune som ikke hører til lensmannsdistrikt, skal det være ett hovedstevnevitne og så mange hjelpestevnevitner som herreds- eller byretten fastsetter. Ligger avgjørelsen under flere retter, treffes den av domstoladministrasjonen i tilfelle av uenighet.

Som hovedstevnevitne har lensmannen uten særskilt godtgjøring rett og plikt til å gjøre tjeneste i sitt distrikt. Ellers tilsetter formannskapet hovedstevnevitnet og dennes hjelpestevnevitner.

Arbeids-, skyss- og kostgodtgjørelse til hovedstevnevitne og hjelpestevnevitne fastsettes av kommunestyret. Godtgjørelsen utredes av kommunekassen. Kongen kan ved forskrift gi nærmere bestemmelser om godtgjørelsen.

Andre hovedstevnevitner enn lensmenn og alle hjelpestevnevitner må godkjennes av vedkommende rett. Ligger avgjørelsen under flere retter, treffes den av domstoladministrasjonen i tilfelle av uenighet.

Disse bestemmelsene gjør ingen forandring i de regler, som gjelder om antakelse av særskilte stevnevitner ved de store fiskerier.

Ved Høyesterett kan det ansettes et eller flere stevnevitner til å utføre forkynnelser i den by hvor Høyesterett holdes.

Stevnevitner skal angi forsikring til vedkommende rett om at de samvittighetsfullt vil oppfylle sine plikter. Kongen fastsetter hvordan forsikringen skal lyde.

§ 72 skal lyde:

I de kommuner som domstoladministrasjonen bestemmer, skal det være et særskilt utvalg av meddommere, som har særlig kyndighet i handel, regnskap, finansvesen, skatt og avgift, sjøvesen, saltvannsfiske som ikke er laksefiske, industri, håndverk og bygningsvesen. Hvilke av disse bedrifter utvalget skal omfatte, og antall av meddommere for hver bedrift, bestemmer likeledes domstoladministrasjonen.

Hvor særlige forhold gjør det påkrevet, kan domstoladministrasjonen bestemme at det i utvalget skal opptas et bestemt antall meddommere som er bosatt i en tilstøtende kommune, men har sin virksomhet i den kommune som utvalget opprettes for. Valget foretas i bostedskommunen etter reglene i §§ 74 og 75.

Før domstoladministrasjonen treffer bestemmelse etter denne paragraf skal uttalelse innhentes fra kommunen eller kommunene.

§ 84 skal lyde:

Nærmere forskrifter om fortegnelsene kan domstoladministrasjonen gi.

§ 84 a annet ledd annet punktum skal lyde:

Valget foregår i dette tilfelle etter nærmere regler som fastsettes av domstoladministrasjonen.

§ 86 a første ledd skal lyde:

Hvor de stedlige forhold gjør det hensiktsmessig, kan domstoladministrasjonen bestemme at et lagsokn eller et domssokn skal deles i loddtrekningskretser.

§ 89 skal lyde:

Hvis ikke annet er bestemt ved lov, skal meddommere til rettsmøter under de store havfiskerier tas ut etter regler som gis av domstoladministrasjonen.

Nytt kapittel 6 A skal lyde:

Kapittel 6 A Dommeres sidegjøremål mv.

§ 121 a

Med sidegjøremål forstås medlemskap, verv eller andre engasjementer i eller for foretak, organisasjoner, foreninger eller organ for stat, fylkeskommune eller kommune.

§ 121 b

En dommer i Høyesterett, lagmannsrettene og herreds- og byrettene kan ikke utøve rettshjelp til stadighet eller mot vederlag.

§ 121 c

En dommer i Høyesterett, lagmannsrettene og herreds- og byrettene må søke om godkjenning for sidegjøremål

1. som kan medføre at dommeren mer enn leilighetsvis kan bli inhabil
2. som kan medføre at arbeidet i dommerstillingen hemmes eller sinkes
3. i kollegiale forvaltningsorganer hvor det er sannsynlig at avgjørelser kan bli brakt inn for domstolene til overprøving
4. i privat eller offentlig næringsvirksomhet
5. i private tvisteløsningsnemnder og
6. om oppnevning som medlem av voldgiftsrett.

Unntatt fra godkjenning er

1. valg eller oppnevning som foretas av Stortinget eller av Kongen i statsråd
2. valg som stortingsrepresentant, som medlem av Sametinget eller som medlem av folkevalgte organer i kommune eller fylkeskommune og
3. verv i registrert politisk parti.

Når Kongen i statsråd foretar oppnevninger etter første ledd jf. annet ledd nr. 1, skal det likevel innhentes uttalelse fra domstoladministrasjonen hvis det ikke gjelder oppnevning til granskingskommisjon eller medlem til styret i domstoladministrasjonen, Tilsynsutvalget eller Innstillingsrådet.

§ 121 d

Godkjenning av dommeres sidegjøremål gis av domstoladministrasjonen. Domstoladministrasjonen kan delegere til domstollederen å treffe vedtak i saker om godkjenning.

For saker om godkjenning gjelder forvaltningslovens regler om enkeltvedtak med unntak av at domstoladministrasjonens vedtak ikke kan påklages.

§ 121 e

Sidegjøremål for dommere i Høyesterett, lagmannsrettene og herreds- og byrettene skal registreres. Det samme gjelder opplysning om siste stilling før utnevning eller tilsetningen som dommer.

Unntatt fra registreringen er

1. medlemskap i politiske partier, i trossamfunn, i interesseorganisasjoner og ideelle foreninger
2. verv og lignende i ideelle foreninger som har færre enn 100 medlemmer og
3. enkeltstående foredrag, forelesninger og lignende.

Unntaket i annet ledd nr. 1 og 2 gjelder ikke for sidegjøremål i ideelle foreninger hvor medlemmene har særlige gjensidige forpliktelser overfor hverandre (brorskaps- eller søsterforbund).

Investeringer som representerer eierinteresser i selskaper, skal registreres dersom de overstiger en grense som fastsettes av Kongen.

§ 121 f

Registeret over sidegjøremål føres av domstoladministrasjonen.

§ 121 g

En dommer skal melde fra om sidegjøremål til registerførerens snarest mulig, og senest innen en måned etter at dommeren påtok seg sidegjøremålet. Meldingen skal inneholde følgende opplysninger:

1. dommerens tittel, navn og domstoltilknytning
2. hva gjøremålet består i
3. hvem som eventuelt er oppdragsgiver
4. tidspunktet for og varigheten av sidegjøremålet og
5. om dommeren mottar godtgjøring.

Et registrert sidegjøremål skal slettes når det er gått tre år etter at sidegjøremålet ble avsluttet.

Melding om investering skal inneholde navn og adresse for det selskap som den enkelte investering er foretatt i.

§ 121 h

Enhver har rett til å gjøre seg kjent med opplysningene i registeret. Domstoladministrasjonen bestemmer hvordan opplysningene skal gjøres tilgjengelige for den som ber om det.

§ 121 i

En dommer kan ikke motta lønn eller annen form for godtgjøring fra sin tidligere eller framtidige arbeidsgiver eller sitt tidligere eller framtidige arbeidssted.

§ 121 j

Den som utnevnes i fast dommerstilling, kan ikke ha permisjon fra stilling utenfor domstolene.

§ 121 k

Kongen kan gi nærmere forskrifter om dommeres sidegjøremål.

§ 142 skal lyde:

Domstoladministrasjonen kan gi nærmere regler om bruk av kapper og annet antrekk under rettsmøter for dommere og rettens personale for øvrig, advokater og aktor og andre representanter for påtalemyndigheten.

Nytt kapittel 12 skal lyde:

Kapittel 12. Om klage- og disiplinærordning for dommere

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

§ 235

Tilsynsutvalget for dommere behandler klager og vurderer disiplinærtiltak mot dommere. Kongen oppnevner fem medlemmer med personlige varamedlemmer til Tilsynsutvalget. Tilsynsutvalget skal bestå av to dommere, en advokat og to medlemmer som representanter for allmennheten. Kongen fastsetter hvilket medlem som skal være leder for Tilsynsutvalget.

Oppnevning og valg skjer for en periode på fire år med adgang til gjenoppnevning eller gjenvalg for én periode.

Oppnevningen og valget kan trekkes tilbake dersom et medlem ikke er i stand til eller villig til å utføre vervet på en forsvarlig måte.

Presidenten: Til fyrste ledd ligg det føre eit avvikande forslag, nr. 1, frå Framstegspartiet og representanten Jørn L. Stang. Forslaget lyder:

«§ 235 første ledd skal lyde:

Domstoltilsynet behandlar klager og vurderer disiplinærtiltak mot dommere. Domstoltilsynet består av fem medlemmer med personlege varamedlemmer. Kongen oppnevner en advokat, Høyesterett oppnevner to dommere og Stortinget velger to medlemmer som representantar for allmennheten til Domstoltilsynet. Kongen fastsetter hvilket medlem som skal være leder for Domstoltilsynet.

I følgjende bestemmelser skal uttrykket «Tilsynsutvalget» endres til «Domstoltilsynet»: §§ 236, 237, 238, 239 og 240.»

Det blir votert alternativt mellom tilrådinga frå komiteen til fyrste ledd og forslaget frå Framstegspartiet og representanten Jørn L. Stang til § 235 samt forslaget om at Tilsynsutvalget endres til Domstoltilsynet i §§ 236, 237, 238, 239 og 240. Deretter blir det votert over andre og tredje ledd.

V o t e r i n g :

1. Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen til § 235 fyrste ledd og forslaget frå Framstegspartiet og representanten Jørn L. Stang vart tilrådinga vedteken med 68 mot 11 røyster. (Voteringsutskrift kl. 21.32.44)
2. Tilrådinga frå komiteen til § 235 andre og tredje ledd vart samrøystes vedteken

Vidare var tilrådd:

§ 236

Tilsynsutvalget kan treffe vedtak om disiplinærtiltak når en dommer i Høyesterett, lagmannsretten og herreds- og byrettene forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk.

Som disiplinærtiltak kan en dommer gis kritikk eller advarsel.

Tilsynsutvalget kan gi en uttalelse om hva som er god dommerskikk, uten at dommeren ilegges disiplinærtiltak.

Tilsynsutvalget kan ikke vurdere forhold som kan overprøves etter reglene i rettspleielovgivningen for øvrig.

§ 237

Rett til å klage en dommer inn for Tilsynsutvalget har

1. parter, prosessfullmektiger, sakkyndige, vitner og andre personer som mener at en dommer har over-

trådt bestemmelsene i § 236 og som selv har vært direkte berørt av dette

2. departementet
3. domstoladministrasjonen
4. domstollederen ved den domstol som dommeren er tilknyttet og
5. Den Norske Advokatforening eller andre som har en særlig interesse i å få Tilsynsutvalgets vurdering av dommerens atferd.

Rett til å klage en dommer inn for Tilsynsutvalget på grunn av forhold utenfor tjenesten har bare departementet, domstoladministrasjonen og domstollederen ved den domstol som dommeren er tilknyttet.

Tilsynsutvalget kan ta en sak til behandling etter henvendelse fra andre enn de som har klagerett etter første ledd, eller av eget tiltak.

Dommeren må klages inn for Tilsynsutvalget innen tre måneder etter at forholdet som er grunnlag for klagen, fant sted eller etter at klageren ble kjent eller burde vært kjent med dette forholdet. Tilsynsutvalget kan ikke ta en disiplinærsak opp til behandling etter klage eller av eget tiltak når det er gått mer enn ett år siden forholdet fant sted. Kongen kan i forskrift fastsette et annet tidspunkt for fristberegningen.

Tilsynsutvalget kan ikke behandle forhold som en dommer tidligere er straffedømt for.

§ 238

Tilsynsutvalgets avgjørelser om disiplinærtiltak er enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Forvaltningsloven og offentlighetsloven gjelder for Tilsynsutvalgets saksbehandling med de særregler som følger av denne paragraf og § 239.

En part har rett til å forklare seg muntlig for Tilsynsutvalget. Dette gjelder likevel ikke dersom utvalget finner det åpenbart unødvendig av hensyn til sakens opplysning. Når utvalget finner at det vil være av vesentlig betydning for sakens opplysning, kan utvalget pålegge en part å avgi forklaring for utvalget. Utvalget kan bestemme at partsforklaring gis ved fjernavhør.

Tilsynsutvalget kan bestemme at det skal foretas avhør av vitner og at vitneforklaring gis ved fjernavhør. Bestemmelsene i tvistemålsloven om vitneplikt og vitneførsel gjelder så langt de passer.

Tilsynsutvalget treffer sine vedtak i møte. For at utvalget skal være vedtaksført, må alle medlemmer være til stede. Møtene holdes for lukkede dører. Når det holdes muntlige forhandlinger og utvalget finner det forsvarlig av hensyn til sakens parter, kan utvalget bestemme at forhandlingene skjer for åpne dører. I særlige tilfelle kan utvalget behandle saken skriftlig.

Reglene i kapittel 6 om habilitet gjelder tilsvarende for medlemmene av Tilsynsutvalget.

Tilsynsutvalget kan gi utvalgets leder eller et annet av utvalgets medlemmer myndighet til

1. å avvise en klage når det ikke foreligger klageadgang etter loven her
2. å avgjøre en klagesak når klagen er åpenbart ubegrunnet.

Tilsynsutvalgets vedtak i disiplinærsaker er offentlige i anonymisert form.

§ 239

Tilsynsutvalgets vedtak kan ikke påklages etter forvaltningslovens regler.

Partene i saken kan bringe Tilsynsutvalgets vedtak inn for herreds- og byretten ved søksmål. Søksmålsfristen er to måneder etter at partene ble underrettet om Tilsynsutvalgets vedtak.

Retten kan bare prøve vedtakets lovlighet. Ved prøving av vedtakets lovlighet skal retten ta stilling til om vedtaket er innholdsmessig lovlig, om det er truffet av den myndighet som kreves etter loven her og om det er blitt til på lovlig måte. Ved behandlingen i herreds- eller byretten og lagmannsretten skal retten settes med meddommere. Tvistemålsloven § 438 kommer ikke til anvendelse.

§ 240

Kongen kan gi nærmere forskrifter om organiseringen og behandlingen av disiplinærsaker i Tilsynsutvalget.

Gjeldende kapittel 12 blir nytt kapittel 13.

Gjeldende § 235 blir ny § 241.

Gjeldende § 236 blir ny § 242.

II

I lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonsaker skal § 5 annet ledd lyde:

En dommerfullmektig kan ikke styre skjønnsforretning uten etter særskilt bemyndigelse eller i uforutsette forfallstilfelle. Bemyndigelse gis av *domstoladministrasjonen* eller av domstolens formann etter bestemmelser gitt av *domstoladministrasjonen*.

III

Ikrafttredelses- og overgangsbestemmelser

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til forskjellig tid.
2. Kongen gir nærmere overgangsregler.
3. Kongens oppnevning av medlemmer til styret for domstoladministrasjonen etter § 33 a skjer første gang for to år for to av dommerne og én av advokatrepresentantene.
4. Kongens oppnevning av medlemmer til Innstillingsrådet i domstolloven § 55 a skjer første gang for to år for én av dommerne, én av juristrepresentantene og én av representantene for allmennheten.
5. Kongens oppnevning av medlemmer til Tilsynsutvalget etter § 235 skjer første gang for to år for advokaten og en av dommerne.
6. Loven gjelder ikke for konstitusjoner, tilsetninger og oppnevninger som er foretatt før denne loven trer i kraft. Det gjelder likevel ikke § 55 h om oppsigelsesvern for midlertidige dommere mv., §§ 121 a til 121 k om dommeres sidegjøremål og §§ 235 til 239 om disiplinærordningen for dommere.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det blir votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde rådd Odelstinget til å gjere slikt vedtak til

I o v

om endringer i lov 3. februar 1961 om ansvar for skade som motorvogner gjer

I

I lov 3. februar 1961 om ansvar for skade som motorvogner gjer, vert det gjort følgjande endringar:

Overskrifta til lova skal lyde:

Lov om ansvar for skade som motorvogner gjer (*bilansvarslova*).

§ 7 tredje ledd skal lyde:

Skadelidaren kan ikkje få skadebot utan at særlege grunnar er for det, dersom han av fri vilje køyrde eller let seg køyre i den vogna som gjorde skaden endå *han visste* at vogna var fråvend rette innehavaren med *brotsverk*.

§ 7 fjerde ledd skal lyde:

Skadeliden vognfører som køyrde den vogna som gjorde skaden, kan ikkje få skadebot utan at særlege grunnar er for det dersom han visste eller måtte vita at

- a) vogna vart nytta i samband med eit brotsverk, *eller*
- b) *han* var påverka av alkohol eller andre rusande eller døyvande råder. Særregelen her gjeld likevel ikkje i den mon ein må leggja til grunn at skaden ville ha skjedd jamvel om vognføraren ikkje hadde vore påverka som nemnd. Hadde vognføraren større alkoholkonsentrasjon i blodet enn 0,5 promille eller ei alkoholkonsentrasjon i kroppen som kan føre til så stor alkoholkonsentrasjon i blodet, eller større alkoholkonsentrasjon i *utandingslufta* enn 0,25 milligram per liter luft, *vert* han i alle tilfelle rekna for påverka av alkohol i høve til regelen her.

§ 10 første ledd andre punktum skal lyde:

Dette gjeld likevel ikkje om *skadelidaren av fri vilje har teke plass i motorvogna som gjorde skaden endå skadelidaren visste* at ho ikkje var lovleg trygda.

§ 12 første ledd bokstav c skal lyde:

- c) sjølv hadde valda at han var påverka av alkohol eller andre rusande eller døyvande råder medan han køyrde vogna og gjorde skade, eller medverka til at vogna vart brukt endå han visste eller måtte vita at vognføraren var påverka. Dette kravet fell bort i den mon ein må leggja til grunn at skaden ville ha skjedd jamvel om vognføraren ikkje hadde vore påverka som nemnd. Regelen i § 7 fjerde leden bokstav b tredje punktumet gjeld tilsvarande.

II

Lova gjeld frå den tid Kongen fastset.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det blir votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde rådd Odelstinget til å gjere slikt vedtak til

l o v

om endringer i lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m.

I

I lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m. gjøres følgende endringer:

§ 3 nr. 1 nytt tredje ledd skal lyde:

Fylkesmann kan utnevnes på åremål.

§ 3 nr. 3 skal lyde:

3. Kongen fastsetter ved forskrift nærmere regler om utnevning av embetsmenn i åremålsstilling. Kongen fastsetter ved forskrift om en tjenestemannsstilling skal være utdanningsstilling eller åremålsstilling. Ved forskrift kan det også fastsettes særregler for enkelte grupper tjenestemenn.

§ 7 nr. 1 skal lyde:

- Når en embetsmann er konstituert i embetet og grunnen til at konstitusjonsformen ble nyttet, er falt bort, skal vedkommende pålegges å fratre embetet. *Er embetsmannen utnevnt i åremålsstilling, plikter vedkommende å fratre når åremålet er utløpt.* Har konstitusjonen eller åremålsstillingen vart mer enn ett år, skal vedkommende ha minst en måneds varsel. Men

har embetsmannen vært konstituert av Kongen etter forutgående kunngjøring, kan vedkommende i stedet utnevnes uten ny kunngjøring. *Embetsmann utnevnt i åremålsstilling kan ikke utnevnes i embetet uten ny kunngjøring.*

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det blir votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten er det sett fram to forslag. Det er:

- forslag nr. 1, frå Ola T. Lånke på vegner av Kristeleg Folkeparti og Framstegspartiet
- forslag nr. 2, frå Ågot Valle på vegner av Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget frå Kristeleg Folkeparti og Framstegspartiet lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sette i gang en gjennomgang av regelverk og praksis som gjelder for stebarns-adoptions, herunder også å vurdere strengere kriterier for de regler som skal gjelde for slike adopsjoner.»

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti lyder:

«Stortinget ber Regjeringa fremme forslag til nødvendige lovendringer som sikrer lesbiske og homofile rett til å bli vurdert som adopsjonsforeldre.»

Desse forslaga blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde rådd Odelstinget til å gjere slikt vedtak til

l o v

om endringer i lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon og i lov 30. april 1993 nr. 40 om registrert partnerskap

I

I lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon gjøres følgende endringer:

§ 5 skal lyde:

Den som er gift, kan bare adoptere sammen med sin ektefelle, bortsett fra når ektefellen er sinnslidende eller psykisk utviklingshemmet eller er *forsvunnet*.

Andre enn ektefeller kan ikke adoptere sammen.

Ny § 5 a skal lyde:

Den ene ektefelle kan med samtykke fra den andre ektefelle adoptere dennes barn.

Den ene partner i et registrert partnerskap kan med samtykke fra den andre partner adoptere dennes barn med mindre barnet er et adoptivbarn som opprinnelig kommer fra en fremmed stat som ikke tillater slik adopsjon.

§ 13 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder for barn adoptert etter § 5 a annet ledd.

§ 15 skal lyde:

§ 15. Blir barnet adoptert på ny av noen annen enn adoptantens ektefelle eller registrerte partner, opphører rettsvirkningene av den første adopsjonen i forholdet til de første adoptivforeldrene og deres slektninger.

II

I lov 30. april 1993 nr. 40 om registrert partnerskap gjøres følgende endring:

§ 4 nytt annet ledd skal lyde:

Den ene registrerte partner kan likevel adoptere den andre partnerens barn, jf. adopsjonsloven § 5 a annet ledd.

III

Ikraftsetting

Endringene trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Presidenten: Kristeleg Folkeparti, Framstegspartiet og representanten Inger Stolt-Nielsen har varslet at dei går mot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 56 mot 23 røyster .

(Voteringsutskrift kl. 21.35.09)

Presidenten: Det blir votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Presidenten reknar med at Kristeleg Folkeparti, Framstegspartiet og representanten Inger Stolt-Nielsen også her vil røyste imot.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart vedteken med 56 mot 22 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 21.35.48)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Under debatten er det sett fram to forslag. Det er:

- forslag nr. 1, frå Oddbjørg Ausdal Starrfelt på vegner av Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, frå Ola T. Lånke på vegner av Kristeleg Folkeparti, Høgre og representanten Inger Stolt-Nielsen

Komiteen hadde rådd Odelstinget til å gjere slikt vedtak til

I o v

om endringer i lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontorer m.m.

I

I lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontorer gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd skal lyde:

Familievernet er en spesialtjeneste som har familierelaterte problemer som sitt fagfelt. Familievernkontorene skal gi et tilbud om behandling og rådgivning der det foreligger vansker, konflikter eller kriser i familien. Familievernkontorene skal foreta mekling etter lov om ekteskap § 26 og barneloven § 34 tredje ledd og § 44 a tredje ledd.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

§ 4 skal lyde:

§ 4. *Legers selvstendige beslutningsansvar*

I tilfeller der faglig leder ikke er psykiater eller annen lege, og det er ansatt lege/psykiater ved kontoret, berører ikke dette legens selvstendige beslutningsansvar etter helsepersonelloven § 4 tredje ledd.

Presidenten: Her ligg det føre eit avvikande forslag, nr. 2, frå Kristeleg Folkeparti, Høgre og representanten Inger Stolt-Nielsen. Forslaget lyder:

«I lov om familievernkontorer skal § 4 lyde:

§ 4. Legers selvstendige beslutningsansvar

Familievernkontorenes personell skal være tverrfaglig sammensatt. Det bør være ansatt psykiater eller annen lege, psykolog og sosionom. Jurist, prest og andre yrkesgrupper med relevant utdanning kan også være ansatt ved familievernkontor.

I tilfeller der faglig leder ikke er psykiater eller annen lege, og det er ansatt lege/psykiater ved kontoret, berører ikke dette legens selvstendige beslutningsansvar etter helsepersonelloven § 4 tredje ledd.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Kristeleg Folkeparti, Høgre og represen-

tanten Inger Stolt-Nielsen vart tilrådinga vedteken med 53 mot 25 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 21.37.04)

Vidare var tilrådd:

§ 5 skal lyde:

§ 5. Taushetsplikt

Enhver som utfører arbeid eller tjeneste for et familievernkontor har taushetsplikt etter helsepersonelloven §§ 21 og 23 med mindre noe annet fremgår av loven her.

Overtredelse av taushetsplikt etter denne bestemmelsen kan straffes etter straffeloven § 121.

Ny § 5 a skal lyde:

§ 5 a. Taushetsplikt og opplysningsplikt ved mekling

Den som foretar mekling etter lov om ekteskap § 26 og barneloven §§ 34 tredje ledd og 44 a tredje ledd, har taushetsplikt etter lov om ekteskap § 26 fjerde ledd og opplysningsplikt til barneverntjenesten etter lov om ekteskap § 26 a.

§ 6 skal lyde:

§ 6. Taushetsplikt – samtykke

Taushetsplikt er ikke til hinder for at opplysninger gjøres kjent for dem opplysningene direkte gjelder, eller for andre i den utstrekning de som har krav på taushet samtykker.

For barn under 16 år, skal samtykke gis av foreldre eller foresatte. Etter hvert som barnet utvikles og modnes skal barnets foreldre høre hva barnet har å si før samtykke gis. Det skal legges vekt på hva barnet mener. Er barnet mellom 12 og 16 år, skal det legges stor vekt på hva barnet mener.

Dersom et barns interesser tilsier det kan fylkesmannen eller departementet bestemme at opplysningene skal være undergitt taushetsplikt selv om det foreligger samtykke etter annet ledd.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

§ 8 skal lyde:

§ 8. Forskning og statistikk

Departementet kan bestemme at opplysninger kan eller skal gis til bruk for forskning og statistikk, og at det kan skje uten hinder av taushetsplikt. Opplysningene skal gis uten individualiserende kjennetegn.

Til vedtak som nevnt i første ledd kan knyttes vilkår. Den som mottar opplysningene har taushetsplikt og straffansvar etter denne lov.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om bruk av taushetsbelagte opplysninger i forskning og statistikk.

Presidenten: Til fyrste ledd andre punktum ligg det føre eit avvikande forslag, nr. 1, frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«I lov om familievernkontorer skal § 8 første ledd andre punktum lyde:

Opplysningene skal så langt det er mulig gis uten individualiserende kjennetegn.»

Det blir fyrst votert alternativt mellom tilrådinga til fyrste ledd andre punktum og dette forslaget, deretter over de øvrige ledd og punktum.

V o t e r i n g :

1. Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen til § 8 første ledd andre punktum og forslaget frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart tilrådinga vedteken med 43 mot 36 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 21.37.53)

2. Tilrådinga frå komiteen til § 8 øvrige ledd og punktum vart samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

§ 9 nytt annet ledd skal lyde:

Uten hinder av taushetsplikt etter § 5 skal fagpersonell ved familievernkontorer av eget tiltak gi opplysninger til sosialtjenesten når det er grunn til å tro at en gravid kvinne misbruker rusmidler på en slik måte at det er overveiende sannsynlig at barnet vil bli født med skade, jf. lov om sosiale tjenester § 6-2 a. Også etter pålegg fra de organer som er ansvarlige for gjennomføringen av lov om sosiale tjenester, plikter fagpersonell ved familievernkontorer å gi slike opplysninger.

§ 11 skal lyde:

§ 11. Klientjournal m.m.

Ansvarlig behandler plikter å føre ordnede optegninger over sin virksomhet. Det skal føres journal over hver klientenhet; par, familier og enkeltklienter. Helsepersonell som fører journal etter denne bestemmelsen plikter derfor ikke å føre journal for den enkelte klienten etter helsepersonelloven § 39.

Departementet gir forskrifter om hva klientjournalen skal inneholde og hvordan klientjournal skal føres, herunder regler om supplering, retting og sletting samt oppbevaring og videre behandling.

Klientjournal er ikke konsesjonspliktig etter personopplysningsloven § 33.

Plikten til å føre journal gjelder ikke ved mekling etter lov om ekteskap § 26 og barneloven §§ 34 tredje ledd og 44 a tredje ledd.

§ 13 skal lyde:

§ 13. Saksbehandling

Der ikke annet fremgår av loven gjelder forvaltningslovens regler. For kontorer som ikke går inn under definisjonen i forvaltningsloven § 1 annet punktum, får ikke forvaltningsloven § 2 annet ledd anvendelse.

II

I lov 13. august 1915 nr. 6 om rettergangsmåten for tvistemål gjøres følgende endring:

§ 204 nr. 2 første ledd første punktum skal lyde:

Retten må ikke ta imot forklaring som vitnet ikke kan gi uten å krenke lovbestemt taushetsplikt han har som følge av tjeneste eller arbeid for stat eller kommune, *familievernkontor*, postoperatør eller tilbyder av tilgang til telenett eller teletjeneste eller teleinstallatør, om ikke departementet gir samtykke.

III

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endring:

§ 118 første ledd første punktum skal lyde:

Retten må ikke ta imot forklaring som vitnet ikke kan gi uten å krenke lovbestemt taushetsplikt han har som følge av tjeneste eller arbeid for stat eller kommune, *familievernkontor*, postoperatør eller tilbyder av tilgang til telenett eller teletjeneste eller teleinstallatør, hvis ikke departementet gir samtykke.

IV

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det blir votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak n r. 11

Komiteen hadde rådd Odelstinget til å gjere slikt vedtak til

l o v

om organisert kampaktivitet som tillater knockout

§ 1

Organisert konkurranse, oppvisning eller treningskamp der knockout er tillatt, kan bare finne sted etter

godkjenning av Kongen. Med knockout menes at en deltaker må avbryte kampen på grunn av støt mot hodet.

I vurderingen av om godkjenning skal gis, skal det blant annet legges vekt på om kampaktiviteten i tilstrekkelig grad tar hensyn til utøverens helse og sikkerhet.

Kongen kan fastsette nærmere sikkerhetsbestemmelser som en godkjent kampaktivitet må følge.

§ 2

Med bøter eller fengsel i inntil tre måneder straffes den som uten å ha innhentet godkjenning forsettlig:

- 1 arrangerer, deltar, gir økonomisk støtte til eller stiller lokaler til rådighet for kampaktivitet som nevnt i § 1 første ledd,
- 2 inngår avtale eller medvirker til inngåelse av avtale om kampaktivitet som nevnt i § 1 første ledd, eller
- 3 gjør tjeneste som dommer eller sekundant ved kampaktivitet som nevnt i § 1 første ledd.

§ 3

Loven gjelder her i riket, herunder Svalbard.

§ 4

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Presidenten: Høgre og Framstegspartiet har varsla at dei vil røyste imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 57 mot 22 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 21.38.55)

Presidenten: Det blir votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Presidenten reknar med at Høgre og Framstegspartiet også her vil røyste imot.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart vedteken med 58 mot 20 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 21.39.30)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

S a k n r . 1 2

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat.

Møtet slutt kl. 21.40.